

Bilaga 1. Myndigheternas resultatredovisning 2021

Nedan följer myndigheternas totala finansiella rapportering samt enskilda rapporter avseende förändringsteori samt analys av positiva resultat och utmaningar inom handlingsplanens fyra tematiska prioriteringar. Rapportering är sammanställd per tematisk prioritering, men i övrigt oförändrad.

Finansiering

Nedan tabell visar myndigheternas totala särredovisade kostnader för arbetet med kvinnor, fred och säkerhet åren 2019 och 2021. Vilka kostnader som inkluderas i beräkningarna skiljer sig åt och kostnaderna mellan myndigheterna är därför inte fullständigt jämförbara.

Myndighet/departement	2019	2020	2021 ¹
Domstolsverket	-	-	-
FBA	20 260 000	20 510 000	18 070 000
FHS	4 528 407	3 764 302	3 633 259
Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)	1 391 000	1 521 000 ²	2 171 000
Försvarsmakten	10 850 000	10 075 000	9 260 000
Kriminalvården	1 558 000	13 745 000	17 620 000
Kustbevakningen	-	-	-
MSB	4 851 624	15 149 000	16 956 331
Polismyndigheten	17 467 500	9 268 000	8 682 600
Sida	950 200 749	1 086 778 215	1 037 140 170
UD	14 500 000	10 000 000	7 782 000 ³
Åklagarmyndigheten	9 300	-	-

¹ Total finansiering för alla myndigheter och UD under år 2021: 1 121 315 360 kronor

² 400 000 av FOI:s redovisade kostnader redovisas även av Försvarsmakten

³ UD:s direkta finansiering uppgick till 7 782 000 och består bland annat av verksamhetsstöd till civilsamhällesorganisationerna ICAN, Inclusive Peace och Consortium on Gender, Security and Human Rights. I dessa kostnader ingick även Swecos utvärdering av Sveriges nationella handlingsplan för perioden 2016-2020.

Tematisk prioritering 4.1: Inkluderande fredsprocesser och fredsbyggande

FBA (4.1)

Analys av positiva resultat med exempel från FBA:s insats för kvinnors representation i Somalia

Tre valkommissioner på nationell- och delstatsnivå i Somalia och Somaliland har under 2021 analyserat framgångsfaktorer och brister i sitt arbete ur ett jämställdhetsperspektiv. Med stöd av FBA blev den nationella valkommissionen, NIEC, den första offentliga institutionen i Somalia att anta en jämställdhetsstrategi. Därefter har även valkommissionerna i Puntland och Somaliland antagit strategier för att stärka sitt arbete för jämställdhet och kvinnors deltagande i demokratiseringsprocesser med FBA:s stöd. I valen i Somaliland och Puntland har dessa samarbeten genererat ett antal konkreta resultat. Bland annat ökade representationen av kvinnor markant i de pilotval på distriktsnivå som genomfördes i Puntland till följd av de kvoteringsregler som utarbetades med stöd av FBA. FBA har under 2021 planerat en forumserie i Somalia som kommer att äga rum i samtliga delstater, i samarbete med ungledda aktörer och UNFPA. Fokus för forumen är ungas deltagande i demokratisering med ett särskilt fokus på unga kvinnors förutsättningar och prioriteringar. Under 2021 genomfördes det första arbetsmötet med civilsamhällesorganisationer som ska stödja genomförandet av forumen i hela landet.

Analys av positiva resultat med exempel från FBA:s arbete med EU Afghanistan Peace Support Mechanism (APSM)

FBA har tillsammans med Sida fortsatt att under 2021 genomföra det EU-finansierade projektet 'EU Afghanistan Peace Support Mechanism (APSM). Inom ramen för APSM har FBA arbetat med att stötta kvinnors inkludering i de intra-afghanska fredssamtalen. Exempelvis har FBA givit tekniskt stöd och rådgivning till Afghanistan Mechanism for Inclusive Peace (AMIP) - en afghansk civilsamhällesplattform som har till syfte att transferera befolkningens synpunkter till förhandlingsbordet. AMIP har, med stöd av FBA, genomfört flertalet konsultationer med civilsamhället (med en ambition om 50% deltagande av kvinnor i generella konsultationer och därtill även specifika konsultationer med kvinnor). Med stöd från FBA har dessa perspektiv också kunnat förmedlas på olika sätt till de förhandlande parterna. Efter talibanernas maktövertagande i augusti 2021 har FBA skiftat fokus men samarbetet med AMIP fortsätter.

Förändringsteori med exempel på WPS

I Somalia arbetar FBA för att bidra till att säkerheten kring valet 2021/2022 säkerställer såväl kvinnor som mäns säkerhetsbehov. För att uppnå detta, arbetar FBA utifrån antagandet att det kommer att förekomma valrelaterat våld riktat specifikt mot kvinnor, samt att det krävs särskilda insatser för att säkerställa att kvinnors säkerhet tas i beaktande. FBA utgår även ifrån antagandet att det behövs ökad kunskap och kapacitet inom säkerhetssektorn, framför allt inom polisen, för att arbeta med att förebygga och motverka våld, trakasserier, och hot mot kvinnor i val. Som ett led i detta arbete, har FBA stöttat etablerandet av s.k. "Women's Situation Desk" (WSD). WSD fungerar som en fokuspunkt för valrelaterat våld mot kvinnor och är en integrerad del av säkerhetsarrangemanget kring valet. WSD bemannas av poliser utbildade av FBA med stöd av bl.a. FN och svenska polisen. För att öka hållbarheten och förutsättningarna för att WSD ska fungera som en fokuspunkt även efter valet bedömer FBA att ett fortsatt, mer långsiktigt stöd är nödvändigt och planerar därför för en fortsättningsutbildning under 2022.

Förändringsteori med exempel från FBA:s insats för kvinnors deltagande i demokratiska processer i Somalia

I Somalia och Somaliland samarbetar FBA med tre valkommissioner på nationell nivå och delstatsnivå. Stödet består i rådgivning och kapacitetsutveckling inom jämställdhetsintegrering och kvotering, dialog och samarbete med civilsamhällesorganisationer och stöd till analyser av valprocesser ur ett jämställdhetsperspektiv. Antagandet som ligger till grund för dessa samarbeten är att om valkommissioner får ökad förmåga att integrera analysera och förstå såväl kvinnors som mäns behov som väljare, kandidater och valarbetare kommer förutsättningarna för kvinnors demokratiska deltagande och representation att öka.

Analys av utmaningar och lärdomar

I Somalia har en central utmaning i arbetet för att stärka kvinnors deltagande och jämställdhet i demokratiseringsprocesser varit bristen på framåtrörelse i valprocessen på nationell nivå och den återgång som

gjordes till en indirekt, klanbaserad modell för det nationella valet. Denna utesluter i praktiken vanliga medborgare, i synnerhet kvinnor, från att delta. FBA har i detta läge valt att i endast begränsad omfattning engagera sig i aktiviteter som kopplar an till den nationella processen och istället fokuserat på samarbeten med valkommissionerna och andra aktörer i Puntland och Somaliland. Parallellt har FBA fortsatt samarbeta med den nationella valkommissionen i syfte att stärka dess förmåga att främja jämställdhet i en framtida, demokratisk valprocess på nationell nivå.

Analys av utmaningar och lärdomar

FBA avslutade under 2021 Programme for Women's Strategic Advancement (ProWSA) i Palestina. Programmet syftade till att påverka kvinnors begränsade möjligheter att avancera inom den palestinska myndigheten och nationella organisationer som arbetar med fred och säkerhet, vilket lett till en underrepresentation av kvinnor i officiella och informella fredsbyggande processer i Palestina. Programmet uppvisade flera positiva resultat, framförallt visar en utvärdering genomförd av SWECO att alla deltagare stärkte sitt ledarskap, nätverk och kunskap kopplat till fred och säkerhet, dialog och medling och strategier för att hantera motstånd mot kvinnors lika deltagande. Detta trots att programmet anpassades efter pandemin och genomfördes online vilket inte var planerat, samt att några komponenter såsom studieresor inte kunde genomföras. En viktig lärdom från programmet är att stöd till kvinnor som är fredsaktörer är värdefullt på individnivå, men att kompletterande åtgärder krävs för att ändra på status quo och ojämställda maktstrukturer. För att bidra till en möjliggörande miljö för kvinnors lika deltagande och integreringen av ett jämställdhetsperspektiv ser FBA därför över sin förändringsteori och hur man kan stärka arbetet med ansvarsbärare.

Försvarsmakten (4.1)

Förändringsteori

Som militär komponent i gemensamt säkerhetsarbete kan Försvarsmakten indirekt stödja inkluderande fredsbyggande genom förutsättningsskapande utbildning. Försvarsmakten kan bidra med att kompetens, och förståelse/acceptans för jämställdhet och mänskliga rättigheter, finns i de insatser och övningar där vi deltar.

Analys av positiva resultat med exempel

Försvarsmakten skapar direkta förutsättningar för ett inkluderande totalförsvar genom att eftersträva ett brett deltagande av olika målgrupper i FFO. Detta är dels ett demokratikriterium avseende individers deltagande i olika samhällssektorer, dels av vikt för försvarsvilja och folkförankring av försvaret. Genom NCGM:s verksamhet kan Försvarsmakten indirekt bidra med kompetens i syfte att stärka kunskap kring kvinnors meningsfulla deltagande i fredsprocesser, freds- och statsbyggande.

Analys av utmaningar och lärdomar

Försvarsmakten kan indirekt bidra till en allmän kunskap avseende inkluderande fredsbyggande. Samverkan med civila aktörer är av vikt för att integrera jämställdhet utifrån målområde 4.1 vid internationell insats.

MSB (4.1)

Förändringsteori

Kvinnlig representation inom ammunitions- och minröjningsinsatser är nödvändig för att säkra inte bara kvinnors inflytande, utan även för att kunna säkerställa tillförlitlig information från kvinnor, män, flickor och pojkar i processen. Genom projektet med EOD-utbildning för kvinnor i Irak (UNMAS), bidrar MSB konkret till att öka kapaciteten och kunskapen hos kvinnor inom min- och ammunitionsröjning och ökar förutsättningarna för deras deltagande i beslutsprocesserna. Projektet vid EUAM Ukraina syftar till stärkande av kvinnors roll inom de brottsbekämpande myndigheterna, mer specifikt att öka kapaciteten hos högre ledning att identifiera och bekämpa sexuella trakasserier och könsbaserad diskriminering på arbetsplatsen och främja lika karriärmöjligheter för män och kvinnor. Detta bidrar konkret till att stärka kvinnors inflytande i beslutsprocesser inom de brottsbekämpande myndigheterna på plats.

Analys av positiva resultat med exempel

Gällande projektet i Ukraina har arbetet nyligen startat och det är för tidigt att kunna analysera resultat ännu då rutiner och policys mot sexuella trakasserier och för ökad jämställdhet nyligen implementerats.

Genomslaget av EOD-utbildningen är också svår att bedöma då utbildningen nyligen genomfördes. Av de 16 deltagarna (samtliga kvinnor) uppvisade alla mycket goda kunskaper och stort engagemang. Alla utom en, som av medicinska skäl inte kunde fullgöra kursen, klarade certifieringen utan problem. Certifiering möjliggör för deltagarna att kunna avancera inom sina organisationer och ha dokumenterad kunskap för att verka operativt, även vid byte av arbetsplats. Inom min- och ammunitionshandling är kvinnor det underrepresenterade könet och spelar en instrumentell roll i att nå ut till drabbad befolkning och därmed ge en bättre effekt av arbetet. I ett av världens mest minerade länder och ett land med stor ojämlikhet utgör dessa kvinnor även förebilder i arbetet för att fler kvinnor kan, vill och tillåts engageras i att motverka explosiva hot.

Analys av utmaningar och lärdomar

Uppföljning och utvärdering av EOD-kursen i Irak planeras. Största utmaningarna har legat i planeringen inför utbildningen då förutsättningarna och förarbetet inte utfördes enligt plan av UNMAS. Själva genomförandet av kursen gick väldigt bra och deltagarna hade goda förkunskaper. Inför utbildningen visste inte instruktörerna om att det skulle vara helt kvinnligt deltagande, vilket blev en väldigt positiv överraskning. Att på förhand försöka få mer information kring deltagare är något som MSB tar med sig in i framtida arbete.

Polismyndigheten (4.1)

Förändringsteori

Polismyndigheten strävar ständigt efter att stärka kvinnors deltagande och inflytande såväl internt inom myndigheten som externt i det internationella arbetet för fred och säkerhet. Kvinnors aktiva deltagande i exempelvis det polisreformarbete som är centralt för myndighetens freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet, är en absolut nödvändighet. En reformprocess som inte baseras på kvinnors perspektiv, deltagande och beslutsfattande kommer per definition inte att uppnå målsättningen att skapa demokratiska, representativa och inkluderande polisorganisationer som lyssnar till hela befolkningens behov.

Polismyndigheten arbetar därför genomgående med att främja kvinnors deltagande i de polissamarbeten som myndigheten är involverad i via det internationella utvecklingsarbetet och inom ramen för Polisens utlandsstyrka.

Analys av positiva resultat med exempel

Under 2021 har Polismyndigheten fortsatt att arbeta för kvinnors stärkta deltagande i freds- och statsbyggande, i synnerhet inom ramen för myndighetens stöd till polisreform i konflikt- och postkonfliktkontexter. Kvinnors ökade deltagande inom säkerhetssektorn har fortsatt varit en viktig del i Polismyndighetens bilaterala utvecklingsarbeten. I det pågående projektet i Serbien har Polismyndigheten genom utbildningar och kapacitetshöjande insatser stöttat ett nätverk för kvinnliga poliser. Nätverket erbjuder bland annat karriärstöd och kompetensutvecklingsinsatser till kvinnor inom den serbiska polisorganisationen och erbjuder en plattform för erfarenhetsutbyte. Under året har nätverket även drivit interna och externa kommunikationsinsatser för att stärka kvinnors deltagande inom serbisk polis.

Under året har flera av myndighetens utsända i Polisens utlandsstyrka fått uppdraget att agera Gender Focal Point (GFP). Dessa utnämningar har ofta skett på basis av ett stort personligt engagemang för jämställdhetsarbetet och myndighetens GFP har varit uppskattade bidrag i insatserna. I denna tillika-befattning har dessa GFP möjlighet att bidra med polisiär specialkompetens till insatsernas arbete med kvinnor, fred och säkerhet. Under 2021 har exempelvis den svenska GFP:n i FN-insatsen i Somalia varit engagerad i ett projekt som syftar till att stärka kvinnors deltagande i den somaliska säkerhetssektorn.

Analys av utmaningar och lärdomar

GFP-rollen erbjuder enskilda utsända i Polisens utlandsstyrka en möjlighet att bidra till målet att stärka kvinnors deltagande i freds- och statsbyggande, men eftersom myndighetens utsända sällan har roller med ett explicit jämställdhetsfokus (såsom t.ex. jämställdhetsrådgivare) begränsas ofta deras potentiella bidrag på området av den individuella uppdragsbeskrivningen (och i vissa fall av insatsmandatet). Denna begränsning, i kombination med de korta rotationslängderna i Polisens utlandsstyrka, gör det ibland svårt för enskilda utsända att kanalisera ett personligt engagemang på området i sin yrkesroll.

Sida (4.1)

Förändringsteori

Inkluderande fredsprocesser- och fredsbyggande där kvinnors aktiva deltagande, respekt för kvinnors rättigheter och där ett jämställdhetsperspektiv är integrerad, är en förutsättning för att skapa hållbara och fredliga samhällen.

- Om insatser integrerar genus-och konfliktanalys, stärker det förtroendeskapande och skapar ökad vilja till och utrymme för kvinnors deltagande och jämställdhet i fredsförhandlingar, fredsavtal, övergångsrättvisa och försoning. En avgörande princip är att insatser är inriktade mot att adressera genus specifika grundorsaker till konflikt.
- Om stöd ges till civilsamhället och särskild till kvinnorättsorganisationer skapar det förutsättningar för ökad jämställdhet, möjligheten att utmana patriarkaliska normer, mobilisera människor och stärka deras kapacitet att utkräva sina rättigheter.
- Om kvinnor deltar på lika villkor, och jämställdhetsintegrering säkerställs i freds- och statsbyggnadsprocesser, inklusive i säkerhetssektorreform, skapas förutsättningar för att skapa kapabla, inkluderande, ansvarstagande och fredliga stater. Jämställdhet och kvinnors deltagande stärker möjligheter till övergång från laglöshet och godtycklig maktutövning till makt utövad på basis av demokratiska och rättsstatliga principer.

Analys av positiva resultat med exempel

Kontextuell inramning

Globala bakslag för jämställdhet, ökade hot mot kvinnorättsförsvare, inskränkningar i mötes- och yttrandefriheten har under 2021 fortsatt att begränsa möjligheterna till deltagande vilket ytterligare späts på genom strikta pandemirestriktioner. Covid-19 har både påverkat möjligheterna att delta i pågående initiativ för fredsbyggande negativt, delvis inneburit nya möjligheter. När det specifikt gäller deltagande och inflytande av kvinnor och unga är bilden också splittrad. Å ena sidan har utsattheten ökat och existerande maktstrukturer och pådrivare av konflikter har förstärkts, å andra sidan har kvinno- och ungdomsorganisationer också lyckats mobilisera och ha inflytande genom online plattformar och sociala medier för att trycka på för exempelvis vapenvila och fredssamtal. UN Women har på normativ nivå agerat kraftfullt för att få med jämställdhetsfrågorna i covid-responsen. Eftersom en viktig del av stödet till UN Women består av att stärka den tekniska kapaciteten för kvinnor, fred och säkerhet har Sidas stöd gjort det möjligt för organisationen att reagera snabbt på den nya situationen.

Händelser som statskupperna i Myanmar och Mali samt maktövertaganden i Afghanistan har inte bara drastiskt ändrat förutsättningarna för utvecklingsarbetet generellt i dessa länder utan även negativt påverkat hela agendan för kvinnor, fred och säkerhet. För 2022 noterar vi att det samma gäller i Ukraina, och huruvida kvinnor kommer att bli inkluderade i framtida medling, fredsprocess och/eller i en post-konfliktsituation givet den pågående ryska invasionen, är fortfarande oklart. I Afrika går utvecklingen när det gäller meningsfullt deltagande i fredsprocesser delvis tillbaka. Trots att antalet konflikter ökar på kontinenten, och därmed även arbetet med konfliktlösning, utsågs ingen kvinna till att leda någon av de viktigare medlingarna och förhandlingarna under 2021, och kvinnors deltagande i formella fredsprocesser förblir marginell. Stora utmaningar kvarstår, inte på grund av kvinnors bristande kapacitet utan på grund av deras bristande tillgång till arenor för makt och beslutsfattande.

Sida har under resultatperioden ändå bidragit till att synliggöra och stärka kvinnors inflytande och meningsfulla deltagande i fredsprocesser och i freds- och statsbyggande, många gånger under försvårande omständigheter. Delmålen i handlingsplanen är kompletterande och stärker varandra i genomförandet. Framför allt har resultatmålen i strategierna kring kvinnors deltagande, centrala roll i fredsprocesser och statsbyggande såväl i bilaterala, regionala som globala strategier fortsatt medföra ökat fokus på den bredare kvinnor, fred och säkerhetsagendan. I de nya strategierna är deltagandeaspekter särskilt starkt uttryckt i exempelvis strategierna för Afghanistan och regionalt MENA, medan skrivningarna för Palestina och Liberia är svagare.

Stödet till civila samhället och kvinnorättsorganisationers oberoende arbete genomsyrar Sidas stöd för att främja handlingsplanens mål. Stödet bygger på förtroende och långsiktighet, och bidrar till att förebygga det krympande utrymme för civila samhället att arbeta i konfliktutsatta kontexter. Dessvärre blir Sverige allt oftare

en stor eller ensam givare till organisationer inom demokrati/mänskliga rättigheter på grund av politiska prioriteringar och politisk känslighet, vilket även gäller inom jämställdhet och kvinnorättsorganisationer. Detta ökar sårbarheten och beroendet av Sidas finansiering för partner och gör att myndigheten ibland hamnar i långa åtaganden med liten flexibilitet att ta in nya partner. En viktig utgångspunkt är behovet av institutionellt stöd till kvinnorättsorganisationer samt behovet av att bredda aktörer som arbetar aktivt med kvinnor, fred och säkerhet. Under resultatperioden har stödet till kvinnorättsorganisationerna bidragit till alla handlingsplanens mål genom att vara genomförande, brobyggare, granskande och ansvarsutkrävande aktörer, och har haft direkt inflytande på politiska processer och beslut som rör kvinnors rättigheter och fredsbyggande.

Stöd till multilaterala organisationer, som UN Women på bilateral nivå, ses ofta som strategiskt för att komma åt en jämställdhetsintegrerad utvecklingsansats och för att öka inflytandet inom samtliga av handlingsplanens målområden. Stödet till UN Women utgör 11 procent av alla insatser i samtliga 19 strategier under 2021.

Långsiktiga flexibla kärnstöd till partner inom såväl civilsamhället som multilaterala organisationer, i kombination med strategisk dialog, skapar goda förutsättningar att få genomslag och nå bättre samt hållbara resultat. Flera av Sidas internationella partner med fokus på WPS-agendan: Womens International League for Peace and Freedom (WILPF), MADRE och Kvinna till kvinna, har gemensamt engagerat sig i finansieringsfrågan och har under 2021 tagit fram och aktivt använt påverkansmaterialet "Fund us like you want us to win"¹⁰ som ett inspel inför globalt högnivåmöte om finansiering till fredsbyggande i april 2022. Detta ligger väl i linje med det svenska politiska initiativet "Good Peacebuilding Financing".

Nationella handlingsplaner UNSCR 1325

I lägre utsträckning än tidigare omnämns resolution 1325 specifikt i de nya landstrategierna. Men Sida har ett uppbyggt starkt stöd för arbete med framtagandet av nationella handlingsplaner, och inte minst genomförande av 1325 och dess relaterade resolutioner, i exempelvis Irak, Mali, Ukraina, Liberia, Somalia och i Palestina (och en rad andra länder genom globalt stöd till UN Women) eftersom det bedöms som strategiskt relevant för ökat statligt ägarskap och för att få brett genomslag för kvinnor, fred och säkerhet.

I länder som DRK och Irak bedöms det som kritiskt att fortsätta stödja implementeringen av den nationella handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet, inklusive arbetet med att eliminera våld mot kvinnor. I Afghanistan har fokus, innan maktövertagandet av talibanerna, legat på att formulera och genomföra lokala handlingsplaner för att öka ett inkluderande och mer jämställt fredsbyggande lokalt och integrera detta i lokala utvecklingsplaner, där utgår även särskilt stöd till en organisation¹¹ som följer upp och granskar implementeringen samt utbildar ministerier och fokuspunkter i provinserna om handlingsplanerna - men dessvärre finns den nationella arbetsplanen för 1325 inte med i de facto regimens planering framåt. Även i DRK har operationalisering nationellt och provinsiellt stått i fokus, exempelvis genom att ta fram omfattande planer i elva provinser.

Globalt stöd till UN Women för att den i sin tur ska bistå länders regeringars arbete med nationella handlingsplaner för 1325 är ett viktigt nav i det svenska stödet och 24 länder¹² fick stöd förra året med framtagande och/eller uppföljning. Regionalt i Afrika prioriterar Sverige, via ett stöd till AU där WPS-frågorna ingår, att i den gemensamma givardialogen vikten lyfta WPS-agendan och jämställdhet. Utöver detta utgår flera bilaterala stöd till UN Women för att bland annat ge stöd för nationella och/eller lokala handlingsplaner, exempelvis i Afghanistan där arbetet bidragit till koordinering av processer att rörande kvinnor, fred och säkerhet nationellt samt att driva arbetet med handlingsplaner på provinsnivå¹⁴, i Somalia har UN Women tillsammans med ministeriet för kvinnliga och mänskliga rättigheter anpassat Somali Women Charter till 1325-agendan, i Liberia har stödet till UN Women stärkt en inkluderande ny handlingsplan¹⁵ och i Mali har Sida stött processer kring validering och uppföljning (National Monitoring Committee) av den nationella handlingsplanen med alla intressenter för att förankra och skapa ägarskap, bland annat genom sektorplanering hos 13 olika ministerier/departement. Samtidigt arbetar flera globala och nationella civilsamhällesorganisationer med att granska uppföljningen av handlingsplanerna, t.ex. Womens International League for Peace and Freedom, WILPF, som systematiskt följer upp implementeringen i alla länder som har en plan¹⁷ men även bevakar säkerhetsrådets efterlevnad av sina åtaganden.

Fredsprocesser och fredssamtal

Sida har bidragit till att främja kvinnors deltagande och ett genusperspektiv i fredsprocesser och fredssamtal både på internationell, regional, nationell och lokal nivå. Resultat visar på vikten av att ge stöd till mobilisering av civila samhället samt öppna kanaler för direkt och meningsfullt deltagande i centrala processer. Framförallt har samarbetet och koordineringen mellan Sveriges politiska dialog med det långsiktiga utvecklingsarbetet varit centralt för att uppnå resultat.

I fredsavtalet i Colombia mellan regeringen och FARC – vilket utgör den tydligaste och bredast förankrade agendan för fredsbyggande i landet – har Sverige en särskild roll i dess genomförande, med fokus på upprättelse för konfliktens offer samt för kvinnors deltagande och rättigheter. Men trots avtal på plats stärker väpnade grupper sina positioner och kontroll, med ökande negativa effekter för civila, inklusive attacker mot lokala ledare, människorätts- och miljöförsvare.

Situationen i Afghanistan har också haft stora implikationer på inkludering. Sverige skapade under 2019, tillsammans med EU, mekanismen Afghanistan Peace Support Mechanism (APSM) som enligt en extern utvärdering²⁰, innan maktövertagandet, bidragit till att marginaliserade grupper kunnat bygga sin kapacitet att förespråka sina prioriteringar inom fredsprocessen och genom Afghanistan Mechanism for Inclusive Peace (AMIP)²¹. AMIP samlade civilsamhällesrepresentanter från 34 provinser i ett uttåg för en inkluderande fredsprocess och framförde deklarerade från civilsamhället till de förhandlande parterna i Doha. Efter augusti har samarbetspartners behövt ställa om sin verksamhet till att bl.a. fokusera på lokal nivå. Stöd har också gått till fredsbyggande projekt som kunnat bedriva dialoger på lokal nivå efter talibanernas maktövertagande, och bl.a. medlat om mark som fråntagits vissa grupper. Insatser till afghanska civilsamhällesorganisationer som bedrev påverkansarbete för att lyfta kvinnors, ungas och minoriteters

perspektiv i processer för fred har behövt avslutats då verksamheten inte bedömdes genomförbar inom överskådlig tid under den nya de facto styret.

Resultaten är komplexa och ibland motstridiga, givet snabba kontextuella svängningar och fredsavtal som hamnar i stå. I till exempel Mali har svenskt stöd till UN Trust Fund och MINUSMA lett till att nio kvinnor nu inkluderats i den kommitté som överser genomförandet av fredsavtalet (där det tidigare inte fanns några)²³. Samtidigt, efter statskupperna 2020 och 2021 har landet inte levt upp till lagrummet från 2015 som stipulerar att en tredjedel av valda eller utnämnda ska vara kvinnor.

- Ett nytt globalt stöd till FN:s ”Rapid Response Window on women’s participation in peace processes” stärker övergripande fokus på deltagande. Detta nya initiativ har ursprung hos FN:s generalsekreterare med det övergripande målet att stödja kvinnors meningsfulla deltagande i alla faser, i alla spår och på alla nivåer av freds- och förhandlingsprocesser. Finansieringsmekanismen stöder strategiska civilsamhällesledda kortsiktiga initiativ för att påverka och delta i informella, formella, nationella eller internationella fredsprocesser. Under första året kunde kvinnor från Afghanistan, Mali, Sydsudan och Liberia få stöd för deltagande²⁴ och RRW utvecklade ett system för att internationella kvinno- och fredsorganisationer hjälper till att vidareförmedla medel lokalt samt stötta genomförande med lokala partner. Sida sitter från och med 2022 med i styrgruppen för arbetet.
- I Colombia har Sverige i det fredsavtal som undertecknades 2016 fått i uppdrag att följa upp genomförandet av fredsavtalets genusbestämmelser. I samband med detta stödjer Sverige, via flera partner (UN Women, IOM, kvinnorättsorganisationer), ett omfattande genomförande av jämställdhetsåtgärder som bedöms väsentliga för att nå de strukturella förändringar som krävs för att stärka kvinnors rättigheter samt öka jämställdhet. En genuskänslig övergångsrättvisa har stärkts och en jämställdhetspolicy har godkänts av Special Jurisdiction for Peace, vilken genomförs i syfte att stärka kapaciteten för en ”gender legal and socio-social approach” i fall av könsbaserat och sexuellt våld såväl som för deltagande av kvinnliga överlevare.
- I Syrien har Kvinna till Kvinna och Euromed Feminist Initiative (EFI) bidragit till att 16 syriska civilsamhällesorganisationer har utvecklat sitt nätverkande och förmåga att påverka kvinnors rättigheter och ökat deltagande i internationella dialogprocesser som exempelvis FN:s International, Impartial and Independent Mechanism (IIIM). EFI har etablerat en internetbaserad feministisk politisk akademi med spridning i hela landet som erbjuder utbildning som syftar till att stärka kvinnors kapacitet och öka deras möjlighet till inflytande och meningsfullt delta i fredsprocesser.
- I Somalia har Interpeace drivit Talo Wadaag-programmet för att underlätta inrättandet av kvinnliga fredskommittéer i Galkayo och Ceel Afweyn i syfte att stödja kvinnor inom dessa samhällen med att få kontakt med, och stötta, den formella medlingsprocessen. Genom dessa kunde kvinnor leda arbetet med att skapa medborgerligt stöd för medlingsprocessen, detta har haft en positiv inverkan på att minska konflikt och spänningar samt ökade deltagande i de fredsinitiativ som de äldste tar.
- I Bosnien och Hercegovina har Kvinna till Kvinna (genom globalt CIVSAM-stöd) stött två stora freds nätverksinitiativ i landet, båda väsentliga för WPS-agendan samt för att bygga hållbar fred i landet och stärka de demokratiska reformerna (the Initiative Peace with Women’s Face and the Initiative Women for Constitutional Changes). Initiativen slår samman röster från kvinnor och medborgare som kommer från motstridiga narrativ och geo-etniska områden vilket direkt bidrar till det inkluderande medborgerliga utrymmet och utmanar konservativ, exkluderande och nationalistisk politik. Det dysfunktionella politiska systemet i Bosnien och Hercegovina, och den fortlöpande politiska krisen, har väckt ett förnyat intresse för det internationella samfundet och EU för de konstitutionella reformerna i landet.
- Genom Global Partnership for the Prevention of Armed Conflict, GPPAC, har det regionala nätverket av kvinnliga medlare i Sydkaucasien expanderat då åtta kvinnoledda civilsamhällesorganisationer i Georgien, med bevisade resultat inom fredsområdet, anslöts sig förra året. Nätverket av medlare grundades 2018 med syfte att öka kvinnors engagemang i olika nivåer av diplomatiprocesser, inklusive diplomati på hög nivå. Utbyggnaden av nätverket möjliggör en ökad räckvidd, engagemang och legitimitet på nationell och regional nivå.

På global nivå har stödet till UN Women, Kvinna till Kvinna samt till internationella fredsorganisationer som Saferworld, Womens League for Peace and Freedom (WILPF), MADRE, Conciliation Resources med flera, bidragit till att kvinnor har deltagit med analys och rekommendationer till internationellt drivna fredssamtal/processer och ökad deltagande i internationella/regionala fora som FN:s Säkerhetsråd, EU och FN:s råd för mänskliga rättigheter. Flera av de partner på denna nivå ingår i NGO Working Group30 som arbetar direkt mot Säkerhetsrådet och samtliga länkar lokala erfarenheter med globalt normativt arbete.

Regionalt i Afrika har West African Network for Peacebuilding, WANEP, bidragit till att lyfta kvinnors röster kring framväxande fred- och säkerhetsfrågor. Och genom ACCORD:s program säkerställdes kvinnors och ungas deltagande i stödet till fredsansatser i Mocambique, medan tekniska stöd till kvinnor inom AUs nätverk för konfliktprevention och medling, Femwise-Africa, har resulterat i att nätverket operationaliserats till den nivå att de kan genomföra insatser som experter (två medlemmar deltog bland annat i en dialoginsats i Zimbabwe). Sidas partner KAIPTC:s samarbete med Woman Peace and Security Institute kring ledarskapsutbildningar riktade till kvinnor inom fred- och säkerhetssektorn, och genom stöd till deras nätverk, resulterade i mer jämställda statsbyggnadsprocesser.

Dialog och förtroendeskapande

En särskild del för att främja deltagande i fredsprocesser är stödet till dialog och förtroendeskapande på nationell och lokal nivå, något som även har bidragit till normativa förändringar och öppnat för mer inkluderande processer för deltagande.

- I Mali bidrog arbetet till att kvinnliga ledare från fem civilsamhällsorganisationsnätverk deltar aktivt i processen för att lösa den sociopolitiska krisen om den pågående politiska övergången. Och Mercy Corps program "Ben Ni Bara" har identifierat att kvinnors ekonomiska och politiska deltagande i samhället påverkas av faktorer såsom traditionella normer, svagt rättsligt skydd för kvinnor, bristande deltagande i beslutsfattande och ekonomiska aktiviteter samt andra faktorer som en svag stat. Tillsammans med Sida har programmet utvecklat en handlingsplan för jämställdhet i syfte att bemöta dessa faktorer. Programmet främjar kvinnor, män, flickor, pojkar och exkluderade grupper deltagande i programmets aktiviteter, inklusive implementeringen av en kvot på minst 33 procent för kvinnors deltagande i alla aktiviteter. Resultaten spänner även över resultatområde 4.2.
- I Somalia har Talo Wadaag-programmet i Puntland initierat och genomfört månatliga dialoginitiativ fokuserade på frågor om statsbyggande, som rollen av kvinnor i Puntlands demokratiseringsprocess. 2021 engagerades 1 840 somalier (44 procent kvinnor) i arbetet och samtalen var utformade som en plattform för offentligt samråd och deltagande. Dessa forum skapade möjligheter för allmänheten att ge konkreta bidrag i nyckelpolitiska frågor men hjälpte också till att överbrygga klyftan mellan beslutsfattare och väljare då olika myndigheter också bjöds in att engagera sig och svara på frågor som tagits upp av allmänheten.
- I Ukraina fick "Ukrainian Women Veterans Movement", genom UN Women, möjlighet att utbilda 16 kvinnliga veteraner i kapacitetsutveckling i dialog och medling som de kan använda i konfliktlösnings- och försoningsprocesser. Flera av dem certifierades vilket innebär att de, utöver att kunna förmedla kunskaper till sina kamrater, kan använda medling i konfliktsituationer som yrke i framtiden. Organisationen "Myr na Doloni" (civilsamhällets organisation för internflyktingar) utvecklade kapacitet hos kvinnliga internflyktingar och 58 kvinnliga aktivister stärkte sin kapacitet i fredsdialoger- och förhandlingar samt social sammanhållning. Genom att utgå från behoven hos kvinnliga internflyktingar i nio regioner kunde civilsamhälletsorganisationen föra fram dessa i dialog med regeringen och lämna rekommendationer till Ministry of Reintegration of Temporarily Occupied Territories när det gäller denna grupp meningsfulla deltagande i fredsbyggande och social sammanhållning. På vilket sätt dessa resultat kommer att påverkas av den ryska invasionen är i skrivande stund oklar.
- I DRK har Oxfam ett program som syftar till att skapa nya och förändrande relationer mellan kvinnor och män, inklusive minoriteter och unga som ofta exkluderas. Fokus ligger på att hjälpa människor att åtnjuta sina rättigheter, skydd mot våld och övergrepp, att få sina prioriteringar hörda och att delta i beslut som påverkar deras liv. Programmet implementeras i två provinser i öst (Södra Kivu och Tanganyika) och en i väst (Equateur). Totalt 480 förändringsagenter, varav 240 kvinnor, utbildades för att påverka andra om hur man förebygger och reagerar på diskriminering, våld och kränkningar av rättigheter. Dessa personer arbetade både direkt mot andra individer och genom upplysande aktiviteter (radio, drama, lokala kontaktpersoner och andra tekniker)

och påverkansarbete med territoriella och provinsiella myndigheter i syfte att lösa de problem som identifierats. Arbetet har visat på viss positiv förändring, exempelvis rapporterar 62 procent av målgruppen att de observerat minst en förändring när det gäller skydd av rättigheter och attityder i sina samhällen.

- I Palestina arbetar Palestinian Medical Relief Society (PMRS) med lokala organisationer för att stärka kvinnors deltagande på ledarskapsnivå samt delaktighet i lokala val och råd. Som en del av initiativet att stärka kvinnor, hålls fortbildning i syfte att förse kvinnor med färdigheter inom förhandling och konfliktlösning i hemmet och i samhället. Med samma syfte samarbetar PMRS med WBO över östra Jerusalem, Västbanken, Hebron och Gaza. Gentemot Israel drev exempelvis en av partnerna frågan om att tillåta kvinnor från Gaza, som är gifta med invånare i Jordanien, att återvända till sina hem i Jordanien efter att de nekats utresetillstånd i nästan ett år.
- I Syrien stöttade Sidas partner Euromed Feminist Initiative (EFI) elva kvinnorrättsorganisationer för att stärka deras tekniska kapacitet. Fokuset ligger på kvinnors rättigheter där utbildningar genomfördes inom tekniska ämnen såsom jämställdhet, kvinnors politiska deltagande, genuskänslig konstitution och tillhandahållandet av tjänster för överlevare av våld.
- I Bosnien och Hercegovina har stöd till My Right och projektet "I'm here – visible and proud" bidragit till att inkludera kvinnor och flickor i organisationer för personer med funktionsnedsättning. Genom stödet till Kvinna till kvinna har Sida bidragit brett till stödjandet av civilsamhällsorganisationer som arbetar med fredsprocesser och fredsbyggande med fokus på kvinnors rättigheter. Kvinna till kvinnas partnerorganisationer i Bosnien arbetar strategiskt med påverkansarbete för att förändra lagstiftning och handling från det offentliga samt ger stöd och skydd till enskilda kvinnor/fall.
- I både Liberia och Mali stödjer Sida arbetet med så kallade fredshyddor. I Mali har 27 av dem byggts, uppgraderats eller rehabiliterats. Dessa verkar som samlings- och dialogutrymmen för kvinnor, men ger även tillgång till information, utbildningsmöjligheter samt fungerar som verkstad för bearbetning och visning av hantverk och matvaror gjorda av kvinnor. I Liberia fortsatte UN Women med sitt stöd till Peace Huts som arbetar konfliktförebyggande genom hela landet. Under 2021 har fokus legat på att göra Peace Huts mer självständiga och finansiellt hållbara.
- I en konflikttrabbad kommun i Colombia har sex kvinnliga ledare från sociala organisationer och sex f.d. FARC-kombattanter initierat en ömsesidig erkännande- och försoningsprocess. Den har lett till individuell förändring, med positiva effekter på kollektiv och kommunal nivå. Två exempel är att de sociala ledarnas breda kontaktnät har gjort att invånarna nu är mer medvetna om stigmatiseringen av ex-kombattanternas barn och ett större stöd för beslutet att inkludera ex-kombattanter i arbetet med att stärka kvinnors politiska deltagande i fredsprocessen.

Stärka kvinnorrättsrörelser

I många fall arbetar Sida mer generellt med att stärka och bygga upp kvinnorrörelsen för att dessa ska kunna verka i sin egen rätt och självständigt driva frågor kring kvinnor, fred och säkerhet i kontexter som präglas av konflikter, kriser och ofta i miljöer med ett starkt motstånd mot jämställdhetsfrågor. I samtliga av handlingsplanens länder har utrymmet för civila samhällets aktörer att agera allt mer stängt. Här stödjer Sida ibland fonder eller strategiska partner som vidareförmedlar medel till lokala partner och/eller bidrar till att stärka teknisk och tematisk kapacitet. Målen med denna typ av stöd spänner ofta över alla handlingsplanens områden, då många av dem arbetar holistiskt, och resultat av denna ansats kommer att redogöras under samtliga områden.

- I Irak stöttade Kvinna till kvinna (under dess regionala MENA program) sina partnerorganisationer med att utveckla landspecifika, gemensamma rekommendationer inom ramen för WPS. Detta för att använda dem i deras påverkansarbete gentemot regeringen och det internationella samfundet i samband med genomförandet av 1325 National Action Plan i landet. I detta sammanhang utbildades kvinnliga ledare i att förstå kopplingarna mellan WPS och frågor såsom kvinnors ekonomiska rättigheter, medborgerligt utrymme med mera. Detta gjordes inom ramen för att presentera resultat för den irakiska kontexten från Kvinna till kvinnas rapport A Right Not A Giftreport.
- Inom ramen för det globala stödet genom Diakonia så präglas arbetet i DRK av kapacitetsuppbyggnad av civila samhällets som en grund för att förbättra kvaliteten på representation och service till medborgarna. Partnernas

förmågor att bedriva påverkansarbete har förbättrats, från utveckling av budskap och identifiering av kommunikationskanaler till mobilisering av stöd och resurser som behövs. Två plattformar som involverar frågor om att främja social och ekonomisk rättvisa har etablerats under perioden och fungerar effektivt: Femme Plus (CONAFED, FMJC, CEHAJ1325 och NSCC) och Synergy for Climate Justice (CENADEP, OCEAN, CRONGKC, DIDES, ACAJ, CEHAJ1325, CONAFED och NSCC). Dessa har kunnat bidra till opinionsbildning för kvinnors ekonomiska egenmakt, hållbar utveckling och klimaträttvisa samt rättvis fördelning av resurser.

Genom det globala stödet syftar Global Fund for Women's (GFW) verksamhet till att stärka kvinnorörelsen som helhet och fokuserar särskilt på rörelseuppbyggnad, så kallad "movement building". GFW finansierade under 2020/21, 348 organisationer i 80 länder och vidareförmedlade 17 miljoner USD till lokala kvinnorättsorganisationer som i många fall verkar i länder där utrymmet för civilsamhället är helt eller delvis "stängt".⁴⁴ GFW arbetar för att nå grupper som arbetar i de svåraste sammanhangen och under stora hot och lyckades under året mobilisera ökade och mer flexibla resurser för att stödja kvinnorättsrörelser. GFW arbetar också för att stärka kvinnofonders förmåga att finansiera och stödja gräsrotsorganisationer som arbetar i krissituationer och för att humanitära aktörer ska erkänna lokala kvinnorättsorganisationers kunskap och kompetens. Sida ökade 2021 stödet till GFW vilket gjorde det möjligt för dem att skala upp kapacitetsstärkande aktiviteter genom stöd till fler feministiska fonder. Global Fund for Women, genom stöd till "Strengthening Syrian Women's Leadership Initiative, har kunnat bygga kollektivt manöverutrymme hos kvinnor att lyfta frågor och hävda rättigheter som rör deras egen utveckling och att delta i nationellt och internationellt fredsarbete. Även organisationer som WILPF och MADRE kompletterar sina starka globala normativa engagemang för kvinnors deltagande genom att förmedla resurser till sektioner eller partner för genomförande. Exempelvis har MADRE stärkt sin bidragsgivande roll och fördelat över 21 MSEK genom 120 anslag till 91 organisationer och WILPF utvecklade över 30 nya partnerskap för opinionsbildning, forskning, NGO-samarbete, sexuella rättigheter, ansvarsskyldighet för vapenhandel - totalt 90-tal stöd till landsektioner och partner.

Politiskt deltagande

I nära sammankoppling med stödet till civila samhället och kvinnorättsorganisationer präglas Sidas arbete inom resultatområdet också av ett långsiktigt och strategiskt stöd för att främja kvinnors politiska inflytande i konfliktutsatta kontexter och en målmedveten satsning på dialog om jämställdhet och kvinnors rättigheter kopplat till fredsbyggande. Denna prioritering har framför allt resulterat i att öka kvinnors andel av politiskt valda positioner och i fredsbyggande, trots stora svårigheter och motgångar. Politisk representation är en av förutsättningarna för jämställdhet i statsbyggande och processer för övergångsrättvisa. Ofta kombineras stöd till civilsamhället med stöd till ett lands valsysteem, många gånger genom FN, för att nå bredare genomslag.

I DRK har portföljen med att öka kvinnors politiska deltagande intensifierats då det bedömas finns ett politiskt momentum och samarbeten med såväl UN Women som civilsamhället har utökats, och regeringen som tillträdde i april 2021 har 15 kvinnliga ministrar, varav flera på nyckelpositioner. Det innebär en andel kvinnliga ministrar runt 27 procent, vilket är högre än den tidigare regeringen (17 procent)⁴⁷. I Irak präglades 2021 av det tidigare lagda parlamentsvalet, vars resultat och efterspel ritat om den politiska kartan i landet. Valets genomförande var i sig en framgång för den ungdomsledda proteströrelsen som började sent 2019. För första gången blev ett antal partipolitiskt oberoende kandidater invalda i parlamentet liksom ett historiskt antal kvinnor. Samtidigt ledde regeringens oförmåga att skydda människorättsaktivister från våld till en bred bojkott bland civilsamhället, och kvinnliga politiker har rapporterat om utbredda hot och trakasserier i upptakten till valet.

- Irak saknar en starkt parlamentarisk tradition och struktur och Sida arbetar brett för att ge stöd till olika insatser. Kapacitetsstöd till en rad lokala enskilda organisationer, såsom kvinnorättsorganisationerna EMMA organisation for Human Development, People's Development Organization (PDO), Baghdad Women Association (BWA) och Iraqi Al-Firdaws Society, ska ge dessa tillräcklig institutionell kraft att påverka och forma Iraks framtid i en anda av försoning, bekämpa extremism och utmana auktoritärism för att bidra till hållbar fred där kvinnors- och minoriteters rättigheter kan upprätthållas. Sida samarbetar också med partner för att stärka kapaciteten hos både nyinvalda representanter och den parlamentariska byråkratin i stort. En extern utvärdering av projektet bekräftade att insatsen stärkt kompetensen bland personal och politiker, förbättrat byråkratiska processer, stärkt samarbetet mellan politiker och civilsamhälle och i stort har bidragit till en ökad legitimitet av parlamentet och en högre profil för kvinnliga politiker. Parallellt med detta ger Sida stöd till valmyndigheter och andra förtroendeskapande insatser för att få större effekt mellan val än enbart i upptakten till ett val. Genom ett mer långtgående samarbete med Iraks valmyndighet ämnar Sida att både stärka organisationens tekniska kapacitet samt transparens i efterspelet av parlamentsvalet. På längre sikt ska detta främja kvinnor, ungas och marginaliserades grupper deltagande i framtida val.

- Genom stöd via FN etablerades nätverket Somalia Women Charter Champions, med uppgift att förespråka och öka medvetenheten för Women's Charter, genomförandet av den nationella handlingsplanen för 1325 och förverkligandet av 30 procents kvinnokvot i valprocessen. På liknande sätt utvecklades, genom Joint Human Rights Programme, en databas med intresserade kvinnliga kandidater, och goodwillambassadörer utsågs. Som ett resultat är 14 av 54 (26 procent) företrädare för överhuset kvinnor. Valet till folkhuset pågår och av de 80 hittills utvalda är 15 kvinnor.

- Lokalt i Somalia, i Somaliland, stödde Interpeace och Talo Wadaag-programmet, i samarbete med Nagaads kvinnonätverk, ökad politisk representation och deltagande av kvinnor i lokal- och parlamentsvalen 2021. De arbetade specifikt med att stärka kapaciteten hos kvinnliga kandidater för att öka synlighet inom deras valkretsar samt förespråkade bland äldre kring behovet av att stödja kvinnliga kandidater. Genom detta ökade den offentliga diskursen kring kvinnors politiska deltagande och representation i politiken. Programmet arbetade med 28 kvinnliga kandidater i Somaliland från de tre politiska partierna och som en del av stödet hjälpte programmet till att etablera ett "Women's Situation Room Somaliland", en opartisk och neutral mekanism för att dokumentera incidenter samt mildra konflikter före, under och efter valet. Mekanismen var välanvänd och etablerades även i tre distrikt i Puntland och en liknande struktur skall replikeras när kommunfullmäktigeval i de återstående 47 distrikten genomförs under 2022. Även Diakonia har bidragit till öka ett inkluderande deltagande i Puntlands demokratiska övergångsprocess, inklusive väljarutbildning för medborgare, väljarregistrering och röstprocesser. Detta har resulterat i att 50,5 procent kvinnor har registrerat sig.

- I DRK bidrog en informell grupp kvinnliga ledare i Mandombe och Kinshasa med att definiera strategier för att främja kvinnliga politiska kandidater med resultat att andelen till de nationella och provinsiella lagstiftande församlingarna ökade till 12 procent i valet 2018, jämfört med de tidigare valen (7 respektive 9 procent i tidigare val). Arbetet har fortsatt med 87 kvinnor som strävar efter att gå in i politiken med mentorskap och utbildning om kvinnligt ledarskap. 29 kvinnor ställde sedan upp till de nationella och provinsiella parlamentsvalen och 5 av dem valdes in, varav 2 på nationell nivå och 3 på provinsnivå. Andra kvinnor som fått stöd väntar på att kandidera till valet 2023.

- I Colombia, genom stöd till UN Women, finansierade Sida under 2021 kapacitetssuppleveringsstrategier för 3 000 kvinnor som ska delta i de nationella valen 2022. Därtill stödjer Sida kampanjen "Fler kvinnor, mer demokrati" under ledning av UN Women och Colombias Vicepresidentämbete, vilken främjar kvinnors lika deltagande i valet.

- I Myanmar syftade ett litet strategiskt stöd till Oxfam under 2020-2021 till att stärka kvinnors deltagande och ledarskap med fokus på valet i november 2020, men innehöll även aktiviteter under första halvåret 2021.

Kampanjen innefattade bland annat workshopar och paneldiskussioner om kvinnors ledarskap, inklusive hinder och positiva exempel för detta, och utmanande av gendernormer, vilka dokumenterades i videor och animationer och delades på social media. Sammanlagt beräknas kampanjen ha nått ut till minst 850 000 personer.⁵⁴ Tillsammans med ett antal andra organisationer och nätverk, som lyfte vikten av kvinnors deltagande inför valet 2020 (flera med stöd från Sida), bidrog Oxfam och lokala partner sannolikt till att andelen kvinnliga parlamentariker ökade från 13 till 17 procent efter valet i november 2020. Tyvärr hann dessa valda kvinnor inte tillträda den 1 februari på grund av militärkuppen.

Avväpning, demobilisering och säkerhetssektor

Genom det långsiktiga utvecklingsarbetet bidrar Sida även till att stärka jämställdhet och kvinnors deltagande i avväpning, demobilisering och återanpassning (DDR), statsbyggande samt inom säkerhetssektorreform (SSR), både via riktade insatser och jämställdhetsintegrering. Stöd till arbete med att stärka en inkluderande utformning och genomförande av säkerhetssektorreform finns explicit representerat i strategin för Somalia, vilket görs inom ramen för UNMPTF Joint Security Sector Governance Programme där insatser gjorts för att stärka och integrera kvinnor, fred och säkerhet i arbetet.

- Sidas globala partner Conciliation Resources har i Nigeria omformat sitt program utifrån en jämställdhetsintegrerad konfliktanalys, vilken har gjort att deras arbete med återintegrering av före detta kombattanter responderar bättre för olika behov för kvinnor och män.

- För att säkerställa bättre integrering av WPS och agendan Preventing and Countering Violent Extremism (P/CVE) i Kvinna till Kvinna partners arbete i regionen MENA, anordnades ett gemensamt samråd med irakiska och syriska partner samt nätverksmedlemmar med avsikten att starta ett samtal kring P/CVE i Irak och Syrien. Detta i syfte att identifiera var de överlappar och var de skiljer sig åt, nyckelprioriteringar och luckor samt potential för att bygga en strategi för P/CVE som beaktar jämställdhetsaspekter. Detta gjordes i ljuset av antagandet av FN:s säkerhetsrådsresolution 2242 (UNSCR 2242) från 2015, som kräver integrering av WPS och P/CVE-agendan, och har ökat kring könsdimensionerna för våld märkta "terrorism" och "våldsbejakande extremism", samt ökat krav på kvinnors deltagande i P/CVE-agendan. I dialogen mellan irakiska och syriska partner identifierades fredliga inkomster och förbättrade ekonomiska förhållanden under WPS-paraplyet som gemensamma "policy entry points" för opinionsbildning, vilket nätverket nu fortsätter att arbeta med.

- I Bosnien och Hercegovina har Sida genom stöd till jämställdhetsmyndigheten och implementeringen av landets jämställdhetsplan och NAP 1325, bidragit till att öka kvinnors deltagande i säkerhetssektorn och polisen samt att arbeta för integrering av jämställdhet i relevanta institutioner.

- I Somalia har Diakonia engagerat 15 kvinnliga poliser i distriktets polisstationer i Puntland och Sydvästra staterna i syfte att öka rättvisa för kvinnor som utsatts för kränkningar av sina mänskliga rättigheter. Organisationen arbetar även med 15 människorättsövervakare (5 kvinnor och 10 män) i distriktet för att dokumentera fall av kränkningar för "rapid response".

- I Ukraina integrerades riktlinjer för jämställdhet i läroplanerna för 28 högre utbildningsinstitutioner inom säkerhets- och försvarssektorn. 918 professorer och experter (382 kvinnor – 42 procent och 536 män – 58 procent) vid fler än 40 högre lärosäten inom säkerhets- och försvarssektorn, ökade sina kunskaper om riktlinjerna med stöd av UN Women. UN Women gav expert- och tekniskt stöd för olika former av online utbildningar. UN Women jobbade med försvarsministeriet och dess sektoriella handlingsplan för att få med NAP 1325 relaterat arbete samt med att stärka nätverket för jämställdhetsrådgivare (över 100 av dem ökade sina kunskaper om jämställdhet och frågor som rör kvinnor, fred och säkerhet). UN Women samarbetade med NATO-kontoret kring verksamheten som engagerar NATO Gender Adviser. En dedikerad kampanj, "Women Defenders", genomfördes i samarbete med departementet för veteranfrågor, civilsamhällsorganisationen "Ukrainian Women Veterans' Movement" och Public Broadcaster "Hromadske" (nådde mer än 1,3 miljoner). Kampanjen hade en omedelbar inverkan på de personer som profilerades, vilket gav dem erkännande och lokalt inflytande i sina samhällen. Hur detta fortsatt kommer att kunna bidra positivt inom ramen för rådande krig i Ukraina är oklart.
- Under 2021 genomförde CIVIC forskning i Irak om värdet av mångfald och av att inkludera fler kvinnor i Iraks säkerhetsstyrkor när det gäller skydd av civila. Denna forskning kommer att publiceras i mars 2022. Under 2021 höll CIVIC också rundabordssamtal för att säkerställa offentliga åtaganden för att öka kvinnors deltagande i styrkornas verksamhet och för att rekrytera fler kvinnor för utbildning och beslutsfattande roller.

Analys av utmaningar och lärdomar

Genomförande av insatser för att stärka kvinnors inflytande och deltagande i freds- och statsbyggandeprocesser sker i mycket svåra konfliktkontexter, där kvinnors rättigheter är marginaliserade och kvinnor, unga och barn är strukturellt diskriminerade. Covid-19 pandemin har lagt ett extra raster av utmaningar på genomförande men det mesta har kunnat genomföras med anpassningar. I vissa länder, särskilt de med stora säkerhetsutmaningar, har utvecklingssamarbetet saktats ned i samband Covid-utbrottet. Möjligheterna för Sida och partner att genomföra uppföljningar i fält har påverkats av pandemin då möjligheterna att resa i vissa delar varit begränsade både av säkerhetsskäl och av pandemin. Samarbeten har fått ställas om och många möten och aktiviteter har i stället genomförts digitalt eller skjutits på framtiden. I en del andra fall har i stället civilsamhällesaktörer, som vid tidigare tillfällen inte kunnat lämna länderna för deltagande i internationella fora, nu i större utsträckning kunna delta digitalt.

Det är en stor utmaning att inkludera jämställdhet och säkra kvinnors deltagande i alla processer som rör fred och säkerhet, särskilt som många av dessa processer drivs av både interna och externa politiska och ekonomiska faktorer där rättighetsagendan är svag eller icke-existerande. Koordinering bland aktörer som stöder mål kopplade till kvinnor, fred och säkerhet är ofta svag och inte målinriktad. Prioriteringar är ofta fragmenterade och bidrar inte till att stödja normativt förändringsarbete för att stärka kvinnors politiska, ekonomiska och civila roll i fredsprocesser.

Talibanernas maktövertagande den 15 augusti i Afghanistan ändrade drastiskt förutsättningarna för biståndet till Afghanistan, inte minst för kvinnor, fred och säkerhet. Utvecklingen gällande demokrati och mänskliga rättigheter har gått starkt bakåt. Den politiska marginalisering och underrepresentation till folkvalda organ som redan tidigare drabbade kvinnor och unga men även vissa etniska grupper så som hazara har därmed förstärkts under det nya styret. Ingen övergripande politik gällande kvinnors rättigheter har ännu presenteras av det nya styret. Det kan dock konstateras att alla aspekter av kvinnor och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, möjligheter till politiskt deltagande och inflytande har begränsats väsentligt. Den nationella arbetsplan för 1325 som tidigare fanns finns inte med i de facto regimens planering framåt. Dessa förändringar har fått stora konsekvenser för många av Sidas samarbetspartner, som till viss del numera tvingas verka i exil eller under hotbild. Innan augusti, var UM Kabul ledande i olika Kabul-baserade fora rörande 1325 WPS och jämställdhet, samt var ledande givare för stödet till Afghanistan Independent Human Rights Commission (AIHRC). Inom ramen för mänskliga rättigheter och jämställdhet är osäkerheten kring partners möjlighet att agera stor och därmed även för möjligheten att åstadkomma förändring. Arbetet för kvinnor, fred och säkerhet kommer fortsätta att prioriteras och aktörer mobiliserar för att återupprätta de arbetsgrupper som tidigare fanns för att mer aktivt trycka på denna agenda. Även i kontexter där det finns normativa ramverk, inklusive lagsstiftning och handlingsplaner för att främja kvinnor, fred och säkerhet, finns det få incitament för implementering. Exempelvis i Irak är kvinnor fortsatt systematiskt diskriminerade och underrepresenterade i politiskt beslutsfattande, i fredsbyggande processer och på arbetsmarknaden samtidigt som det finns en tendens till att kvinnors och kvinnoorganisationers möjlighet till deltagande och påverkan har ökat de senaste

åren. Resultaten är även komplexa i ett land som Colombia trots att kvinnors roll som aktörer för fred och jämställdhet lyfts mest i både den strategiska dialogen och som dialogfråga inom insatserna, där Sverige har en stark roll för jämställdhetsfrågorna i fredsprocessen och kvinnorättsorganisationerna är många och starka. Sverige har spelat en central roll i uppföljningen av jämställdhetsåtaganden inom fredsavtalet. Likt rapporten från föregående år visar den att viktiga framsteg har gjorts sedan undertecknandet av fredsavtalet men att det fortfarande är långt ifrån tillräckligt. Genomförandet av åtagandena på detta område går generellt sett långsammare än genomförandet av fredsavtalet i stort. Även i Mali, trots nationell lagstiftning och policy, har kvinnor marginaliserats under Malis fredsprocess och kvinnligt deltagande har prioriterats lågt redan innan militärkupperna.

Både Colombia och Irak exemplifierar det återkommande faktum att trots att jämställdhetsfrågor inkluderats i en fredsprocess eller att det finns en nationell handlingsplan kring kvinnor, fred och säkerhet så är det inte att förknippa med en försäkran om att jämställdhet kommer att uppnås. Fokus behöver därmed ligga på implementering, finansiering och uppföljning för att motverka att centrala åtaganden och viktiga framsteg urholkas. I nästa steg går det också att identifiera liknande tendenser, då ökat deltagande av kvinnor vid förhandlingsbordet likställs med ökat inflytande vilket dessvärre ofta inte överensstämmer med verkligheten. Ett allt större fokus behöver därmed också finnas vid att säkerställa att kvinnors deltagande även inbegriper meningsfullt och inflytelserikt deltagande såväl före, under som efter en fredsprocess. I länder där fredsprocessen har gått i stå eller ramverken för kvinnors deltagande är svagt, som i Mali, Myanmar och Afghanistan, har även kvinnors möjligheter att bidra till fredsbyggande och konflikthantering minskat, delvis på grund av skärpt säkerhetsläge och ökade hotbilder. Kvinnor och unga är engagerade i fredsbyggande men har i mycket liten utsträckning tillgång till förhandlingsborden. Deras engagemang finns oftare i det ensträdda men sällan uppmärksammade gräsrotsarbete som behövs för att öka trygghet i grannskapet och bygga förtroendefulla relationer mellan olika folkgrupper i närområdet eller, som varit fallet i Myanmar och Afghanistan innan maktövertaganden, i parallella processer kring de formella förhandlingarna.

Det krympande utrymmet för det civila samhället, där organisationsfriheten begränsas och aktivister för kvinnors rättigheter förföljs och attackerar, inskränker också möjligheten för aktivt deltagande i fredsprocesser. Många fredsprocesser är toppstyrda och det finns en vilja att begränsa civilsamhällets möjlighet till att bidra. I flera länder noteras tillbakagång under 2021 för kvinnors möjligheter att delta, till viss del beroende av pandemin, i till exempel Afghanistan, Liberia och Myanmar, medan även de få framsteg som gjorts i MENA-regionen är hotade samtidigt som vissa små framsteg kan noteras i t.ex. Ukraina (innan den ryska invasionen) och även i Somalia, om än långsamma.

I de flesta kontexter drabbade av konflikt eller post-konflikt kvarstår svåra strukturella hinder för kvinnors politiska inflytande på alla nivåer och kvinnors rättigheter är eftersatta på en rad områden. Ökat våld mot kvinnor påverkar inte bara möjligheten till att delta, men stärker även konfliktdimensionerna i samhället.

Det finns en risk att insatser inom detta målområde tenderar att gå till fortbildning och kapacitetsstärkande av särskilt kvinnor. På ett strategiskt plan kan en sådan prioritering ifrågasättas eftersom det inte finns belägg för att kvinnor har större kunskapsluckor än de män som redan nu har en plats i fredsprocesser eller att utbildning i relevanta ämnen per automatik skulle ge dem en plats vid förhandlingsbordet. Mer strategiskt är arbete för att öka engagemanget och bidra till påverkansarbete för att öka kvinnors deltagande i den formella fredsprocessen samt att inkludera män i detta arbete.

Behovet av ökad givarkoordinering för jämställdhetsarbetet inom fred och säkerhet när det gäller dialog, påtryckning och bistånd, har identifierats som viktigt för att uppnå resultat. Även behov av att identifiera likasinnade biståndsgivare och bedriva ett aktivt påverkansarbete, då Sverige idag ofta är den enda bilaterala givaren som lyfter frågan i olika sammanhang. I påfallande många av handlingsplanens länder är jämställdhet en profilfråga och Sverige är drivande i exempelvis givargrupper och gentemot regeringar. Det finns också risk att agendan för kvinnor fred och säkerhet bli en givardriven process istället för drivet utifrån lokalt ägarskap. Viktigt att uppmärksamma är korrupsionsfaktorn som alltför ofta finns närvarande inom statsbyggande processer med direkta konsekvenser för kvinnors rättigheter.

Tematisk prioritering 4.2: Konfliktförebyggande

FBA (4.2)

Mål 4.2: Resultatbeskrivning

Under 2021 har FBA bidragit till målet att inkludera kvinnor och män för att motverka strukturella grundorsaker till konflikt och våld. Det samlade bidraget består av tre etablerade insatser i Palestina respektive Liberia samt en insats i Irak. Sammanfattningsvis handlar den verksamhet som genomförts om jämställdhetsintegrering av utbildningar och kapacitetsstärkande program med ett fokus på konfliktförebyggande och försoning. FBA har bidragit med kunskapsuppbyggnad hos nyckelaktörer i de aktuella länderna om män och kvinnors olika behov, roller och perspektiv i konfliktlösning och försoning, vilket ytterst är bidraget till förebyggande av konflikt och våld.

Analys av positiva resultat med exempel från FBA:s arbete i Colombia

I samarbete med tribunalen för övergångsrättvisa i Colombia (JEP) har FBA tagit fram en rapport som beskriver det institutionella jämställdhetsarbetet på JEP och kartlägger utmaningar och framgångsfaktorer. Rapporten validerades i mars 2021 genom en workshop tillsammans med genuskommissionen och ledningen på JEP. Med grund i rapporten har JEP tagit fram en processplan för att etablera ett internt nätverk av gender focal points (GFP). Processen att nominera personer, ta fram riktlinjer för nätverket och utveckla en plan för att lansera nätverket pågick under hösten 2021.

Förändringsteori med exempel från GFP nätverket

FBA:s insats kunskapshöjande och organisationsstöd i jämställdhetsintegrering till JEP i Colombia fokuserar på att JEP ska utveckla hållbara interna strukturer och verktyg för att arbeta jämställt. Om JEP stärker sin kapacitet att arbeta utifrån ett jämställdhetsperspektiv både internt inom organisationen och i utredningar, bedömningar och brottsofferbemötande så förbättras förutsättningarna för jämställd övergångsrättvisa. Detta eftersom det möjliggör att ansvarbärare på JEP systematiskt kan synliggöra och adressera bristande jämställdhet, inklusive normer och attityder gällande genus och jämställdhet, i sitt dagliga arbete.

Analys av utmaningar och lärdomar

FBA väljer att inte redovisa ett exempel här eftersom det inte finns något nytt att lyfta fram.

Försvarshögskolan (4.2)

Förändringsteori

Försvarshögskolan bedriver större delen av verksamheten i en traditionellt mansdominerad miljö med utbildningar och forskningsområden som under lång tid inte prioriterade jämställdhets- och genusperspektiv. För att skapa förändring och inkludera kritiska perspektiv arbetar FHS med en kombination av forskningsbaserade, rättighetsbaserade och instrumentella argument. FHS strävar efter att, med pedagogisk tydlighet, förklara varför jämställdhets- och genusperspektiv är viktiga för att nå högsta kvalitet i vår forskning och utbildning. FN:s resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet (inkl. den nationella handlingsplanen) behöver därför förankras i verksamheten genom aktuell forskning och kritisk granskning och därigenom, utifrån en reell kunskapsbas, ges utrymme för att implementeras, problematiseras och diskuteras inom utbildningarna.

Analys av positiva resultat med exempel

Implementering av kvinnor, fred och säkerhet inom forskning och utbildning är ett arbete där resultat främst är skönjbara på lång sikt. Det är fortfarande något tidigt i processen för att kunna dra några slutsatser avseende resultatet av ovanstående insatser. Institutionell förändring tar tid. En utgångspunkt är dock att en ledning som har kunskap och intresse för dessa frågor kan skapa förutsättningarna för mer omfattande förändringar. När jämställdhets- och genusperspektiv ges legitimitet och prioritet i ledning och hos chefer skapas förutsättningar för:

- ett mer genomgripande och ambitiöst arbete inom jämställdhetsområdet, bl.a. genom acceptans av verksamhetens utmaningar,
- relativt ny verksamhet inom området, däribland Anna Lindh-professuren samt inrättandet av en arbetsgrupp för forskare inom WPS-området,
- omfördelning av resurser i syfte att stärka arbetet (i form av centrala stimulansmedel från Forsknings- och utbildningsnämnden).

Analys av utmaningar och lärdomar

Försvarshögskolan och dess ledning kommer att verka för att denna drivkraft håller i sig och hanteras konstruktivt. Vidare bedöms regeringens feministiska utrikespolitik bidra till att vidare legitimera och understryka vikten av forskning och utbildning inom området.

Försvarsmakten (4.2)

Förändringsteori

Genom samverkan med andra aktörer/institutioner som arbetar för att upprätthålla säkerhet bidrar Försvarsmakten till att motverka konflikt. Försvarsmakten bidrar indirekt till samhällets upprätthållande av mänskliga rättigheter och jämställdhet genom att upprätta en trygg och säker miljö för andra aktörer att verka i.

Analys av positiva resultat med exempel

Genom samverkan, expertis och utbildning bidrar Försvarsmakten indirekt till konfliktförebyggande arbete inom ramen för de operationer eller samarbeten vi deltar i. Genom NCGM:s samverkan med andra förmågeområden i Nato sker en viss jämställdhetsintegrering inom Nato. På så sätt bidrar Försvarsmakten till delmål i 4.2 avseende kapacitetsutveckling av institutioner som arbetar med att förebygga och förhindra våld och konflikt. Då militära organisationer är mansdominerade bidrar även Försvarsmaktens arbete via NCGM till delmål om att inkludera män i jämställdhetsarbete.

Analys av utmaningar och lärdomar

Försvarsmakten kan på lång sikt via internationell samverkan och utbildningsverksamhet bidra till allmän kapacitetsutveckling avseende Res 1325 – vilket innehåller frågor om inkluderande fredsprocesser/fredsbyggande - men utgör oftast inte den aktör som direkt kan bidra till målområde 4.2 vid insats.

Kriminalvården (4.2)

Förändringsteori

Kriminalvården beviljades 2019 Sida-bidrag för att genomföra en förstudie i Somaliland, i samarbete med Somalilands representation i Sverige, med fokus på målgruppen fängslade kvinnor. Rapportens slutsatser och rekommendationer har resulterat i en treårig projektansökan som utarbetades under 2020 och lämnades in till Sida för handläggning i februari 2021. Kvinnor i fängelse är en stigmatiserad och utsatt grupp i Somalia som sällan omfattas av nationellt stöd och än mindre av internationellt stöd. Ett ev. kommande projekt ska stödja Somalilands administration att i högre grad leva upp till FN:s Bangkok Rules och resultera i förbättrade förhållanden för fängslade kvinnor. Samtalen och projektplaneringen med UNODC är i ett tidigt skede och förväntas ha större effekt först under 2022. CPCC/EEAS tillfrågades initialt.

Analys av positiva resultat med exempel

-

Analys av utmaningar och lärdomar

Långa handläggningstider på Sida. KV inväntar besked om hur Sida ställer sig till ansökan.

MSB (4.2)

Förändringsteori

1. Building resilience through inclusive and climate-adaptive disaster risk reduction in Asia-Pacific (BRDR), Sydasiens-Sydostasien: Projektet förväntas bidra till ökad resiliens genom att kvinnor, män, flickor och pojkar liksom sårbara grupper bättre inkluderas i det resiliensbyggande arbetet i regionen. Detta uppnås genom att utbilda vår partnerorganisation ADPC för att stärka den interna kapaciteten att jämställdhetsintegrera projekten, samt genom att stärka kvinnors ledarskap i katastrofriskhantering.
2. Enhanced Capacities for Resilience, Irak: Myndighetssamarbetet med Joint Coordination and Monitoring Center (JCMC) och det irakiska civilskyddet syftar till att stärka Iraks krishanteringsförmåga. Genom att integrera ett genus- och mångfaldsperspektiv stärks förmågan att värna hela befolkningen vid en kris.
3. Prevention, Preparedness and Response to natural and man-made disasters in Eastern Partnership countries – phase 3 (PPRD East 3): Regionalt fyraårigt program som förväntas bidra till att stärka partnerländernas (Armenien, Azerbajdzjan, Belarus, Georgien, Moldavien och Ukraina) krishanteringsförmåga. Ett jämställdhets- och mänskliga rättighetsperspektiv integreras systematiskt i programmet i syfte att stärka ländernas kapacitet att ta hänsyn till olika gruppers behov och risker i krishanteringsprocesser och stärka hela befolkningens resiliens.

Analys av positiva resultat med exempel

1. BRDR: Under 2020-2021 utgör stort fokus att stärka den institutionella kapaciteten hos partnerorganisationen ADPC att integrera jämställdhet, mångfald och mänskliga rättigheter i projekt och den interna organisationens arbete. Tre jämställdhetsrådgivare har anslutits till projektet och arbete pågår för att bl.a. stärka ledarskapet inom organisationen och den etablerade Gender and Diversity Working Committee att kunna driva kapacitetsutvecklingsarbetet vidare efter BRDR-programmets avslut.
2. Irak: Projektet har fortsatt stöttats av en jämställdhetsrådgivare som bland annat har bidragit till att lyfta vikten av att samla in och analysera köns- och åldersuppdelad statistik i risk- och sårbarhetsanalyser och representation av kvinnor och civilsamhällesorganisationer i samverkansformer för krishantering.
3. Under uppstartsfasen av PPRD East 3 har jämställdhetsrådgivare aktivt stöttat programutformning och bistått med att öka förståelsen för landskontexterna och de möjligheter programmet har att främja jämställdhet, mänskliga rättigheter och social inkludering inom krishantering. Tydliga rekommendationer för fortsatta prioriteringar i programmet har tagits fram och indikatorer för att säkerställa att genus- och mångfaldsaspekter inkluderas i M&E-ramverk för att mäta effekter av programmet.

Analys av utmaningar och lärdomar

Kontinuerlig närvaro av jämställdhetsrådgivare i projekten är avgörande för att nå resultat. Att därför låta internt anställda rådgivare stötta ett flertal insatser har varit en framgång för att säkerställa kontinuitet och även lärande och merutnyttjande mellan insatser. Det är även en stor fördel att ha internanställda sakkunniga inom jämställdhet och mångfald, då dessa kan skapa synergier mellan olika samarbeten, effektivt sprida lärdomar och utvecklad kunskap från jämställdhetsintegreringsarbetet i en insats till en annan liksom bättre knyta an till annan sakkunnig personal som är aktiva inom de olika insatserna.

Polismyndigheten (4.2)

Förändringsteori

Polismyndighetens internationella freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet har goda förutsättningar att främja måluppfyllnad inom det konfliktförebyggande området. Stora delar av denna verksamhet fokuserar på polisreform och uppbyggnad av demokratiska polisorganisationer som tillgodoser hela befolkningens säkerhet och trygghet. Att bidra till att kvinnors, mäns, flickors och pojkars olika säkerhetsbehov uppfylls är en viktig del i att förebygga motsättningar och stävja konflikter. Genom exempelvis utbildning och rådgivning kring genusrelaterade frågor bidrar Polismyndigheten till mer jämställda, inkluderande och effektiva polisorganisationer.

Analys av positiva resultat med exempel

Under 2021 har Polismyndigheten sänt ut sammanlagt åtta poliser (sex kvinnor och två män) till två specialiserade polisteam (SPT) i Centralafrikanska republiken och Demokratiska republiken Kongo för att stötta lokala myndigheter i deras arbete för att förebygga sexuellt och könsrelaterat våld. SPT-stödet syftar till kapacitetsbyggnad av de båda ländernas polisorganisationer samt det bredare rättsväsendets förmåga att med utgångspunkt i överlevarens behov på ett adekvat och rättssäkert sätt hantera den stora mängden fall av könsrelaterat våld. Det lokala ägarskapet är en central faktor i detta arbete. De båda teamen strävar efter att stärka lokalbefolkningens förståelse för och tillit till de rättsvårdande myndigheternas uppdrag på området. Det specialiserade polisteamet i Demokratiska republiken har exempelvis involverat lokal polis i olika former av uppsökande verksamhet, för att på så sätt bygga förtroende mellan medborgare och polis i arbetet mot sexuellt och könsrelaterat våld i landet. Det specialiserade polisteamet i Centralafrikanska republiken har under året sökt samarbete med övriga aktörer inom rättssektorn. Samverkan mellan rättskedjans aktörer har visat sig vara av stor vikt för att säkerställa en mer effektiv och rättssäker rättsprocess och har således även genomsyrat arbetet i Polismyndighetens internationella utvecklingssamarbeten, bland annat i Albanien.

Analys av utmaningar och lärdomar

En utmaning kopplat till det vålds- och konfliktförebyggande arbetet ligger i behovet av långsiktighet. Förtroendeskapande åtgärder gentemot lokala myndigheter och mellan myndigheter och befolkning förutsätter en långsiktighet som inte sällan saknas i den internationella civila krishantering som ofta bygger på kortare insatser och personalrotationer. Att bygga tillitsfulla relationer har varit än mer utmanande i en tid av pandemirelaterade restriktioner och isolering med anledning av Covid-19. Polisrådgivarna inom myndighetens internationella utvecklingssamarbeten arbetar däremot ofta med något längre tidshorisonter och har ofta tillgång till den strategiska ledningsnivån inom lokala ministerier och polisorganisationer. Dessa insatser har därför till viss del bättre förutsättningar att skapa det förtroende som krävs för hållbar reform av polisorganisationer och andra rättsvårdande myndigheter.

Sida (4.2)

Förändringsteori

Att inkludera ett jämställdhetsperspektiv samt säkerställa att kvinnor och män deltar på lika villkor för att förebygga konflikt är en förutsättning för att motverka grundorsaker till konflikt och hantera strukturella hinder för fred.

- Om kvinnor deltar, och ett jämställdhetsperspektiv inkluderas, i mekanismer för konfliktvarning och konfliktanalyser skapas bättre förutsättningar för att förstå och hantera grundorsaker till konflikt så som våld, maktstrukturer, sociala och ekonomiska faktorer samt främjar arbetet med konfliktprevention.
- Om stöd ges till civilsamhället och särskilt till kvinnorätsorganisationer skapar det förutsättningar för ökad dialog, mobilisering och förtroendeskapande på lokal, nationell och internationell nivå, samt kunskap om kvinnors roll i att förebygga konflikter.
- Om kvinnors ekonomiska egenmakt stärks och kvinnor får delta i ekonomisk utveckling och beslutsfattande, skapas förutsättningar för att förebygga konflikter, stärka den nationella ekonomiska utvecklingen och bidra till att stärka kvinnors demokratiska- och mänskliga rättigheter.
- Om pojkar och män inkluderas i arbetet för jämställdhet, våldsförebyggande och fredsfrämjande, skapas bättre förutsättningar för att hantera grundorsaker till konflikt och stärker mänskliga rättigheter för både kvinnor och män.

Analys av positiva resultat med exempel

Kontextuell inramning:

Sida har under resultatperioden gett fortsatt stöd till konfliktförebyggande insatser, dialog och förtroendeskapande processer. Genom strategisk dialog och mer systematisk bedömning och uppföljning kopplad till konfliktkänslighet och jämställdhetsintegrering har insatser fått ökat genomslag i form av åtaganden och särskilda insatser för konfliktprevention. Det finns dock stor potential i att ytterligare förstärka denna koppling, genom metodutveckling, dialog och lärande. Den inverkan som covid-19 har haft i flertalet konfliktdrabbade länder, såsom minskad matsäkerhet, ökad arbetslöshet/minskade försörjningsmöjligheter i takt med en allmän ekonomisk recession, och i vissa fall minskat förtroende för regeringen, minskar social sammanhållning och skapar grogrund för våldsamheter. Generellt rapporteras en ökad kriminell aktivitet i många konfliktkontexter och redan tidigt under pandemin såg världen en ökning av könsrelaterat våld/våld i

hemmet. Många samarbetspartner har gjort stora ansträngningar för att anpassa sin verksamhet och bidra till att minska negativ påverkan av pandemin på konflikter och därmed ökat sitt konfliktpreventiva arbete.

Som nämns under 4.1, så stödjer Sida UN Women i framtagandet av nationella handlingsplaner för kvinnor, fred och säkerhet i en rad länder, och specifika insatser för att stärka implementeringen av dessa. De nationella handlingsplanerna kan utgöra viktiga instrument för det bredare arbetet för att förebygga konflikt men riskerar att underprioriteras i nationella policy och budgetprocesser, något som kraftigt hindrar genomförandet.

För att nå resultat krävs konsekvent jämställdhetsintegrering i samtliga insatser i kombination med stöd riktat till organisationer och nätverk som har kvinnors rättigheter, ekonomisk utveckling och jämställdhet som huvudmål. Det direkta stödet fokuserar på att stärka organisationernas kapacitet att arbeta långsiktigt och strategiskt, därför är resultaten ofta kopplade till långsiktiga åtagande för att förebygga konflikt.

Inom de globala och regionala stöden har flera samarbetspartner utvecklat verktyg för bättre analys för att förstå grundorsaker till konflikt och hur dessa relaterar till genus. Fortfarande behövs ett större genomslag för denna typ av verktyg, och möjligheten att anpassa dem till specifika kontexter och program. De internationella fredsorganisationerna Conciliation Resources och Saferworld har gemensamt tagit fram ett metodpapper för jämställdhets och konfliktkänslighet som de nu omsätter i praktiken. WILPF har utvecklat verktyg och guide för feministisk politiskt-ekonomisk analys, vilket är viktigt för att sätta maktstrukturer och ojämlikheter i centrum för att förstå underliggande orsaker till krig och konflikt, men också för att ge den traditionella analysen ett genusperspektiv och leda vägen mot en jämlik och rättvis fördelning av makt och resurser. Under 2021 användes metoden för att integrera WPS i analys för mekanismer för mänskliga rättigheter för exempelvis Ukraina, Libanon och Zimbabwe och global migration.

Mobilisera civilsamhället för konfliktförebyggande

En stor del av stödet under detta målområde har gått till civila samhället och kvinnorättsorganisationer på lokal och nationell nivå. Mobilisering av civila samhället har skapat förutsättningar för dialog och försoning, och kvinnoorganisationer har haft en särskild roll att förebygga konflikter lokalt, och bidragit till större samförstånd, förtroende och långsiktig utveckling för fred. Detta område går in i 4.1.

- I Liberia har partnerskap med ZOA möjliggjort för YMCA att implementera ett program där hela lokalsamhällen involverats i traumabearbetning, psykosocialt stöd och konflikthantering. Programmet är ett exempel på hur insatser för psykosocialt välmående för grupper och individer bidrar till social sammanhållning och hållbar fred. En extern utvärdering av YMCA:s insats visade att en stor majoritet av deltagarna i programmet upplevde både bättre socialt mående och mer sammanhållning inom lokalsamhället.
- I Syrien har Kvinna till kvinnas Syrien-program stöttat sju civilsamhällesorganisationer på organisatorisk och teknisk nivå. Kapacitetsuppbyggnad på organisationsnivå innefattade utbildningar i utvecklandet av transparenta och starka finansiella system, övervakning, utvärdering och rapportering. Kapacitetsuppbyggnad på teknisk nivå innebar utbildningar som skraddarsyfts utifrån varje partners behov, exempelvis inom psykosocialt stöd, GBV-interventioner etc.
- I DRK utgår stöd till International Alert för att adressera sociokulturella könsnormer genom dialogskapande aktiviteter med män vars kvinnliga partner arbetar inom småskalig handel. Dessa aktiviteter har lett till minskat våld mot kvinnor i nära relationer vilket ökat möjligheterna för kvinnor att stärka sin roll och egenmakt både i hemmet och i sitt samhälle.
- För att i Somalia säkerställa att kvinnors erfarenheter tas i beaktande, lanserade Interpeace via Talo Wadaag-programmet "Participatory Action Research" som identifierade ingångar för hur de på bästa sätt kan stödja konflikthantering- och förebyggande i Galkayo, Ceel Afweyn och Burtinle. Detta inkluderar stöd till kvinnokommittéer på dessa platser, vilket resulterat i kapacitetsuppbyggnad och åtföljande stöd som bidrog till att minska spänningar. Insatserna hjälpte kvinnor i konfliktutsatta byar att etablera förbindelser som kan hjälpa till att i förväg identifiera konfliktspänningar och att samordna med myndigheter och äldre-kommittéerna för att bemöta dessa innan de eskalerar till väpnad konflikt. På så sätt kan de verka som ett tidigt varningssystem.

- Inom ramen för globalt stöd samarbetar Sida med JASS – Just Associates som ökar stödet till att bygga och stärka kvinnorörelsen. JASS arbetar med kapacitetsutveckling och nätverkande och med skydd för aktivister genom följeslagarverksamhet.
- Genom Act Svenska kyrkans globala program, gavs stöd i Colombia där kvinnor i en konfliktdrabbad kommun kunde presentera sina förslag till lokal utvecklingsplan för fem kandidater till lokalval och 35 representanter för det civila samhället. Dessa undertecknade "åtagandeavtal" för förslagen. Förutom att kvinnor deltar aktivt i framtagandet av utvecklingsplanerna, och är medvetna om sina rättigheter, når de numera strategiska aktörer om kandidater i lokala val. De har även fått finansiering för att genomföra en plan för uppföljning och ansvarsutkrävande.
- Att begränsa spridning av små och lätta vapen är en viktig uppgift för att förebygga väpnade konflikter och flera av Sida partner inom civila samhället har engagerat sig i frågan. Genom ökade globala stöd till Saferworld och Danish Refugee Council (DRC) samt Mines Advisory Group (MAG) har fokus ökat på detta område. Saferworld har under lång tid arbetat för att först få till stånd Vapenhandelsfördraget, ATT, och sedan för att stärka dess genomförande, där de genusrelaterade effekterna täcks särskilt av WILPF. Saferworld och dess ATT Expert Group anordnade bland annat en sidosession vid det sjunde statspartsmötet för ATT i april 2021 där de presenterade en studie av tio exempel på processer i nationella domstolar rörande vapenexport till Jemen.
- I Jemen genomförde CIVIC sessioner endast för kvinnor inom de lokala skyddsgrupperna för att bättre förstå vilka typer av problem som kvinnor möter, kopplat till bl.a. logi, könsbaserat våld och psykologiskt stöd. Det finns några exempel på resultat som rör systematiskt ökad motståndskraft och beredskap mot konflikt och våld som rör statens eller FN:s roll.
- I DRK har Sidans stött FN i dess arbete med att förbättra koordinering och ökat integreringen av analys av sexuellt våld. Genom det integrerade MR-kontoret har seniorrådgivaren för skydd av kvinnor (SWPA) arbetat tillsammans med den nationella polisen och militären och genomfört deras interna arbetsplaner för att minska sexuellt våld och stärkt "early warning" mekanismer samt haft direkt kontakt med konfliktaktörer för att öka medvetenheten om sexuellt våld. I ett nytt stöd till UNDP:s landprogram har bland annat fokus på att stärka stabilisering och motståndskraften hos den drabbade befolkningen. Mer specifikt planerar UNDP att bidra till att förebygga och hantera konflikter genom en stabiliserings- och konfliktomvandlingsstrategi som söker hållbara lösningar för internflyktingar och återvändande, ett holistiskt tillvägagångssätt för att tackla sexuellt och könsbaserat våld, social sammanhållning baserad på gemenskapsdialog, inkluderande socioekonomisk vitalisering av lokala ekonomier, genom att återställa förstörda försörjningsmöjligheter, och kompetensutveckling för att stödja hållbar försörjning.
- Genom samarbete med statliga aktörer, såsom myndighetsministerier som arbetar med kvinnofrågor, och andra likasinnade civilsamhällesorganisationer och kvinnliga nätverk, utvecklade Talo Wadaag (I)-programmet i Somalia synergier för att driva en gemensam agenda i syfte att öka kvinnors deltagande i beslutsfattande och konflikthanteringsprocesser. Som ett resultat av sådana insatser har det gjorts stegvisa framsteg när det kommer till att möjliggöra för somaliska kvinnor att bli mer medvetna om sina rättigheter att delta i fredsbyggande och statsbyggande processer. Interpeace och dess somaliska partners (APD i Somaliland och PDRC i Puntland) har arbetat med att introducera kvinnors röster i viktiga val-, decentraliserings- och samhällspolicyer och lagstiftning i Somaliland och Puntland. Även om mycket arbete behöver göras gällande främjandet av kvinnors egenmakt och att stärka könsintegration inom policyutveckling och implementering, har arbetet som gjorts via Talo Wadaag-programmen visat några av de praktiska möjligheter som kan hjälpa till att driva processen framåt i den fredsbyggande och statsbyggande sfären. Ytterligare synliggjordes behovet av att ha ett samarbetande angreppssätt mellan alla berörda statliga och icke-statliga aktörer för att kunna uppnå de avsedda målen.
- Inom ramen för Regionalt Afrika deltog 120 kvinnor genom UNS Sahelprogram i kapacitetsstärkande för lokala medlare och deltar nu aktivt i både formella och informella samhällsstrukturer med att förebygga konflikter på lokal nivå kopplade till naturresurser och gränsöverskridande frågor. Genom stödet till AU-kommissionen PAPS trycker Sverige på vikten av kvinnors röster och deltagande samt vikten av jämställdhetsintegrering, bland annat så säkerställde Sverige att AU-kommissionen vidareutvecklade insatserna kring jämställdhetsintegrering av den handlingsplan som AU och EU ensats om för genomförandet av PAPS verksamhet. Som beskrivs mer utförligt under 4.3 så går det att urskilja en framåtgående trend i Sidans arbete

kring en ökad användning av medier som verktyg för att utmana negativa sociala och kulturella könsnormer och för att förebygga könsrelaterat våld, konflikt samt negativa könsnormer och ojämlikhet.

Motverka radikaliserings och extremism

Arbetet med att motverka radikaliserings och våldsbejakande extremism är inte så framträdande i Sidas arbete som enskilda insatser utan är oftare integrerade i en mer holistisk ansats. I strategin för Somalia och Regionalt Afrika finns dock detta explicit uttryckt. Givet storleken på det hot som våldsbejakande extremism utgör för Somalias säkerhet och befolkning är det svårt att designa en portfölj som svarar upp mot och tar itu med de problem som finns på ett adekvat sätt.

- Genom FN:s Multi Partner Trust Fund i Somalia stärktes kapaciteten och samordningen ökade mellan centrala aktörer och intressenter. P/CVE-plattformarna har underlättat dialog kring fredsbyggande; lokala nätverk har etablerats för att samordna och främja islam som en fredlig religion, och en manual har utvecklats med berättelser som motsäger Al Shababs förvrängda version av islam för politiska syften. Genom UNICEF genomgår unga avhoppare från Al Shabab ett rehabiliteringsprogram som förväntas underlätta återanpassning tillbaka till samhället. Genom UNDP har forskning utförts i syfte att förstå anledningen till att kvinnor går med i Al Shabab, och detta kommer användas för att utveckla ett initiativ riktat till att motverka samt förebygga.

- Genom regionalt stöd i Afrika har WANEP:s program bidragit till att lyfta kvinnors röster och engagemang inom konfliktprevention med fokus på framväxande fred- och säkerhetsfrågor samt visa kvinnors bidrag till samhällelig motståndskraft. Stödet till det regionala UNDP-programmet för motverkande av våldsamt extremism har fokus på inkludering av kvinnor och att bidra till en diversifierad syn på kvinnors roller inom extremistgrupper, detta har bland annat reflekterats kring i studien "Journey to Violent Extremism" som kommer publiceras under 2022. ISS' evidensbaserade forskning i Mali och Niger har bidragit till effektivare policyer och program kopplat till genus och motverkande av våldsamt extremism. I vissa fall är insatserna inte direkt designad för att motverka radikaliserings men bidrar till det ändå, som exempelvis i DRK där ett projekt, riktat mot gängmedlemmar i Kinshasa, erbjuder stöd för återhämtning och avstånd från våld, kriminellt beteende och olaglig droganvändning, det inkluderar även föräldrastödsgrupper, yrkesutbildning samt inkomstgenererande aktiviteter. Den bärande idén är att skapa alternativ till överlevnad för mycket utsatta grupper, särskilt de flickor som är knutna till grupperna har ofta erfarenhet av våldtäkt och andra former av SGBV. Ungdomar från gängen har exempelvis varit involverade i avfallshanteringsprogram som riktar sig till lokala skolor, sjukhus, hotell och hushåll och mer än 100 unga flickor och deras vårdnadshavare har därmed fått inkomster och vidareutbildning (formell eller yrkesinriktad).⁸¹ I andra fall kan program för ökad sysselsättning, eller stärkt säkerhet, ha andrahandseffekten att minska rekrytering till våldsbejakande extrema grupperingar.

Deltagande för ökad motståndskraft mot konflikt

Jämställdhet och kvinnors deltagande i statsbyggandeprocesser utgör en del av konfliktförebyggande arbetet både på lokal och nationell nivå men omfattar bara en liten del av Sidas insatser för att främja säkerhet och trygghet för medborgare och går ofta in i eller har synergier med annat arbete som görs, även inom arbetet med att främja demokrati och mänskliga rättigheter. Exemplet visar att en hel del av detta arbete handlar om att få en bred inkludering för att på olika sätt förebygga, identifiera varningstecken och skapa systematik för att hantera höga våldsnivåer, särskilt mot kvinnor.

- I DRK drivs ett resiliensprojekt av TROCAIRE, vars övergripande mål är att bidra till fredliga och jämställda samhällen i Mambasa- och Djugu territorierna samt i provinsen Ituri. Under 2021 nådde projektet 1500 kvinnliga ledare, utsatta kvinnor och unga flickor med ledarskaps- och läskunnighetsutbildning. 12 kvinnliga ledare för medborgarkommittéer coachades i kvinnors civila och politiska rättigheter, rätten att delta i beslutsfattande samt rättsliga bestämmelser som garanterar kvinnors deltagande. Projektet verkade för att underlätta för överlevare och offer för SGBV att få tillgång till psykosocialt och juridiskt stöd genom olika insatser på samhällsnivå och remisser för medicinsk vård och socioekonomisk återintegrering. Vidare utbildades vårdpersonal från 13 hälsoinrättningar för att ge icke-diskriminerande psykologisk vård. TROCAIRE har även stärkt kapaciteten hos implementerande partner i konfliktkänslighet, konfliktanalys och samhällsdialog.

- I Bosnien och Hercegovina har Kvinna till kvinna stött uppbyggnaden av en stark kvinnorättsrörelse som arbetar utifrån ett konfliktkänslighetsperspektiv⁸³, vilket i sig motverkar risk att utföra verksamhet som bidrar till att öka spänningar och konflikter.
- I Ukraina har utkast till "Matrix of Early Warning Indicators on conflict related sexual violence (CRSV)" lämnats in till regeringens kommissionär för jämställdhetspolitik. Mer än 100 representanter från statliga institutioner, utvecklingspartners och civila samhället, inklusive "Network of Survivors of CRSV", engagerades av UN Women i samråden för att lämna synpunkter. På vilket sätt dessa resultat kommer att påverkas av den ryska invasionen är oklar.
- I Myanmar stödjer fredsfaciliteten PSF en partner i att bedriva forskning om konfliktrelaterat sexuellt våld, vilket är ett mycket riskabelt projekt under denna tid. På flera platser är forskningen nu klar, men i Mandalay arresterades i oktober en personal hos en lokal partner, vilket ledde till att de togs bort från projektet. Gripandet i sig var inte politiskt motiverat, men uppgifterna/data från HBTQI-organisationer togs möjligen i beslag av myndigheterna. Partnern i sig är en nyckelorganisation inom jämställdhetsområdet för att sammankalla och påverka andra, inklusive prodemokratiska aktörer, och detta utsätter dem för en högre risk. Partnern har mot alla odds ändå lyckats genomföra forskningen, en del av den på distans. Rapporten de kommer att göra klar 2022 förväntas utgöra viktigt för att givare, ambassader och prodemokratiska grupper ska kunna förespråka minskat konfliktrelaterat sexuellt våld och kräva ansvarsskyldighet för begångna brott.
- Genom den givargemensamma fredsfonden i Myanmar har Sida dessutom stöttat ett projekt med syfte att stötta unga kvinnor från etniska minoriteter, särskilt med fokus på muslimska kvinnor, med att utveckla kapacitet och kunskap för att ta sig an ledande roller i sina lokalsamhällen. Projektet fokuserade på 18 kvinnor från olika bakgrund och gav dem utbildning inom flertalet områden, t.ex. hur man responderar till könsbaserat våld och hur man kan ge psykosocialt stöd. Projektet har lett till att flera av de muslimska kvinnorna som deltagit i projektet har lett samtalsgrupper för kvinnor i sina lokalsamhällen inom olika områden som t.ex. om fredsprocessen och sexuell utbildning för unga. Flera unga kvinnor har som en följd av projektet fått tjänster inom civila samhället och får på så sätt användning av kunskap från programmet. Tre deltagare i projektet har efter dess avslutning även startat ett nytt projekt för att samla in pengar för ungdomar som efter militärkuppen tvingats överge sina hem.
- I Colombia, genom projektet med "Colombia OECD Accession", ökade kapaciteten i syfte att främja kvinnors politiska deltagande samt tillgång till rättvisa på lokal nivå i Colombia. Stödet inleddes under 2021 genom en översyn av jämställdhetsintegrering och styrning. Sidans stöd till UN Women har dessutom bidragit till ett stärkt genusperspektiv i arbetet med övergångsrättvisan, där bland annat en jämställdhetspolicy godkännts av den särskilda Tribunalen för övergångsrättvisa (JEP). Genom UN Women bidrog Sida även till att stärka jämställdhetskapitlet och jämställdhetsperspektivet i Sanningskommissionens slutrapport, vilken kommer att presenteras under 2022.
- Genom globalt stöd deltog Palestinian Working Women Society for Development (PWWS), som medlem i CEDAW-koalitionen, i ett möte med ministeriet/departementet för social utveckling för att förespråka godkännandet av en familjeskyddslag. Dessutom började de utarbeta en parallell uppföljningsrapport till CEDAW. De deltog också i FN:s globala Open Day för 20-årsdagen av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 (UNSCR 1325). Evenemanget förespråkade inkluderandet av palestinska kvinnors perspektiv, särskilt med avseende på effekterna av den israeliska ockupationen. PWWS skickade också ett brev till FN:s generalsekreterare och uppmanade FN att vidta åtgärder för att genomföra FN:s stadga och principer för att stoppa länders brott mot Arm Trade Treaty.

Inkludering av pojkar och män

I Myanmar, Mali och Liberia har Sida tidigare tagit fram studier kring maskulinitetsnormer i syfte att öka kunskapen kring rådande könsroller och maskulinitet och hur dessa normer kan utmanas. Studierna undersökte också hur normer av maskulinitet påverkar SGBV. Ett ytterligare exempel är Ukraina där Sida stöttat UN Women i framtagandet av den första studien kring maskulinitetsnormer inom säkerhetssektorn i landet. Studien har färdigställts och lanserades i mars 2021 och kommer vara en del av den fortsatta nationella kampanjen i att bekämpa negativa könsnormer inom säkerhetssektorn.⁹⁰ Att arbeta med skadliga könsnormer är viktigt för att synliggöra underliggande orsaker till ojämställdhet.

Inkludering av pojkar och män i arbetet är centralt för att kunna få till transformativa förändringar och bygga kapacitet för att förebygga och förhindra våld och konflikt samt arbeta för att upprätthålla säkerhet och trygghet bland befolkningen. På vilket sätt detta arbete kommer att påverkas av den ryska invasionen är oklart.

- I Bosnien och Hercegovina har pojkar och unga män, genom UN Womens förebyggande arbete mot könsrelaterat våld, inkluderats i samtal om normer, fördomar och våld mot kvinnor.
- I Colombia stödjer Sverige projektet "VIVAS" vars stöd syftar till att förebygga könsbaserat våld och inkluderar deltagandet av män, som är före detta kombattanter såväl som från samhället, i genomförandet av de åtta förebyggande planer. Av de 2 732 deltagande i 431 aktiviteter under 2021 var 40 procent män, varav 34 procent är unga pojkar upp till 17 år. Som ett resultat av kapacitetsuppbyggnad kring maskuliniteter, som hölls med Promundo i detta projekt, utformades och färdigställdes en metodologisk guide om maskuliniteter för fred "MasPaz" under 2021. Denna guide kommer att integreras i projektets olika aktiviteter under 2022, inklusive de genusförebyggande planerna, initiativ för ekonomisk egenmakt och för vårdcentraler.
- I Somalia har olika stödgrupper bildats inom projektet CHASP, för att uppnå mer likvärdig fördelning av omsorgs- och hushållssysslor emellan manliga och kvinnliga syskon/hushållsmedlemmar. Detta har lett till att arbetsbördan för ammande mödrar minskade. Genom pappagrupper ökar delaktighet av män och pojkar i beslutsfattande som rör familjens hälsa och i stöd till makar och i slutändan minskning av våld i nära relationer eller konflikter i familjen.
- I Palestina bidrog Palestinian Medical Relief Society (PMRS) med att totalt 184 personer fick rådgivning före äktenskapet i ämnen som jämställdhet, GBV samt sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Förövare av GBV och ungdomsbaserade organisationer, med särskild inriktning på unga män, fick utbildning i medvetenhet kring dessa frågor samt kvinnors viktiga roll och inkludering. Ytterligare har PMRS arbetat med CBO och män inom dessa samhällsstrukturer för att, utöver i ledarskap och val, inkludera kvinnor i samhällsarbetet. Organisationen bidrar dessutom till genomförandet av utbildningar inom universitet med läkarstudenter, lokala läkare och nationella organ om GBV/SRH och mänskliga rättigheter. Alla huvuduniversitet ingår i detta, inklusive WB/Gaza. Män och ungdomar inkluderades i utbildning och fortbildning för att öka medvetenhet kring GBV och den roll män/pojkar kan ta i det palestinska samhället för att förhindra detta. Samarbete sker med nationella och lokala aktörer för att skapa nationellt remissystem för överlevare av våld. Fokus har legat på jämställdhet mellan könen vid nödsituationer i samhället, riskminimering och katastrofberedskap, för att öka säkerheten i samhällen och höja kompetensnivån hos kvinnor att vara med och leda sådana processer.
- Inom ramen för det regionala programmet MENA har UN Women i Libanon bidragit till att institutioner och normativa ramverk framgångsrikt har påverkats och reformerats för att främja jämställdhet, genom programmets påverkansarbete, vilken använder positiva maskuliniteter som ingångspunkt. Till exempel var programmets ansträngningar avgörande för godkännandet och genomförandet av lagförslaget att kriminalisera sexuella trakasserier på arbetsplatser. Denna antogs av det libanesiska parlamentet i slutet av 2020 och började implementeras 2021. Ytterligare bidrog programmet till att utveckla, samt införa, "gender equality curricula" i tre libanesiska militärbyråer och att inrätta ett jämställdhetskontor i en av de militära byråerna.
- WILPFs sektion i DRK har lokalt arbetat med att mobilisera män för feministisk fred. Som en del av detta initiativ genomfördes, i samarbete med Men Engage alliansen, ett arbete att identifiera faktorer som formar militariserade maskuliniteter och hur militarisering manifesterar sig i vardagliga miljöer och dess negativa effekter på kvinnor.
- Genom globalt stöd via Act Svenska kyrkan, kunde det i Honduras genomföras en tecknings- och musiktävling för att genom konst ge unga kvinnor och män möjlighet att reflektera över våld mot kvinnor. Detta

möjliggjorde nya perspektiv på våld mot kvinnor och var en del i ett arbete med att skapa processer för medvetandegörande.

- Den globala organisationen Men Engage har våldsprevention som ett viktigt arbetsområde och arbetar mot negativa maskulina normer som bidrar till våldskulturer både i krig, kriminalitet och nära relationer. I exempelvis Liberia ingår organisationen i den nationella så kallade GBV-plattformen vilken samordnas av Liberias jämställdhetsministerium. Detta ger inflytande på den nationella opinionsbildningen på nationell nivå samt direkt tillträde till beslutsfattare.

Kvinnors ekonomiska egenmakt

Stöd till kvinnors ekonomiska egenmakt har varit ett prioriterat område i princip alla av handlingsplanens fokusländer och erfarenheterna visar både på goda resultat och stora utmaningar. Framför allt bidrar kvinnors ekonomiska egenmakt till att stärka kvinnors deltagande och till att förändra normer om kvinnors ekonomiska och sociala roll i samhället.

- I Mali stöder PDD-DIN, kvinnliga organisationer med utveckling och utrustning av produktionsutrymmen inom jordbruk, boskap och fiske. Programmet har stärkt kvinnors tekniska och organisatoriska kapacitet och har, exempelvis inom jordbrukssektorn, bidragit till att kvinnor från landsbygden engagerat sig i icke-traditionella aktiviteter såsom fiske och ekologisk produktion.⁹⁹ Programmet "Ben Ni Bara" har dessutom bidragit till att stärka kvinnors färdigheter inom företagande och gett finansiella bidrag i regionen Segou. Totalt ingår 1715 kvinnor i ett mikrofinansieringssystem och 60 kvinnor har startat småföretag.

- I Colombia har stöd via UN Women bidragit till genomförandet av statliga strategier i regionerna Narino, Cauca och Bogota för ekonomisk återhämtning för kvinnor som drabbats hårt av covid-19 pandemin. Strategierna riktar sig till kvinnor på landsbygden och inkluderar jämställdhetsplanering, upphandling och budgetering.

- I Somalia stöttade CHASP-programmet, tillsammans med Rädda Barnen, ett försörjningsprogram för kvinnors ekonomiska egenmakt och yrkesutbildning. Sessioner med "the mother to mother support group" uppmuntrade kvinnor och mödrar till ekonomisk egenmakt, innovativa idéer och vikten av att ha inkomstgenererande aktiviteter. Diakonia stöttade kvinno- och ungdomskooperativa med ekonomisk självständighet genom avancerade yrkesutbildningar och bidrag till nystartade företag.

- I DRK har ett projekt med International Alerts syfte att stärka kapaciteten hos kvinnliga småskaliga företagare som håller på med gränshandel, men också att utmana den könsdynamik som driver konflikter i de omkringliggande samhällena och i den större regionen. Projektet har lett till markant förbättring av kunskaper gällande gränslagstiftning och resulterat i minskade svårigheter och osäkerhet hos kvinnorna, men har också minskat sexuella trakasserier (från 22 till 17 procent).

- I Irak stöder Sida Oxfams projekt "Promoting Gender Equality, Resilience and Social Cohesion in Iraq" som implementeras i den hårt krigs- och konfliktdrabbade Ninewa-regionen. Till följd av väpnade konflikter i landet har en stor del av befolkningen tvingats på flykt, och det finns ett stort behov av att skapa försörjningsmöjligheter för återvändande och för de som lever i fattigdom. Oxfams lyfter specifikt kvinnors ekonomiska situation samt motståndskraft i konfliktområden genom ökad tillgång till säker och hållbar försörjning inom jordbrukssektorn. Genom sitt fokus bidrar projektet till ökad social sammanhållning och till att minska spänningar i Ninewa, där befolkningen har olika etniska och religiösa bakgrunder samt olika erfarenheter av konflikter, av flykt och av återvändande.

- I Ukraina har, som ett resultat av den kapacitetsutveckling som leddes av "Ukrainian Women Veterans' Movement" (UWVM) med stöd av UN Women, ett femtontal kvinnliga veteraner kunnat starta egna småföretag, expanderat sina befintliga verksamheter eller slutförde sina affärsplaner och överväger att starta egna företag. Mer än 40 kvinnliga veteraner ökade sina kunskaper om socioekonomisk återintegrering och fick nya färdigheter kring entreprenörskap. Vidare ingick 47 kvinnliga internflyktingar och 4 män i mentorskapssessioner om socialt entreprenörskap i syfte att stärka sina ekonomiska möjligheter under covid. Dessa sessioner tillhandahölls av CSO "Myr na Doloni" (civilsamhällets organisation för internflyktingar). På vilket sätt dessa resultat kommer att påverkas av den ryska invasionen är ännu oklart.

- I Palestina fick totalt 423 kvinnor yrkesutbildning, via WBO/CBO-nätverken, och fokus var på våldsutsatta kvinnor i sårbara samhällen. PMRS bidrog till 100 mikrofinansieringsbidrag till enskilda kvinnor med utsatta bakgrunder, och ett flertal kompetenshöjande utbildningstillfällen genomfördes, inklusive yrkesutbildning för många kvinnor. Detta resulterade i att flera kvinnor startade egna företag. PMRS väljer årligen ut kvinnor från olika samhällen, med särskilt fokus på kvinnor med lägre socioekonomisk bakgrund, för utbildning i deras vårdskola. Dessa kvinnor anställs antingen av PMRS eller andra hälsoorganisationer, vilket ger dem ekonomiskt oberoende.
- I Bosnien och Hercegovina har stöd till Världsbankens projekt "Integrated Private Employment Services" bidragit till att kvinnor, långt från arbetsmarknaden, har fått särskilt stöd att hitta jobb och därmed stärkt ekonomisk egenmakt.
- I Afghanistan fortsätter Svenska Afghanistankommittén att arbeta på landsbygden för att stärka kvinnors ekonomiska egenmakt och flickors utbildning såväl som tillgång till hälsotjänster för kvinnor och flickor. 108 Exempelvis gavs utbildning till nästan 104 000 barn under 2020, där 55 procent var flickor och fler än 1,75 miljoner patientbesök vid hälsovårdsverksamhet genomfördes stött av SAK, där drygt 940 000 av dessa gjordes av kvinnor. Organisationen har drivit flera frågor gentemot ministerier för att främja en inkluderande och tillgänglig utbildning, inklusive för barn med funktionsnedsättningar, och att skolorna ska vara fredade från våld.
- Genom regionalt stöd i Afrika genomför UNDP African Borderlands Centre (UNDP ABC) ett ett-årigt pilotprojekt för att stärka kvinnors deltagande i att utveckla gränsområden genom att underlätta tillgång till marknadsinformation i Liptako-Gourma till kvinnor och unga verksamma inom den gränsöverskridande handeln samt öka motståndskraften i Karamojas gränssamhällen kopplat till klimatförändringar, försörjningsgenerering och social sammanhållning.
- Regionalt MENA har UNFPA:s stöd till entreprenörskap för utsatta kvinnor varit ett viktigt inslag i att stärka dessa kvinnors ekonomiska egenmakt. 80 procent av de verksamheter som startat tidigare år med hjälp av svenska fonder uppges fortfarande vara aktiva två år senare – en indikation på ekonomisk hållbarhet trots en svår kontext, både vad gäller kvinnors egenmakt och den ekonomiska situationen i stort. 111 Kvinna till Kvinna-partner från Syrien, Irak och västra Balkan ökade sina kunskaper om nexus mellan kvinnors ekonomiska egenmakt och deltagande i fredsprocesser, och lärde sig om hur man på olika sätt kopplar samman de två koncepten under en tvärregional workshop i november 2021. Med utgångspunkt i denna kunskap kommer Kvinna till Kvinna att stödja MENA-partner i att integrera dessa lärdomar i deras programmering från 2022 och framåt.
- Inom ramen för det globala stödet har Kvinna till kvinnas rapport "A Right Not A Gift" publicerats, lanserats och presenterar kvinnors expertis och arbete inom fredsbyggande, samt en kritisk bedömning av genomförandet av Women Peace and Security-agendan och i vilken utsträckning den kan vara en transformerande politisk ram för kvinnor i konfliktkontexter. Rapporten identifierade kvinnors ekonomiska rättigheter och ledarskap som en nyckelprioritet, vilket visade sig vara ännu mer kritiskt till följd av Covid-19:s påverkan på kvinnors arbetskraft samt omsorgsarbete.
- Globalt stödjer Sida FN:s International Trade Center som bidragit till att somaliska flyktingar och kenyanska hantverkare får utbildning för att upgradera sina färdigheter och utöka sin produktrepertoar baserat på aktuella marknadstrender och estetik. Att skapa en eftertraktad produktlinje främjar marknadstillträde och i slutändan inkomstgenerering. Efter en konkurrensutsatt bedömning av färdigheter valdes fem grupper om tio hantverkare till programmet. Av dessa blev 15 kvinnor själva utbildare genom att utbildas i produktionsmetodik och har sedan kunnat överföra sina nya kunskaper till efterföljande grupper av hantverkare för att garantera ett hållbart lärande. Avgörande för framgång bedöms experthjälpen för marknadskopplingarna och nära konkreta mentorskap medan arbetet utfördes inom ramen för NYOTA FARSAMO, bestående av 48 kvinnor och två män.
- Joint Program on Rural Women's Economic Empowerment (RWEE) har i Niger använt sig av så kallade "ruminant kits" (även kallad "goat-kits" där kvinnor förses med en get, boskapsfoder och utbildning i hur man mjölkar, föder upp och säljer getterna) där det sedan var möjligt för kvinnor som deltog i programmet att återinvestera de inkomster de tjänat tillbaka till sina familjers välbefinnande. Kvinnor kunde därmed köpa mer

varierande livsmedel (42 procent), betala för hälsovård (15 procent) och ge sina barn skolgång, inklusive uniformer och förnödenheter (8 procent). Programmet har också hjälpt kvinnor på landsbygden med att förbättra färdigheter inom getuppfödning, fräsning och svetsning samt små mekaniska reparationer. Detta bidrog samtidigt till att underlätta hushållsuppgifterna: 97 procent av de intervjuade kvinnorna rapporterade att deras arbetsbörda minskade, medan 69 procent uppgav att de fick ökad inkomst och 54 procent att de var mer medvetna om sina barns hälsotillstånd, eftersom de hade mer information och medvetenhet om sunda hygienrutiner.

- RWEE har använt sig av en metod för lokal dialog, som först utvecklades av World Food Programme, som en viktig del av sitt engagemang i Etiopien. I samtal undersöks fördelningen av hushållsarbete mellan män och kvinnor. Till exempel ombads män att lista mäns och kvinnors hushålls- och jordbruksaktiviteter, och sedan tillskriva var och en ett monetärt värde. Detta bidrar till att skapa en uppskattning för de bidrag som kvinnor gör till hushållsekonomin. Dessa aktiviteter har på samhällsnivå lett till förändringar i attityder om män och kvinnors arbete och ökat stöd till kvinnors engagemang i ledarroller.

Analys av utmaningar och lärdomar

Många konfliktkontexter har fortsatt präglats av repressiva styren och ett krympande utrymme för civilsamhället att verka. I samband med pandemin har det i flera länder vidtagits långtgående åtgärder som ytterligare medfört inskränkningar av människors mänskliga rättigheter framför allt mötes-, yttrande- och rörelsefrihet. Sidas samarbetspartner i konfliktkontexter är vana vid att de yttre omständigheterna förändras och att anpassa verksamheten utifrån rådande situation. Det har inneburit att det mesta av verksamheten trots pandemin gått att genomföra.

Behovet av att arbeta mer med grundorsakerna till konflikt och de strukturella hindren för kvinnors meningsfulla deltagande i det konfliktförebyggande arbetet blir tydlig i strategirapporteringen från flera kontexter. De strukturella hindren och marginalisering skapar dessutom svårigheter för kvinnor och utsatta grupper att kunna engagera sig. På samma vis är det en fortsatt utmaning inom kvinnors ekonomiska egenmakt i konfliktdrabbade kontexter. Konservativa värderingar, normer och lagstiftning, liksom brist på tillgång till ekonomiska resurser, samt könsrelaterat våld och det obetalda arbetet i hemmet begränsar kvinnors ekonomiska egenmakt. Negativa könsnormer är ofta orsaker till ojämlikhet och konflikt, och dessa förstärks också under och efter konflikt. I majoriteten av dessa länder har den socioekonomiska utvecklingen stagnerats eller avsevärt försämrats under de senaste åren med pandemi vilket, på grund av negativa könsnormer, utlöser ytterligare en spiral av könsrelaterat våld. Detta då normen i många av dessa länder är att mannen ska försörja sin familj och arbetslösheten bland män tenderar att bli en bidragande faktor till att främst unga män omfamnar en traditionell syn på mäns och kvinnors roller och motarbetar jämställdhetsagendan. Det finns därav ett fortsatt behov att mobilisera män och pojkar i arbetet för jämställdhet, utmana traditionella maskulinitetsnormer och skapa förutsättningar för att minska våldet både i hemmet och samhället. Därför har Sida ökat sitt engagemang bilateralt i att förstå och arbeta mer med detta område.

Trots att Sida ökar det långsiktiga kärnstödet under resultatperioden så minskar de generella möjligheterna att erhålla denna finansieringsform för många av civilsamhälle- och kvinnorättsorganisationer, såväl globalt, regionalt som i till exempel i MENA-regionen. Denna trend innebär både en generell minskning och en förskjutning till mer kortsiktiga och projektinriktade stöd från det internationella samfundet och många biståndsgivare. Sammantaget med det faktum att utrymmet för civila samhället krymper och är omgärdad av utökade restriktioner, så ger det även begränsningar i förtroendet för dessa aktörer och vad de kan åstadkomma.

Tematisk prioritering 4.3: Stärkt skydd av kvinnor och flickor

FBA (4.3)

Analys av positiva resultat med exempel från FBA:s bidrag till konceptutveckling till stöd för etablerandet av en 'Women's Situation Desk' i den somaliska polisens 'Joint Operations Center' (JOC)

FBA har sedan 2019 gett stöd till planeringen av säkerheten kring det nationella valet i Somalia med fokus på att säkerställa att såväl kvinnors som mäns säkerhetsbehov möts. FBA tog under förra året fram ett koncept i samarbete med FN till stöd för etablerandet av sk. "Women's Situation Desks" (WSD). WSD är en integrerad del av det bredare säkerhetsarrangemanget på nationell och medlemsstatsnivå och utgör en kontaktpunkt inom polisen för valrelaterat våld mot kvinnor. FBA har under 2021 utbildat totalt 50 poliser som ska bemanna deskarna innan, under och efter valet. Stödet till upprättandet av WSDs är inledningen på en mer långsiktig satsning inom den somaliska polisen för att kunna motverka och hantera könsrelaterat våld. FBA har även genomfört en uppföljningsutbildning i en av medlemsstaterna, Puntland, samt medverkat under en utbildning för de chefer som bemannar s.k. "Joint Operations Center" (JOC) som WSD är en del av, för att stärka kunskapen om och förståelsen för arbetet med WSD. En av de poliser som FBA utbildat har redan tjänstgjort som fokuspunkt för valrelaterat våld mot kvinnor i valet på lokal nivå i Puntland.

Förändringsteori med exempel från FBA:s program för inkluderande fredsbyggande i DRK som riktar sig till deltagare inom statliga institutioner och civilsamhället

I DRK avser FBA att bidra till målet om förbättrade förutsättningar för ett inkluderande och jämställt arbete med konfliktförebyggande, konfliktlösning och fredsbyggande genom att arbeta med såväl rättighetsbärare som ansvarsbärare samt med relationerna mellan dessa aktörer. När det gäller ansvarsbärare antar FBA att om vi identifierar och samarbetar med förändringsaktörer inom statliga institutioner med mandat att främja fred och säkerhet så kan vi förbättra deras förutsättningar att arbeta på ett mer inkluderande och jämställt sätt. När det gäller rättighetsbärare antar FBA att om vi förbättrar förutsättningarna hos nyckelaktörer inom icke-statliga aktörer så kommer dessa att nå större framgång när det gäller att utkräva ansvar gentemot ansvarsbärare. När det gäller interaktionen mellan rättighetsbärare och ansvarsbärare antar FBA att etablering och vidareutveckling av nätverk och plattformar kommer att förbättra förutsättningarna för konstruktiv dialog och samarbete dem emellan. Detta antas i sin tur främja ett inkluderande och jämställt arbete med konfliktförebyggande, konfliktlösning och fredsbyggande.

Analys av utmaningar och lärdomar

Att arbeta med stöd till ett jämställdhetsperspektiv i planeringen av säkerheten kring det nationella valet i Somalia har kantats av flera utmaningar. För det första har valprocessen i stort rört sig väldigt långsamt framåt och ibland gått bakåt i utvecklingen. Politiska spänningar mellan den federala regeringen och medlemsstaterna har påverkat valprocessen i stort, och försvårat arbete för internationella partners och FBA i planeringen av t.ex. utbildning av säkerhetsaktörer. För det andra försvårades FBA:s arbete, framför allt under våren 2021, av Coronapandemin och reserestriktionerna till följd av den. En annan utmaning har handlat om att etablera FBA som en relevant aktör inom säkerhetssektorn. Att fokusera på jämställdhetsfrågor kopplat till säkerhet har därför varit ett viktigt ingångsvärde för FBA.

Försvarsmakten (4.3)

Förändringsteori

Försvarsmakten kan bidra direkt till kompetens om konfliktrelaterat sexuellt våld genom utbildning om IHR, konfliktrelaterat sexuellt våld och straffrihetsproblematik. Försvarsmakten kan indirekt (inom ramen för tilldelat mandat och i samverkan med organisationer/civila aktörer) verka för att det finns en rapporteringskedja/inhämtningsplan avseende informationsbehovet.

Analys av positiva resultat med exempel

Styrning finns på plats avseende att information om civilbefolkningen, i samband med väpnad konflikt, ska ingå i den ordinarie rapporteringen. En grund är lagd i Svensk Planerings- och ledningsmetod, i stående order för operationer samt i Försvarsmaktsordrar (FMO). I internationell insats omhändertaras datainsamling i

erfarenhetsrapporter från respektive kontingent. Processteg är identifierade där de sociala förutsättningarna i ett operationsområde redogörs för och analyseras. Genom NCGM:s arbete bidrar Försvarsmakten indirekt till kapacitetsutveckling av institutioner som arbetar med att förebygga våld och konflikt.

Analys av utmaningar och lärdomar

Internationella insatser har en befolkningscentrerad ansats via de FN-mandat som ligger till grund för respektive insats. Hänsyn måste samtidigt tas till en insats samlade förmåga och begränsningar. Möjlighet att implementera Res 1325 måste tas i beaktande i förhållande till syftet med insatsbidraget och vilket områdesansvar som förbanden får sig tilldelade. Nationell försvarsplanering förhåller sig till den civila delen av samhället. Rapportering om civilläget och civilmilitär samverkan ingår som del i försvarsplanering och övas bl.a. i krigsspel. Jämställdhet- och befolkningsaspekter behandlas som delmängder i dessa processer

MSB (4.3)

Förändringsteori

MSB:s insatser inom jämställdhet och könsbaserat våld bidrar övergripande till (outcome) att möjliggöra att den humanitära responsen inkluderar dessa aspekter för att den ska bli så effektiv och ändamålsenlig som möjligt för att i sin tur ge så bra stöd till den drabbade befolkningen som möjligt för att rädda liv och lindra nöd (impact). Insatsernas förväntas specifikt bidra till att FN-organisationernas olika verksamheter och responsåtgärder inkluderar ett jämställdhetsperspektiv och ett skyddsperspektiv (Intermediate outcome). Experterna uppnår detta genom att ta fram jämställdhetsanalyser, utforma strategier och planer, utbilda personal inom jämställdhet, SGBV och PSEA, bidra till att stärka prioriteringar och beslutsfattande, genomföra behovsbedömningar, bidra med kunskap för att säkerställa att verksamheter i olika sektorer beaktar ett jämställdhetsperspektiv (outputs).

Inom ramen för detta arbete har MSB under 2021 bland annat stöttat UNICEF i Sydsudan, Etiopien, Sudan, Turkiet, Mali och Venezuela genom att stärka organisationens förmåga att möta kvinnors, flickors, pojkars och mäns olika behov i kriser och ta deras prioriteringar i beaktande i humanitära insatser. Insatserna har fokuserat på jämställdhetsintegrering och förebyggande av könsbaserat våld, vilket förväntas bidra till att öka kvinnors och flickors deltagande och inflytande över den humanitära nödhjälpens utformning, genomförande och uppföljning. Sammantaget har insatserna bidragit till en förbättrad kapacitet hos ansvariga biståndsaktörer att värna drabbade människors och samhällets behov, förutsättningar och prioriteringar vid kris- och katastrofhantering.

Analys av positiva resultat med exempel

8 av 12 av insatserna som pågått under 2021 har slutförts och slutrapporterats. 4 av 12 insatser pågår fortfarande 2022 och där har slutgiltig resultatsummering ej genomförts ännu. Den samlade bilden utifrån MSB:s resultatindikatorer är att de 8 insatserna överlag har god övergripande resultatuppfyllelse enligt nedan:

- 25% (2 av 8) graderas som "fullt uppfyllt" övergripande resultatuppfyllelse
- 37% (3 av 8) "i huvudsak uppfyllt" övergripande resultatuppfyllelse
- 38% (3 av 8) "delvis uppfyllt" övergripande resultatuppfyllelse
- 0% (0 av 8) "ej uppfyllt" övergripande resultatuppfyllelse

Övergripande har MSB:s experter bidragit till att stärka FN-organisationens tekniska kapacitet att utveckla arbetet med jämställdhets- och mångfaldsaktiviteter liksom verksamheten kopplad till könsbaserat våld och PSEA. Experterna medverkade till att säkerställa att arbetet med implementeringen av jämställdhets-, GBV-strategier och PSEA-strategier fortlöper enligt plan och därmed förbättrar FN:s förutsättningar att nå ut till den drabbade befolkningen på ett så bra sätt som möjligt.

Analys av utmaningar och lärdomar

MSB har inte gjort någon genomgripande analys av utmaningar och lärdomar från dessa insatser, men här beskrivs några konkreta exempel från ett axplock av insatserna:

Venezuela – UNICEF

- Utmaning – avsaknad av praktiska hjälpmedel för ansvariga aktörer - En guide, som riktar sig till styrande i samhällen, med enkla och praktiska verktyg och aktiviteter för hur de kan integrera jämställdhet och förebygga könsbaserat våld håller på att tas fram.
- Utmaning – avsaknad av tydlig plan för implementering av PSEA - En arbetsplan för implementeringen av Protection from Sexual Exploitation and Abuse (PSEA) som följer de regionala och globala arbetsplanerna för PSEA har utarbetats, och specifika indikatorer har tagits fram för att följa upp implementeringen.
- Utmaning – behov av stärkt kunskap hos ansvariga aktörer på regional och lokal nivå - Besök i ett flertal regioner i landet där workshops och utbildningar har hållits med institutioner och organisationer som ansvarar för barns rättigheter har, bland annat för att höja kunskapen hur man kan förbygga sexuellt våld.

Egypten (Regionalt) – UNWOMEN

- Utmaning – säkerställa att covid-åtgärder har ett jämställdhetsperspektiv - Ett exempel på åtgärder som bidrar till en bättre hantering och genomförande av UNWOMEN:s insatser inom de nationella och regionala COVID-19-programmen är lanseringen av UNDP-UN Women COVID-19 Global Gender Response Tracker i arabstaterna. Covid-19 Global Gender Response Tracker övervakar åtgärder som vidtagits av nationella

regeringar över hela världen för att hantera COVID-19-krisen och belyser svar som är könskänsliga. Det är en levande databas med åtgärder som regelbundet läggs till och uppdateras. I arabstaterna analyserar spåraren för närvarande 317 åtgärder registrerade för 22 länder med anledning av COVID-19.

- 108 av de 317 åtgärder som vidtagits av 20 länder konstaterades vara könsmedvetna i tre nyckeldimensioner: våld mot kvinnor och flickor, obetalt omsorgsarbete och ekonomisk osäkerhet som orsakats av storskalig förlust av arbetstillfällen, inkomster och försörjningsmöjligheter. Spåraren innehåller också data om kvinnors närvaro i covid-19 taskforces.

Etiopien – WFP

Utmaning – behov av stärkt kunskap inom den egna organisationen samt avsaknad av sammanhållna verktyg - Insatsens förlängdes mot bakgrund av att en utbildningsplan för regionkontoren tagits fram men ännu inte implementerats. Den har nu genomförts och nått sitt syfte – att regionkontoren tillägnat sig tillräcklig kunskap för att självständigt genomföra genusanalyser. Ett Gender tool kit har tagits fram i samarbete med WFP HQ och Regionala kontor, där alla verktyg inom jämställdhet, skydd och AAP (Accountability to Affected Populations) finns samlade. Dessa perspektiv har även integrerats i alla utbildningar. Vidare har utbildningar inom Gender and Age Marker, Privacy Impact Assessment och genusbudgetering genomförts för högre befattningar. Dessa insatser bidrar till det övergripande resultatet genom att kompetens inom området utvecklas på olika nivåer och utifrån flera infallsvinklar i organisationen. Att fastställda verktyg finns är grundläggande, och att de lyfts fram och appliceras direkt i sektorspecifika utbildningar ger goda förutsättningar för en påverkan i praktiken. De olika perspektiven jämställdhet, skydd och AAP är ömsesidigt stärkande och ett gemensamt angreppssätt kan främja dess implementering.

Polismyndigheten (4.3)

Förändringsteori

Polismyndigheten har lång erfarenhet av arbete mot sexuellt och könsrelaterat och våld i den nationella kontexten och besitter därmed erfarenheter och kunskaper som kan överföras till myndighetens internationella engagemang för stärkt skydd av kvinnor och flickor. Polisiärt arbete utgör en del av de intersektoriella insatser som krävs i arbetet för att förebygga och motverka sexuellt och könsrelaterat våld. Polismyndigheten försöker således utforma sitt internationella arbete på detta område utifrån sitt mandat och den expertis man kan bidra med inom ramen för detta. I detta arbete är det också avgörande att samverka med andra aktörer på området och Polismyndigheten försöker i möjligaste mån involvera hela rättskedjan samt andra sektorer och civilsamhällesorganisationer. Måluppfyllnad på området kräver att involverade aktörer har förståelse för varandras roller och skapar synergier där så är möjligt.

Analys av positiva resultat med exempel

Givet Polismyndighetens långa erfarenhet av arbete mot könsrelaterat våld samt de verktyg som myndigheten har till hands för att förebygga och bekämpa denna typ av våld blir det naturligen ett visst fokus på detta målområde. Polismyndigheten har under 2021 bidragit till ett flertal insatser för stärkt skydd av kvinnor och flickor i konflikt- och postkonfliktkontexter, både inom ramen för Polisens utlandsstyrka och inom det internationella utvecklingssamarbetet. Dessa insatser har inkluderat allt från kartläggning och uppföljning till stärkande av lokala aktörers förmåga att arbeta förebyggande samt direkta insatser mot straffrihet genom utredningsarbete för lagföring av brott.

I EU:s CSDP-insatser i Ukraina och Kosovo har utsänd personal från Polismyndigheten bidragit till att kartlägga och följa upp förekomst och hantering av våld i nära relation. Detta arbete syftar i förlängningen till att stärka lokala myndigheters förmåga att stävja denna typ av brott. Inom ramen för det internationella träningsprogrammet för att förebygga och motverka könsrelaterat våld (ITP) arbetar Polismyndigheten och Kvinna till Kvinna bland annat för att stärka programdeltagarnas förmåga att förebygga könsrelaterat våld. Detta inkluderar arbete med attityd- och normförändring samt stärkt samverkan mellan de samhällsaktörer som arbetar mot denna typ av våld. Exempel på arbetet mot straffrihet omfattar bland annat det utredningsarbete som Polismyndighetens utsända till UNITAD Irak har genomfört under året. En av de svenska poliserna i insatsen har arbetat med att utreda de brott som begicks av Da'esh/ISIL mot kvinnor och flickor i den yazidiska folkgruppen i norra Irak.

Analys av utmaningar och lärdomar

Precis som för mycket av det övriga internationella arbetet inom myndigheten har Covid-19-pandemin påverkat Polismyndighetens internationella insatser mot sexuellt och könsrelaterat våld negativt. Det ITPprogram som Polismyndigheten driver tillsammans med Kvinna till Kvinna bygger på att skapa förtroliga relationer mellan coacher och programdeltagare för att därigenom skapa förutsättningar för norm- och beteendeförändring. Denna typ av relationer är beroende av en tillit som ofta är svår att skapa på distans. ITP:n berör vanligtvis många känsliga ämnen och på grund av det digitala formatet har coacherna ofta tvingats lägga diskussionerna på en ytligare nivå då det är svårare att följa upp deltagarnas reaktioner och mående på distans. En del av utmaningarna kopplade till pandemin har emellertid gått att hantera genom digitala lösningar och ITP-arrangörerna har bland annat lagt in mer individuell coachingtid i programmet.

Sida (4.3)

Förändringsteori

Att säkerställa skydd och motverka straffrihet för alla typer av våld och övergrepp mot kvinnor i fragila och konfliktdrabbade kontexter är en förutsättning för kvinnors överlevnad och integritet, kvinnors möjligheter till att delta politiskt, ekonomiskt och socialt, samt uppnå fredliga samhällen med respekt för mänskliga rättigheter och jämställdhet.

- Om kvinnor får delta i utformandet av mekanismer för övergångsrättvisa och tillgång till rättvisa för konfliktrelaterat våld och kränkningar samt erbjuds adekvat service ges förutsättningar för jämställdhet, fredliga och demokratiska samhällen där grundläggande mänskliga rättigheter tillgodoses.
- Om grundorsaker till konflikt och ojämlikhet synliggörs och hanteras bidrar det till att motverka våld och hot mot kvinnors kroppar och integritet och skapa förutsättningar för mer jämställda och fredliga samhällen. Könsrelaterat våld i konfliktsituationer måste ses i relation till ekonomiska och politiska maktstrukturer i samhället.
- Om skydd ges till kvinnliga människorättsförfäktare skapas förutsättningar för kvinnors breda politiska deltagande och arbete för rättvisa, jämställdhet, fred och säkerhet samt värnandet av det demokratiska utrymmet.

Analys av positiva resultat med exempel

Kontextuell inramning:

Många av Sidas insatser bidrar till flera av handlingsplanens delmål och visar på vikten av ett integrerat och holistiskt arbete med kvinnor, fred och säkerhetsagendan. Det blir extra tydligt för detta resultatområde då alla former av våld mot kvinnor och flickor drabbar såväl individen som samhället i stort och begränsar kvinnors deltagande både i fredsprocesser och som ekonomiska och politiska aktörer. Det våldsförebyggande arbetet fortsätter att vara en prioriterad fråga för Sida, och ökat fokus har getts till det förebyggande arbetet. Redan utsatta grupper, som kvinnor och barn, är särskilt utsatta i Covid-19 krisen, vilket är än mer frekvent i konfliktkontexter. En ökad risk för könsrelaterat våld har varit en konsekvens av pandemin, särskilt som inkomster minskar för hushåll och "lock-down" minskar mobilitet och kvinnor och barn tvingas stanna hemma med många av förövarna till våld utan möjligheter till att söka hjälp utifrån. Dessutom har viss vård och stöd till de som drabbats av könsrelaterat våld avstanna när hälsovårdens fokus riktas till covid-19.

Militärkupper i Mali och Myanmar och talibanernas övertagande i Afghanistan, och nu även kriget i Ukraina, förvärrade säkerhetssituationerna ytterligare samt ökade internflyktingar, kränkningar, övergrepp och skyddsbehov – särskilt för kvinnor och barn. I talibanstyrda Afghanistan har det skett en ökning av könsrelaterade våld, alltmedan den generella tillgången till tjänster för överlevande försämrats eller helt tagits bort. Detta beror dels på kvinnors och flickors begränsade rörelsefrihet, dels de höga säkerhetsriskerna som kvinnor inom GBV-skyddsarbetet ställs inför.

Omfattningen av könsrelaterat våld är från början hög i synnerhet i länder som befinner sig i konflikt och inom detta område syns en generell ökning av stöd under senare år. Våldet inkluderar politiskt och ekonomiskt våld, ökat våld mot kvinnor i hemmet och samhället, trafficking, barnäktenskap och tvångsäktenskap, hot och kränkningar mot flickors och kvinnors rättigheter och hälsa. Straffriheten för all typ av våld mot kvinnor är fortsatt hög och det är en utmaning, omgärdat med stigma, för flickor och kvinnor att ens anmäla dessa brott. Sida verkar därför brett till att stärka skydd av kvinnor och flickor från alla typer av våld i samband med och efter väpnad konflikt, till exempel genom att motverka straffrihet för könsrelaterat inklusive konfliktrelaterat sexuellt våld. Sidas stöd, framförallt genom multilaterala organisationer som UN Women och UNFPA, har bidragit både till positiva normativa och institutionella förändringar men också till förbättrad tillgång till service och rättshjälp för drabbade kvinnor.

Stärka förebyggande mot könsrelaterat våld

Arbetet för att förebygga könsrelaterat våld inkluderar även påverkansarbete samt expert- och kapacitetsstöd i framtagandet av nya lagstiftningar för att uppnå ett mer omfattande institutionellt skyddsnet, vilket under 2021 bland annat har bedrivits i Bosnien och Hercegovina, Palestina, Somalia, Ukraina, DRK, Liberia och Irak. Ibland är det svårt att få igenom lagstiftning, eller som i Somalia, där lagstiftarna, pådrivna av konservativa krafter, försöker få igenom oroande lagförslag om sexuellt umgänge i Somalia och lagen om våldtäkt/otrohet i Somaliland vilka innebär klara försämringar jämfört med de lagförslag som lagts på bordet både i Somalia och Somaliland. I Myanmar kunde bidrag genom en fredsfond bidra till att lokala civilsamhället samlat bevis och drivit påverkansarbete för den gemensamma kommuniké kring konfliktrelaterat sexuellt våld i konflikt som undertecknats av FN och Myanmar regering. Den har även under 2021 gett stöd till flertalet etniska kvinnoorganisationer för att stärka förmågorna att förebygga och respondera till könsrelaterat våld¹²³. Medan det i Colombia har varit fokus på att genusperspektiv och LGBTI personer i processer kring övergångs rättvisa och sanningskommissionen och att få fall prövade.

Sida bidrar till specifika insatser som syftar till att förebygga konfliktrelaterat sexuellt våld, öka ansvarsutkrävandet och påverka de juridiska systemen. Bland annat är det globala stödet till "UN Team of Experts on Sexual Violence" centralt för att ge direkt stöd till nationella policyramverk för att respondera och förhindra konfliktrelaterat sexuellt våld samt öka kapaciteten hos nationella myndigheter för att utreda brotten. Denna funktion fungerar nära FN:s generalsekreterares särskilda sändebud för sexuellt våld i konflikter och de kommunicerar som sluts mellan FN och konfliktländer som har utbredda problem med denna typ av brottslighet och arbetar i flera av fokusländerna: DRK, Somalia, Irak, Mali och Myanmar. Denna ansats får synergier med direkta nationella insatser som stödjer arbetet mot konfliktrelaterat sexuellt våld. Ibland antas lagstiftning som sedan har svårt att få reellt genomslag. Under 2021 antog exempelvis irakiska parlamentet en lag som stämplade övergrepp som begåtts av IS mot minoritetsgrupper som ett folkmord och brott mot mänskligheten, och utlovade kompensation (Law on Yazedi female survivors). Dock varnar Human Rights

Watch om att lagen inte implementeras och att stöd och kompensation till överlevare hittills har uteblivit.¹²⁵ Under 2021 har påverkansarbete och tekniskt stöd runt olika lagförslag för att bekämpa sexuellt och könsbaserat våld i Somalia fortsatt och i Delstaten Puntland bidrog detta arbete till att det under året antogs en lag som slår fast nolltolerans för könsstympning i delstaten.

- I DRK stödjer Sida stödjer ett projekt med United Nations Joint Human Rights Office (UNJHRO) som syftar till att vidga det civila utrymmet i DRK för att kunna konsolidera demokratin genom respekt och effektivt utövande av alla mänskliga rättigheter som grund för stabilitet och fred i landet. Som en del av projektet har UNJHRO stöttat Senior Women Protection Advisor (SWPA) och deras arbete med att, via UNJHRO:s fältkontor, subkontor och närvaro av OHCHR, övervaka och rapportera om konfliktrelaterat sexuellt våld (CRSV). Framsteg gjordes i genomförandet av nationella handlingsplanen för att motverka sexuellt våld, vars nyckelaspekter är kapacitetsuppbyggnad och att skapa medvetenhet. Kontoret stödde också partner, inklusive nationella institutioner, med att skapa ett avgiftsfritt nummer (122) för att bemöta våld i hemmet, sexuellt och könsbaserat våld i samband med pandemin. I samarbete med UNDP arbetar TRIAL med att bidra till kampen mot straffrihet och att stödja övergångsrättvisa i Kasai-regionen. Projektet bidrar till rättvisa till offer för SGBV och andra våldsamma handlingar, och stärker kapaciteten hos rättsväsendets aktörer såväl som andra nyckelpersoner (advokater, läkare, rättspolis, människorättsförsvare) som hjälper överlevare att få tillgång till rättvisa.

- Sida globala partner MADRE har arbetat med Female Solidarity for Integrated Peace and Development (SOFEPADI) i DRK för att etablera landets första nationella observatorium för våld i hemmet, som ska lanseras i början av 2022, vilket kommer att fungera som ett verktyg för att illustrera dess omfattning och verka för ökad tillgång till tjänster och öka ansvarsutkrävandet för överlevande. Utifrån detta har de också arbetat med utbildning av det kongolesiska civila samhället i att dokumentera fall av våld i hemmet, och hur man använder denna dokumentation för att förespråka ökat rättsligt skydd för överlevandes räkning. Tillsammans med sina partner bistod MADRE med juridisk expertis för att förespråka lag- och policyförändringar – till exempel i DRC, där en översyn av alla lagar som rör sexuellt och könsbaserat våld har analyserats och resulterat i det första "grova utkastet" till en lagstiftning.

- I Bosnien och Hercegovina arbetade flera samarbetspartner på olika nivåer och med olika aktörer för att motverka könsrelaterat våld. Stödet till UN Women bidrog bland annat till att handlingsplaner på kommunal nivå för förebyggande av könsrelaterat våld har antagits. Handlingsplanerna bidrar till ökad förståelse och engagemang för jämställdhet och mot könsrelaterat våld. UN Womens förebyggande arbete inkluderade även normkritiskt arbete med unga män och stöd till skolor att arbeta preventivt mot könsrelaterat våld. Partnern Atlantic Initiative har vidare bidragit till att institutionalisera utbildning om våld i hemmet, våldtäkt och sexuella trakasserier i den ordinarie utbildningen för domare och åklagare och stöd till TRIAL International, genom Kvinna till kvinna, har bidragit till att stödja överlevare av sexuellt våld under kriget med att driva sina fall och få de prövade i domstol. Tillsammans har stödet till jämställdhetsinstitutioner (FIGAP II), UN Women och kvinnorrättsrörelsen genom Kvinna till Kvinna bidragit till lagändringar, inklusive anpassning av lagstiftningen till Istanbulkonventionen.

Ett exempel på detta är införandet av "person of trust" i båda entiteternas lagstiftning, som innebär att kvinnor som överlevt våld får ha med en person de litar på som stöd genom rättsprocessen och ett annat exempel är stärkt lagstiftning rörande rätt till ersättning för överlevare av konfliktrelaterat sexuellt våld. Sammantaget gav dessa förändringar tydligare rättigheter för överlevare gentemot olika institutioner och tydligare skyldigheter för institutioner att tillhandahålla ett sammanhållet skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor.

- I Afghanistan bidrog flera insatser till att kvinnor fått ökad tillgång till skyddat boende, familjerådgivning, medling, tillgång till juridisk rådgivning och undervisning till hundratals utsatta kvinnor och barn. Sidas stöd har även tillhandahållit psykosocial rådgivning för över 300 överlevande av könsrelaterat våld under rapporteringsperioden. UN Women har bidragit till att säkerställa tillgång till livsnödvändiga GBV-tjänster, som skyddat boende för våldsöverlevare och deras barn under en tid då dessa tjänster behövts mer än någonsin. GBV har erkänts som en prioriterad fråga att ta itu med inom ramen för Covid-19 av viktiga regerings- och FN-partners (innan augusti 2021). Likaså har insatsen genom opinionsbildning och kunskapsproduktion ökat medvetenheten om såväl GBV som policybrister. Verksamheten inkluderas nu i en Trust Fund för skyddsboende skapad av UN Women där standardisering, kvalitet och expanderingsplanering är prioriterat och planerat.

- Stödet genom IOM i Colombia till projektet VIVAS för återintegrering av kvinnliga ex-kombattanter har under 2021 fortsatt med fokus på förebyggandet av könsrelaterat våld och åtta regioner implementerar särskilda handlingsplaner på detta område. 1 979 personer (varav 61 procent kvinnor) deltog i projektet under 2021. Inom ramen för stödet till SKR utvecklades en rad verktyg och kampanjer för att adressera ökat våld i hemmet mot kvinnor och stärka lokala myndigheter att integrera jämställdhetsfrågor i den offentliga politiken och även stödet till MOE bidrar till att förebygga våld mot kvinnor i politiken.¹³⁵ Andra exempel är arbetet med att dokumentera könsrelaterade brott mot minoritetsgrupper där MADRE och dess partner, Proceso de Comunidades Negras (PCN), och colombianska och internationella juridiska experter, har undersökt möjligheten att skapa historiska prejudikat under internationell rätt, genom ansvarsskyldighet för ras- och könsbaserad förföljelse i Colombias övergångsrättsystem.
- I Liberia stöttade UNFPA:s partner ett så kallat "One-Stop Center" där överlevare av SGBV erbjuds hjälp under alla steg i processen, inklusive hälso/sjukvård, juridiskt samt psykosocialt stöd. Det inrättades också ett callcenter för könsrelaterat våld, utvecklades av en nationell plan för att hantera sexuellt- och könsrelaterat våld samt inköp av rättsmedicinsk labutrustning till hjälp vid lagföring av våldtäktsfall, vilket ännu inte resulterat i mätbara förändringar. Sidas stöd till Kvinna till Kvinna bidrog till stärkt kapacitet hos deras partnerorganisationer. Inom SRHR-portfölj har stödet till DKT International bidragit till att minska osäkra aborter, oönskade graviditeter, sexuellt överförda infektioner och mödradödlighet i Liberia.
- Genom Joint Justice Programme i Somalia har en SGBV-enhet skapats på justitieministerns kontor för att specifikt leda åtal i sådana fall och skapa medvetenhet. Unga flickor som hoppat av/lämnat Al-Shabab tas genom traumautbildning och erbjuds yrkesmässig utbildning genom UNICEF:s rehabilitering och återanpassningsprogram. CHASP-programmet bidrog till kapacitet hos sjukvårdsinrättningar och hälsoministeriet genom att utbilda dem i att identifiera, dokumentera och rapportera, och förebygga könsbaserat våld, såväl som att hantera fall av GBV. Diakonia stöttade med snabba medicinska och juridiska insatser direkt till de som utsatts för kränkningar av de mänskliga rättigheterna.
- I Palestina har UNDP, tillsammans med UNICEF och UN Women, gjort en insats för att öka kvinnors tillgång till rättvisa genom att stödja inrättandet och lanseringen av den första e-tjänsten för automatisering av underhållsbidrag. Tidigare var kvinnor tvungna att pendla/resa flera gånger till juridiska och finansiella institutioner för att få tillgång till sina underhållsrättigheter. Den digitaliserade överföringen av information från familjedomstolar direkt till banker, med hjälp av Mizan II-tekniken för ärendehanteringssystem, löser frekventa betalningsförseningar, stärker tillsynsavdelningarnas uppföljningar, och underlättar för kvinnors tillgång till underhållsbidrag. Detta arbete har innefattat samordning och samarbete mellan olika parter inklusive shariadomstolen, underhållsfonden (the Alimony Fund), banker och rättspoliserna. Som ett resultat av detta har tusentals kvinnor gynnats av denna tjänst och kan nu få sina underhållsbidrag direkt genom att gå in på deras bankkonton.
- I Mali har de pågående insatserna till UNFPA, UN Women, Unicef och DKT International inom områdena mänskliga rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män har nått betydande resultat under strategins första år. Inom sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter har Sidas stöd lett till förbättrad mödravårdsutrustning till fler orter på landsbygden. Det har möjliggjort rekryteringen av 200 barnmorskor. Dessutom har det ökat information och kommunikation kring mödrars och nyföddas hälsoproblem. Att anmäla könsbaserat våld är stigmatiserat i Mali, och kan leda till socialt utanförskap. I ett så kallat "One Stop Center of Commune V of Bamako" ges därför stöd till personer utsatta för könsrelaterat våld. På centret ges även juridiskt stöd och stöd till socioekonomisk återintegrering. Insatsen bidrar även till att stärka det rättsmedicinska laboratoriet i Bamako kommun V inom utredningar på området könsrelaterat våld. Genomförandet av FN:s så kallade kvinnostrategi omfattar ett flertal insatser som genomförs i alla regioner i Mali samt i distriktet Bamako. Ministeriet för främjande av kvinnor, barn och familj, civilsamhällsorganisationer och den privata sektorn deltar i genomförandet av programmet.¹⁴⁰ Mercy Corps program "Ben Ni Bara" arbetar också med könsbaserat våld i 15 kommuner.
- I Syrien har stöd till NPA resulterat till kapacitetsuppbyggnad till samtliga lokala partner (åtta organisationer i Syrien), för att förbättra deras kapacitet när det gäller utformning av projekt och aktiviteter baserade på GVB-principer. UNFPA har i samarbete med lokala organisationer (SCAPF, Syrian Commission for Family Affairs and Population), myndigheter och universitet lanserat en studie på vilka lagar som finns om könsdiskriminering i landet och vidare utarbetat en handlingsplan där bland annat Syriska ministerier kommer att ansvara för att

övervaka planen. En ytterligare studie har genomförts i syfte att kartlägga kostnader och konsekvenser av tidiga äktenskap, och denna kommer att användas i påverkansarbete för att förhindra att unga flickor gifts bort.

- I Myanmar har en organisation som stöds av fredsfaciliteten PSF gett akut stöd till kvinnor i internflyktingläger. I december organiserade de fem dialogrum för 50 (21 män, 29 kvinnor) samhällsledare för att kunna identifiera framväxande problem och humanitära behov och utforska kreativa sätt att ta itu med dem. Mer allmänt arbetar många av dessa organisationer tillsammans som ett nätverk och slår samman sin expertis och resurser för att stödja varandra genom den pågående krisen.
- I Ukraina antog landets parlament ett utkast till lag "On Amendments to Legislative Acts of Ukraine on Implementation of Provisions of International Criminal Law and Humanitarian Law", som uppdaterar Ukrainas strafflag med en fullständig katalog över krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten, inklusive sexuella våld. Om den undertecknas av Ukrainas president kommer den ändrade lagen att ytterligare skydda män och kvinnor som har upplevt konfliktrelaterat sexuellt våld (CRSV) och andra krigsförbrytelser via upprättandet av en rättslig ram för förebyggande och skydd mot CRSV.¹⁴⁵ På vilket sätt denna lag kommer att påverkas av den ryska invasionen är ännu oklart.
- Via stöd till UNFPA:s landprogram i Irak kan UNFPA bedriva påverkansarbete för framtagandet av lagar, politik och strategier för att motverka könsbaserat våld (GBV), samt stärka kapaciteten hos institutioner för förebyggande av- samt responsmekanismer av könsbaserat våld, liksom SRH-tjänster och akut hälsovård och service för överlevare. Ett exempel på detta är UNFPA:s arbete med GBV-hotlines som finansieras i den kurdiska regionen i Irak. Med bemanning dygnet runt är detta en högt efterfrågad resurs för överlevare och utsatta att snabbt få stöd, tillgång till SRH-tjänster eller akut flyttas till de kvinnocenter som upprättats. Samtidigt finansierar UNFPA också kvinnocenter i flyktingläger, där samma utbud av hälso-, psykosociala-, och reproduktiva tjänster finns att tillgå. UNFPA arbetar även med påverkansarbete för antagandet av en lagstiftning för att motverka våld i hemmet, arbetar med att öka samhällets tillgång till information och utbildning om GBV, samt insamling och analys av GBV relaterade data.
- Regionalt MENA har UNFPA Jemen stöttat och utbildat 396 aktörer i klinisk hantering av våldtäkt och psykosocialt stöd. Detta har under de senaste två åren bidragit till ökad tillgång till trauma och hälsovård för överlevare av sexuellt våld.
- Via Sidas regionala stöd i Afrika resulterade KAIPTC:s utbildningar i lokala aktörers ökade förmåga att effektivt motverka och agera mot könsbaserat våld på lokal nivå i Nigeria, Ghana och Kamerun.¹⁴⁸ Och UNS-programmet för Sahel har genomfört en omfattande kunskaphöjande kampanj mot könsbaserat våld i samarbete med lokala civilsamhällesorganisationer i 15 kommuner vilket uppskattningsvis nådde 60 000 personer. Som en del av kampanjen utbildades 30 volontärer av kvinnliga medlare i att ge psykosocialt stöd till våldsutsatta personer. Genom UNS-programmet har stöd getts till konstruktionen av fler s.k. "Peace Huts" i Niger och Burkina Faso, vilka används av kvinnor som plattform i kampen mot könsbaserat våld och annan diskriminering av kvinnor, samt för kvinnliga lokala medlare som arbetar för att motverka konflikter och stärka den sammanhållningen.
- Under 2020 stöttade Sidas globala partner, Association for Progressive Communications kvinnor, HBTQI personer under pandemin genom att hjälpa dem att bemöta hot om könsbaserat våld. Organisationen lanserade "the Feminist Tech Exchange (FTX) Safety Reboot Curriculum" som ett verktyg för feministiska utbildare, särskilt de som är engagerade i digital säkerhet.
- Sidas partner UN Team of Experts on the Rule of Law and Sexual Violence in Conflict (ToE) arbetar med att stötta länders juridiska system att utreda och driva komplexa fall av konfliktrelaterade sexuella övergrepp. I Centralafrikanska republiken gav teamet tekniskt och ekonomiskt stöd till de nationella rättsliga myndigheterna, vilket ledde till tre fällande domar för konfliktrelaterat sexuellt våld vid Bangui appellationsdomstol. I DRK bidrog ToE under många år med tekniskt stöd för utredningen, lagföringen och rättegången mot Ntabo Ntaberi Sheka, som dömdes av en militärdomstol i Nord Kivu i november 2020 för mord, våldtäkt, sexuellt slaveri på hundratals barn under 15 år.
- Geneva Call har arbetat med att förebygga konfliktrelaterat sexuellt våld i omkring tio år och fram till idag har 25 ickestatliga väpnade aktörer skrivit under "Deed of Commitment prohibiting sexual violence in armed

conflict and towards the elimination of gender discrimination” samt tagit vissa steg för att uppfylla dem. Det handlar exempelvis om Filipinerna där organisationen arbetat med kvinnliga muslimska tänkare där de kontextualiserat internationell humanitär rätt (IHL) med muslimsk lag för att uppmärksamma vikten att aktörerna följer IHL, och muslimsk lag, samt förebygger sexuellt våld i konflikter. I Jemen har arbetet innefattat kartläggning av kvinnors roll inom säkerhetssektorn (polis, militär etc.) och därefter har de hållit fokusgruppdiskussioner med berörda aktörer om hinder och möjligheter för att kvinnor ska kunna delta i arbetet.

- På global nivå verkar Sidas partner International Federation for Human Rights, FIDH, mot straffrihet, för att etablera ansvar för brott, för tillgång till rättslig prövning och offrens rättighet till sanning, rättvisa och ersättning för grova internationella brott liksom konflikt-relaterat sexuellt våld. FIDH bedriver bland annat påverkansarbetet i FN och ICC. Tillsammans med nationella medlemsorganisationer dokumenterar de sexuellt våld som begåtts i konfliktsituationer för att kunna användas i rättsprocesser för offrens rätt till rättvisa och ersättning. FIDH har tillsammans med sina medlemmar bland annat bedrivit påverkansarbete för att stärka det normativa ramverket för att skydda kvinnor mot våld i Afrika samt hur stöd till brottsoffer bäst bör utformas. FIDH har även bidragit till att ställa ansvariga för våld mot kvinnor i konflikt till svars för sina brott. Det inkluderar dokumentation, företrädande i rättegång, etc. 153 Inter-Parliamentary Union stöttar sina medlemmar att arbeta med jämställdhetsfrågor via lagstiftning, samt att stärka kvinnliga ledamöters arbete genom ledamötesföreningar för kvinnor (s.k. women’s caucus).

- Globalt stöd genom International Federation for Human Rights har bedrivit påverkansarbete gentemot FN och Internationella brottmålsdomstolen, ICC. Tillsammans med nationella medlemsorganisationer dokumenterar de sexuellt våld om begåtts i konfliktsituationer för att kunna användas i rättsprocesser för överlevnans rätt till rättvisa och ersättning. I Kenya har de fortsatt dokumentation av sexuellt eftervalsvåldet (2017-2018) och som ett resultat av det undersökande och påverkansarbetet, antog ”a county government” en policy om att motverka könsrelaterat våld. I Sudan har de tagit fram en rapport och organiserat en workshop om behov av ansvarsutkrävande inklusive för sexuellt våld i Darfur. FIDH har även dokumenterat sexuellt våld mot yazidiska kvinnor i irakiska Kurdistan och bidragit med juridiskt stöd i form av förberedelser, juridiska undersökningar och representation för att söka ställa förövare inför rätta för dessa brott.

Sexuell och reproduktiv hälsa

Utöver det omfattande stödet till förebyggandet av könsrelaterat våld har Sida även en lång tradition av att stödja Sexuell och Reproduktiv Hälsa och Rättigheter, SRHR, och jämställdhet. Sida har samtidigt en särskild roll vad gäller att

ge stöd och driva dialog kring sexuella och reproduktiva rättigheter, ett arbete som allt oftare drivs i motvind. Samarbetspartner arbetar ofta med båda dessa frågor integrerat i mer holistiska ansatser. UNFPA är en viktig samarbetspartner i detta arbete såväl regionalt som nationellt med att förstärka kapaciteten för att motverka och förebygga könsrelaterat våld, integrerat med stöd till SRHR service, där 2020 såg ökad intensitet på grund av Covid-19.

- I Myanmar ges stöd till UNFPA:s givargemensamma program ”Women and Girls First” som arbetar för att människor i konfliktdrabbade områden, framför allt kvinnor, flickor och unga ska få möjlighet att åtnjuta sina rättigheter till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter genom förbättrat system och service för skydd. Till exempel levereras integrerad service, såsom preventivmedelsrådgivning och stöd till våldsdrabbade i svårtillgängliga områden genom mobila kliniker. Detta stöd bidrar till att upprätthålla viktiga insatser inom SRHR och GBV samt möta de ökade behov som uppstått i spåren av militärens övertagande, som lett till eskalerad konflikt och utbrett våld mot civila i större delen av landet. Efter militärens övertagande har programmet ställt om till att i högre grad arbeta med etniska och lokalt baserade aktörer och NGO:s för att kunna fortsätta att tillhandahålla information och service kring såväl SRHR, GBV och mental hälsa. Genom Sidas stöd har exempelvis UNFPA möjliggjort fyra s.k. Safe houses för våldsutsatta kvinnor, i Kachin, Kayah samt norra respektive södra Shanstaten. Därtill har UNFPA:s stöd bidragit till ett trettiotal s.k. ”Women and Girls Centers” och fyra s.k. ”Youth Corners/Youth safe places”.

- I DRK stöder Sverige UNFPA:s landprogram för att bidra till stärkt nationell kapacitet för SRHR, tjänster och information för mödrahälsa, familjeplanering, sexuellt överförbara infektioner/hiv, ungdomars tillgång till tjänsterna, stärka nationella mekanismer för att förebygga sexuellt våld samt tillhandahålla holistisk vård till överlevare men även åtgärder för skydd mot sexuellt utnyttjande och övergrepp. Genom Ipas har personal

inom rättsväsendet och medicin utbildats i Maputoprotokollet, med särskilt fokus på abort, och som följd av detta påverkansarbete finns numera lagligt abort utifrån fyra grunder i DRK.

- I Irak bidrar Sida med ett icke-öronmärkt stöd till UNFPA:s landprogram. Via landprogrammet stärker UNFPA tillgången till, samt bidrar med operativt stöd för sexuell- och reproduktiv hälsovård för de allra mest utsatta, samt inkluderar påverkansarbete gentemot myndigheter och organisationer för att förebygga könsbaserat våld. Under den senaste rapporteringsperioden har UNFPA nått över en halv miljon kvinnor och män med SRH-tjänster och stöd inom familjeplanering, samt bidragit med stöd till närmare en halv miljon överlevare av sexuellt våld. En av programmets fyra komponenter fokuserar på att stärka unga personers möjlighet att fatta informerade beslut kopplat till sexuell hälsa och rättigheter, samt deltagande i hållbar fred.
- I Palestina rapporterar Palestinian Medical Relief Society (PMRS) att kvinnor/män och ungdomar nåddes av och fick kunskaper om SRH, GBV samt tillgängliga livräddande tjänster. Sjukvårdspersonal utbildades inom SRHR, inklusive remisser och protokoll vid könsbaserat våld.
- I Syrien har UNFPA fortsatt sitt arbete med att tillhandahålla väsentliga tjänster till kvinnor och flickor, både för deras fysiska hälsa och säkerhet. Dessa tjänster inkluderar reproduktiva hälsovårdstjänster och GBV-specifika tjänster, huvudsakligen genom kommunala center för kvinnor och flickor. Internationella Rödakorsets program i Libanon och Jordanien riktar sig både till flyktingar och värdbefolkningar i de två länderna och har uppnått betydande resultat av att kombinera ekonomisk egenmakt av kvinnor med skyddstjänster och stöd. I en utvärdering från 2021 dras slutsatsen att programmet skapat hållbara och ekonomiska möjligheter för kvinnor och flickor, samt skyddat dem från våld i familjen och samhället. Utvärderingen understryker särskilt den höga kvaliteten på psykosocialt stöd som har integrerats inom olika utbildnings- och mikrofinansieringsinitiativ.
- I Afghanistan har stödet till Marie Stopes International fortsatt att öka tillgången till tjänster och produkter för sexuell reproduktiv hälsa och familjeplanering genom lokalt baserade initiativ och kliniker i Afghanistan. För att förbättra mäns engagemang i frågorna har religiösa ledare och vårdpersonal utbildats och de religiösa ledarnas fruar har använts för att nå ut bredare i samhället och direkt remittera till klinikerna. Utbildade hälsopedagoger fortsatte att tillhandahålla hälsoutbildningssessioner till skolelever och Marie Stopes arbetar inom flera svårtillgängliga områden och förser med livsnödvändiga hälsotjänster till kvinnor. Utöver detta ger Sida stöd till ett nytt program för att stödja hälso-, kost-, WASH- och skyddsbehoven i Afghanistan med fokus på hälsotjänster inklusive GBV.
- I Somalia stödjer CHASP-programmet kvinnor som drabbats av torka, matosäkerhet och covid-19 genom att ge tillgång till hälsotjänster i respektive distrikt. Detta inkluderar ökad tillgång till remisstjänster för mödrar med förlossningskomplikationer för att få livsnödvändiga tjänster som annars är svåråtkomliga. Genom att tillhandahålla dessa tjänster i närområdet, undviker kvinnor långa resor och risker då områdena ligger i tuff terräng med Al-Shabaab i söder och ISIS i norr. Utöver detta ingår att öka samhällets medvetenhet kring GBV, former av våld, hur man rapporterar incidenter men också förebyggande mekanismer. Klinisk hantering av våldtäkt gavs på huvudsjukhus och remissvägarna till SGBV-partner stärktes.
- Inom Regionalt MENA har UNFPA i Jemen bidragit till att 76 000 utsatta kvinnor och flickor har fått tillgång till sociala tjänster och stöd under de senaste två åren.

Skyddsmekanismer

Ett behov som ökar är dessvärre stöd till renodlade skyddsmekanismer för kvinnorrättsaktivister. En ihållande trend även under 2021 är det krympande civilsamhället kombinerat med framfarten av mer konservativa värderingar både på nationell nivå, men även inom den internationella foran. Miljön för människorättsaktivister och journalister präglas av allt högre säkerhetsrisker och de utsätts för omfattande övervakning och censur. Globalt stöd och inte minst skydd utav kvinnliga mänskliga rättighetsförsvare växer därav fram som en allt viktigare komponent utifrån ett demokratifrämjande perspektiv i motkampen mot dessa trender. Hotbilden för kvinnliga aktörer i detta fält förvärras. I exempelvis Afghanistan ökade hot, attacker och dödande av journalister i hela landet, särskilt mot de som fokuserar på kvinnors rättigheter eller fredsprocessen.

En viktig aktör är den globala Urgent Action Fund som arbetar med att erbjuda kvinnorätts-organisationer och enskilda aktivister skydd när de utsätts för hot av olika slag. Sida finansierar de fyra systerfonderna Urgent Action for Women's Human Rights, Urgent Action Fund Africa, Urgent Action Fund Latin America samt Urgent Action Fund Asia and Pacific. Fonden erbjuder kvinnliga MR och miljö/klimat-försvare skydd och stöd, både genom snabbt stöd som betalats ut inom 24 timmar när aktivister behöver flygas ut eller jurister anlitas vid akuta situationer, och mer långsiktigt genom att erbjuda stöd för att bygga upp organisationers kapacitet att skydda sig mot hot och kan till exempel omfatta bättre IT-säkerhet. De fyra systerfonderna förmedlade under 2020 totalt 240 snabba stöd med medel från Sida för att stödja kvinnorättsorganisationer och stärka kvinnliga aktivisters säkerhet. Fondernas uppföljningar från tidigare år visar att 75 procent av mottagarna rapporterade ökad säkerhet och välmående efter att de erhållit stöd och 90 procent av mottagarna rapporterade att stödet varit avgörande för att de ska kunna fortsätta sin aktivism. Det finns även lokala exempel på detta arbete, och det är allt vanligare att dialogen mellan Sida och dess partner handlar om ökade hot och hur skydd ska stärkas.

- I Palestina har exempelvis riksåklagarens kontor vidtagit konkreta åtgärder för att stärka möjligheterna till åtal för klaganden från kvinno- och människorättsaktivister.
- I Bosnien och Hercegovina har UN Women bidragit till att stärka flersektoriellt skydd för våldsutsatta kvinnor och arbetar normativt gentemot institutioner på nationell och lokal nivå.
- I vissa länder är behovet av direkt skydd starkt, som i Afghanistan där en av Sidas samarbetspartner är den första organisation som erbjuder 24 timmar skyddsservice till överlevare av våld och MR-aktivister i Balkh provinsen, genom skyddsboenden, juridiskt stöd, stödsamtal och medling i grova fall av kränkning som påtvingat äktenskap, kidnappning och våldtäkter. I Afghanistan har MADRE, genom Afghan Women's Survival Fund, betalat ut bidrag till stöd för afghanska kvinnoaktivister, människorättsförsvarare och deras familjer och nått nästan 6 500 personer. Insatserna har gått till lokala aktivister och organisationer och har inbegripit insatser kring säkerhet, skydd och omlokalisering - med prioriterat stöd till riskgrupper som HBTIQ-personer och personer från etniska minoriteter.
- I Somalia arbetar CHASP-programmet, genom nära samverkan med Rädda Barnens skyddsprogram, för kvinnors rättigheter och att främja skydd från våld. Stöd till Diakonia har bidragit till att bygga upp kapaciteten för kvinnliga människorättsförsvarare, aktiviteter, polischefer samt åklagare.
- Genom globalt stöd till Protection international kunde samhällen i DRK att etablera fyra lokala skyddskommittéer. Projektet för samman olika aktörer i civilsamhället, lokala-och religiösa ledare och lokala myndigheter för att uppnå ett gemensamt engagemang för skydd av människorättsförsvarare och motverka sexuellt våld, främja mänskliga rättigheter och bygga hållbar fred.¹⁷⁰ Sidans stöd ökar när det gäller användningen av medier som metod både för att öka kvinnors deltagande i den offentliga debatten och som ett verktyg i förebyggandet av negativa sociala och kulturella könsnormer och för ett ökat ansvarsutkrävande. Detta område berör därmed samtliga av handlingsplanens mål och har synergier med det demokratifrämjande arbetet.
- I Irak har Iraq Foundation (IF) genomfört en studie av våld och förtal mot kvinnliga politiker som ställde upp i parlamentsvalet i Irak i oktober 2021. Studien visar på en stor omfattning av våldsytringar och bristande stöd för de som utsätts. Internews har stärkt kvinnliga journalister och civilsamhällesledares resiliens och förmåga att skydda sig mot hot och trakasserier. Den externa utvärderingen av projektet noterar att Internews kunnat erbjuda effektivt stöd till kvinnliga journalister och människorättsaktivister i civilsamhället för att både stärka deras röster och tillåta dem att navigera det mycket utmanade sammanhanget. Programmets utbildningar i digital säkerhet var mycket efterfrågade av kvinnliga journalister, som genomgående har pekat på online-hot som ett av de största hindren för att organisera sig och delta i det offentliga samtalet.
- I Afghanistan arbetar International Media Support (IMS) genom sin lokala partner Afghanistan Journalist Safety Commission för att öka skyddet för journalister, särskilt kvinnliga. Slutet av 2020 såg en ökning av hot och riktade mord på journalister över hela landet, särskilt på de som fokuserade på kvinnors rättigheter och fredsprocesser. Därför har fokus till en början legat på skydd och till sommaren 2021 etablerades flera safe houses. Afghanistans oberoende kommission för mänskliga rättigheter (AIHRC) har fortsatt sitt arbete under de första sex månaderna av 2021 med övervakning av kränkningar av mänskliga rättigheter genom sin klagomålsmekanism samt remisser och uppföljning. Specifika åtgärder och fokus har varit på kränkningar av

kvinnors rättigheter samt förespråkande av hot och riktade mord på människorättsförsvarare, kvinnorättsaktivister och kvinnliga journalister.

- World Association of News Publishers, WAN-IFRA, genomförde en omfattande 18 månaders forskningsstudie om sexuella trakasserier i medier i 20 länder som släpptes i januari 2022. Målet var att ta fram kvantitativ evidens som ofta kan framkomma i medier, oavsett kultur, land eller religion. Forskningen stödjer det breda arbetet med att få bort sexuella trakasserier från redaktioner i länderna Women in News projektet genomförs i.

Humanitärt arbete och minröjning

Den nya humanitära strategin från 2021 har inga särskilda mål inriktade på direkta insatser för flickor och kvinnors behov utan fokus ligger på att integrera jämställdhet i analyser av risker, behov och respons samt att behovet av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter ska beaktas i alla humanitära kriser. Målet "Minskad risk för våld, hot och övergrepp hos krisdrabbade människor" är det enda som berör handlingsplanen direkt. Skyddsbehoven bedöms som mycket höga och särskild dialog om skyddsfrågor, där SGBV och skydd av barn ingår, prioriteras.

Sida har verkat för att stärka arbetet och bedömningarna kring kvinnors, mäns, flickors och pojkars specifika och olika humanitära behov och Sida har tagit en aktiv roll för att stödja operationaliseringen av den nya genus- och åldersmarkören, "Gender in Age Marker" (GAM). Sida har stött flera program med fokus på förebyggande och skydd relaterat till könsbaserat våld, vilket resulterat i ökat skydd för överlevare av GBV och Sverige deltar i "Call to Action on Prevention of Gender Based violence in Emergencies". Vissa så kallade cash-program har specifikt riktat sig till kvinnor vilket har bidragit till att öka kvinnors egenmakt då de har fått mer autonomi och i större utsträckning kunnat delta i beslutsfattande.

Inom ramen för ett globalt stöd för kvinnor, fred och säkerhet till UN Women finns en komponent som ska stärka flickors och kvinnors särskilda behov i humanitära kriser och arbete såväl normativt som koordinerande, bland annat genom exempelvis aktivt deltagande i Grand Bargain friends of gender grupp, att tillhandahålla tematiskt expertis på landnivå för att stärka FN:s gemensamma humanitära respons, framtagande av FN:s humanitära handbok för genus, delta i IASC referensgrupp för jämställdhet och följa upp genomförandet av IASC policy för "Gender equality and the empowerment of women and girls in humanitarian action".

Stöd till minröjning har under senare år synliggjorts inom Sidas arbete för kvinnor, fred och säkerhet för att värna den fysiska säkerheten samt att göra arbetet mer jämställdhetsintegrerat. Den globala partnern Geneva International Centre for Humanitarian Demining (GICHD) har genomfört ett brett program som inkluderar kompetensbaserad utbildning för att förbättra genus- och mångfaldskapaciteten i nationella minåtgärder och hos genomförare. GICHD har utbildat genusfokuspunkter som är placerade i myndigheter och organisationer som arbetar i tio länder (varav 15 är kvinnor). Inom Sidas minhanteringsprogram är ett prioriterat område att öka andelen kvinnor som jobbar i denna mansdominerade sektor. Exempelvis har Mines Advisory Group i Angola jobbat aktivt med detta och gått från enstaka kvinnor på "traditionellt manliga" positioner 2017 till att 32 procent av personalstyrkan 2021 är kvinnor och bland de Sida-stödda teamen är 37 procent kvinnor¹⁷⁸. GICHD har publicerat en studie om kvinnliga minröjare i Sri Lanka och hur deras anställning har ökat deras inkomster markant (och mer än männens) samt ökat deras inflytande.

- I Irak ger Sida stöd till UNMAS female mine clearance för arbetet med minhantering och minröjning. UNMAS har sedan 2018 arbetat aktivt för att inkludera kvinnor i minröjningsarbetet, såväl utbildning som faktisk minröjning. Detta har visat sig ge positiva effekter i form av kvinnors deltagande, ekonomiska förutsättningar, och ökad social acceptans för kvinnors deltagande i traditionellt manliga arbetsuppgifter.

Analys av utmaningar och lärdomar

Skyddsbehoven har under resultatperioden varit rekordstora, vilket framför allt kan förklaras med fler långvariga konflikter och som en konsekvens av Covid-pandemin. Den utdragna karaktären av konflikter som Syrien, DRK och Irak har resulterat i en normalisering av det könsrelaterade våldet. I Afghanistan har Sida under 2021 varit med att utveckla en Trust Fund for Womens Protection Centres via UN Women där de flesta partner som arbetar med dessa frågor kommer att ingå. Försämrade ekonomiska förutsättningar, sociala utmaningar och förändring av könsroller inom familjen bidrar i många fall till spänningar inom familjen med ökad risk för könsrelaterat våld som följd.

I Colombia, där implementeringen av fredsavtalet går långsamt och stöter på politiskt motstånd, ökar våld mot kvinnor. Detta gäller såväl SGBV i hemmen som dödligt våld gentemot kvinnliga ledare och MR-försvarare. Som ett resultat av konflikt stärks patriarkala normer, skadliga sedvänjor och fortlebandet av diskriminerande normer kring kvinnlig sexualitet vilket ofta leder till konservativ lagstiftning som syftar till att kontrollera kvinnor.

Komplexiteten i att arbeta med att förebygga våld mot kvinnor kräver noggrann samordning mellan både multilaterala och nationella aktörer och förutsätter att civila samhällsorganisationer både är deltagande i analys och genomförande av program. Sida behöver stärka och fortsätta samarbetet med en mängd olika aktörer inom civila samhället, institutioner på olika nivåer samt multilaterala organisationer, och utveckla analysverktyg för att bättre förstå politiska, ekonomiska och sociala dimensioner av våld och dess grundorsaker.

De värdekonserverna strömningarna som stärkts och polariserats de senaste åren försvårar främjandet, skyddet och uppfyllandet av sexuell och reproduktiva hälsa och rättigheter och begränsar framsteg, framför allt i konfliktdrabbade kontexter.

Det krympande utrymmet för civila samhällsorganisationer har även drabbat kvinnorrättsorganisationer som arbetar för att stärka skyddet för kvinnor och flickor som är utsatta för våld. Organisationer aktiva i detta arbete utsätts i större omfattning för attacker, marginalisering och får allt svårare att arbeta fritt för att ge direkt service och bedriva påverkansarbete. Kvinnorrättsorganisationer kommer att fortsätta spela en nyckelroll i att vara pådrivare för positiv förändring och behöver stärkas för att ha kapacitet för att genomföra sitt arbete. Ett ökat samspel mellan den politiska dialogen och utvecklingsarbetet skulle kunna användas tydligare för att motverka denna trend.

Tematisk prioritering 4.4: Ledarskap och expertis

Domstolsverket (4.4)

Förändringsteori

Den viktigaste verksamheten inom delmålet är de utbildningar som Domstolsverket tillhandahåller för kommande utsänd personal. Domstolsverket ser till att alla som ska sändas ut till insatser genomgår utbildning i frågor som rör kvinnor, fred och säkerhet. Utbildningen anpassas på så sätt att information och rekommendationer lämnas som är specifik för det land eller område som personen ska arbeta i. Genom den kontinuerliga rapporteringen beskriver de utsända hur de tillämpar sina kunskaper och arbetar med de här frågorna på plats i insatsen.

Analys av positiva resultat med exempel

I rapporteringen från utsända fick Domstolsverket in rapportering om bl.a. deltagande i aktiviteter för att stärka kvinnliga advokater i Palestina. En av våra utsända har tidigare startat ett nätverk för kvinnliga advokater. Nätverket har fått uppmärksamhet medialt i Palestina och arbetet med detta nätverk har fortsatt under 2021. Vår utsände till EUAM Ukraina har fortsatt att arbeta aktivt med jämställdhetsintegrering i sin chefsposition vid EUAM Ukraina och även deltagit som mentor i ett mentorskapsprogram för kvinnor inom EU:s CSDP-insatser.

Analys av utmaningar och lärdomar

Pandemin har fortsatt att innebära en utmaning under 2021 då utbildningen inför utsändande i något fall fått ske på distans i stället för som tidigare på plats i Domstolsverkets lokaler. Pandemin har även fortsatt att utgöra en utmaning för arbetet med kvinnor, fred och säkerhet på plats i insatserna, precis som för övrigt arbete där. En utmaning/lärdom är att arbetet med just genusfrågor riskerar att nedprioriteras när arbetet överlag är svårare att bedriva till följd av pandemin.

En annan mer ständigt utmaning är att utsänd personal byts ut och att det sällan är så att de utsända går bredvid varandra. Av naturliga anledningar sker därför inte någon överlämning av kunskap och erfarenhet.

FBA (4.4)

Analys av positiva resultat med exempel från GRL

2021 operationaliserade FBA det konceptuella ramverk för Gender Responsive Leadership (GRL) – att leda för jämställdhet – som togs fram 2020 i syfte att bidra till implementering av internationella kvinnor, fred och säkerhetsagendan. Målsättningen med Gender Responsive Leadership är att stödja internationella fred- och säkerhetsorganisationers arbete för att uppnå jämställdhet 1) i organisationen och 2) i och genom verksamheten. Tre GRL-program har genomförts 2021 för sammanlagt ca 35 chefer i FN och OSSE. Programmen visar tydliga omedelbara resultat. Cheferna vittnar om att de är stärkta i sin förmåga att leda för jämställdhet. Att de har lärt sig att genomgående beakta och adressera ojämställdhet och gett dem kunskap, självförtroende och verktyg att sätta prioriteringar och omsätta dessa till konkret handling. En manlig chef på D1-nivå uttryckte att han “I came in with virtually nothing, was at very low level of knowledge, theoretical and practical. Now have a bone fide road map of how to be effective GRL in 11 weeks in the middle of a pandemic. Really fantastic. Given where I was and where I am today credit to all of you. Very powerful. “

Förändringsteori med exempel från FBA:s samarbete med EU

FBA har under många år stöttat EU:s civila insatser inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (GSFP) med att institutionalisera arbetet med jämställdhet. Vid det här laget har de flesta insatser ett nätverk av genusfokalpunkter (GFP:s) och därmed har behovet av ett samlat, mer strategiskt stöd vuxit fram. För att svara på detta behov tog FBA och CPCC (direktoratet för Civilian Planning and Conduct Capability) ett koncept för kapacitetsutveckling av alla jämställdhetsrådgivare och GFP:s. Under 2021 genomfördes en 12-veckors digital specialiseringskurs för alla jämställdhetsrådgivarna och en kurs för genusfokalpunkter från olika GSFP-insatser. Utbildningsinsatserna för GFP:s kommer att fortsätta under 2022. Syftet med insatsen är att ge alla GA:s och GFP:s likvärdiga förutsättningar att stödja sina insatser med jämställdhetsintegrering. Under 2020–2021 genomförde FBA flera ledarskapsutbildningsprogram som har riktat sig till chefer och chefsgrupper inom EU:s insatser för civil krishantering. Syfte med utbildningsprogrammen, vilka har sträckt sig över flera månader, har varit att stödja kapacitetsutveckling för ledarskap hos chefer inom EU och öka förståelse om vikten av ledarskap för effektiva och välfungerande civila insatser. Några program har skraddarsyttts för chefer inom EU:s fältinsatser såsom EU Advisory Mission to Ukraine och EU Rule of Law Mission in Kosovo. FBA:s ledarskapsutbildningar har nu nått cirka 80 chefer inom EU, och arbetet förväntas fortsätta under 2022. Under 2021 stärkte FBA jämställdhetsintegreringen i utbildningarna, framför allt för programmet för EULEX Kosovo. Genom introduktion av ett jämställt ledarskap som ett av programmets fyra läromål och jämställdhetsintegrering i samtliga moduler och övningsuppgifter med fokus på ledarskap har målet varit att öka deltagarnas förmåga att genomgående beakta och adressera ojämställdhet som del av deras ledarskap. Utvärderingen visar att en majoritet av deltagarna ökat kunskap och uppskattning för jämställdhet och förståelse för vikten och behovet av att adressera frågorna i det dagliga ledarskapet. Det finns ett fortsatt behov av strategier för att hantera motstånd och för hur vi konstruktivt driver jämställdhetsintegrering genom hela utbildningsprogrammet.

Analys av utmaningar och lärdomar

FBA väljer att inte redovisa ett exempel här eftersom det inte finns något nytt att lyfta fram.

Försvarshögskolan (4.4)

Förändringsteori

För att nå målet om ett stärkt genusperspektiv och expertis i arbetet för fred och säkerhet krävs metodiskt och långsiktigt arbete. Dels är det fråga om ett systematiskt arbete i att föra in perspektiven i den forskning och den utbildning som bedrivs, dels är det fråga om ett aktivt arbete för likabehandling av Försvarshögskolans studerande och anställda. Försvarshögskolans roll inom forskning och utbildning inom området är central och det är därför mycket positivt att lärosätet från och med 2020 har anställt en biträdande lektor samt vidareutvecklat forskningsområdet på temat kvinnor, fred och säkerhet. Genom att etablera och fortsätta utveckla en forskningsmiljö inriktad mot kvinnor, fred och säkerhet skapas förutsättningar för stärkt forskningsanknytning till området inom Försvarshögskolans befintliga utbildningar. Forskningsmiljön kan även bidra till att upparbeta ny kunskap om svenska förhållanden och svenska myndigheters arbete inom området, inte minst inom ledarskap. Att arbetet för kvinnor, fred och säkerhet sker med utgångspunkt i forskning och

beprovad erfarenhet är en förutsättning för strategins möjlighet till måluppfyllelse. Stärkt forskningsanknytning av arbetet med kvinnor, fred och säkerhet bedöms ge en stabilare grund för det arbete som handlingsplanens övriga myndigheter bedriver. Under 2021 har även lokala forskningsmedel tilldelats projekt med koppling till demokratifrågor och FN:s resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet.

I relation till ledarskap är även Försvvarshögskolans likabehandlingsarbete viktigt att poängtera. Likabehandlingsarbetet riktat mot studerande och anställda syftar till att ge en verksamhet präglad av jämställdhet och lika villkor. Arbetet utförs systematiskt, i enlighet med diskrimineringslagens krav, och inriktas mot att förebygga och förhindra kränkningar och trakasserier samt identifiera och motverka strukturella hinder i verksamheten. I det sistnämnda är högskolans handlingsplan för jämställdhetsintegrering ett viktigt verktyg. Genom att erbjuda en pedagogisk och professionell miljö som aktivt arbetar för att motverka diskriminering visar Försvvarshögskolan hur teori och praktik behöver samverka inom aktuella områden. För ett trovärdigt och framgångsrikt arbete inom kvinnor, fred och säkerhet krävs att de individer och organisationer som arbetar för fred och att förebygga konflikter också lever upp till strategins målsättningar.

Analys av positiva resultat med exempel

Forskning och utbildning karaktäriseras av långa processer där den direkta effekten av förändrade arbetssätt eller forskningsresultat inte omedelbart kan påvisas. En förändring inom utbildningsprogram kräver i regel flera år för att implementeras och utvärderas. Likaså är den praktiska "nyttan" av forskningsprojekt inte alltid omedelbart uppenbar. Forskning om ett fenomen kräver i regel flera och omfattande analyser för att resultaten ska kunna omsättas i policy och praktik. Den aktuella satsningen i syfte att etablera en forskningsmiljö inom området kvinnor, fred och säkerhet kommer att löpa över flera år.

Försvårshögskolans arbete för jämställdhet och likabehandling utvärderas inom ramen för det systematiska likabehandlingsarbetet genom regelbundna enkätstudier riktade till studerande och personal. Den generella studiemiljön för studerande är god men utmaningar kvarstår och högskolan behöver arbeta fortsatt och kontinuerligt mot sexuella trakasserier och andra former av kränkningar inom verksamheten. Försvårshögskolan fortsätter att ge kunskapshöjande insatser om skydd mot diskriminering, jämställd studiemiljö och genusperspektiv i ämnesområden inom ramen för planerad undervisning och verksamhet.

Analys av utmaningar och lärdomar

Utmaningar förknippade med årets verksamhet bedöms vara fortsatt utveckling av forskningsområdet och en mer permanent etablering av detta i verksamheten. Försvårshögskolans ledning har en viktig roll genom att tydligt legitimerar vikten av forskningsområdet. Övriga myndigheter som omfattas av handlingsplanen har en avgörande roll i att efterfråga utbildning och forskning och att bjuda in till forskning av den egna verksamheten.

FOI – Totalförsvarets forskningsinstitut (4.4)

Förändringsteori

Utgångspunkten för arbetet har fortsatt varit att integrera jämställdhetsperspektivet och agendan för kvinnor, fred och säkerhet i FOI:s centrala processer såsom verksamhetsplanering, projektprocessen (forskningsuppdragen) samt FOI:s arbete med likabehandling. FOI vill använda befintliga strukturer för integrering så långt det är möjligt. Statistik utgör ett viktigt underlag för att följa upp hur verksamheten utvecklas, t.ex. vad gäller könsfördelning. Information och utbildning om jämställdhetsperspektivet i verksamheten lägger basen för att möjliggöra en integrering och behöver ske kontinuerligt för att möta förändringar i personalstyrkan och roller. Syftet med att beakta ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten är att producera samhällsrelevant forskning av hög kvalitet (där kvinnors och mäns, flickor och pojkar villkor beaktas när så är relevant) men även att bidra till att främja jämställdhet i samhället.

Förväntade framsteg på kort sikt är att få en bild av våra uppdragsgivares behov avseende kvinnor, fred och säkerhet, och på lång sikt att kunskap om jämställdhet samt kvinnor, fred och säkerhet blir etablerad, och kommer att beaktas i den interna verksamheten såväl som vid dialoger med uppdragsgivare och vid genomförande av externa uppdragsverksamheten.

Analys av positiva resultat med exempel

Jämställdhetsperspektivet och agendan för kvinnor, fred och säkerhet är implementerad i projektverksamheten. Projektprocessen är en av FOI:s huvudprocesser enligt vilken alla uppdragsprojekt bedrivs och berör alla forskare på FOI. Kravet på att redovisa i projektplanerna huruvida jämställdhetsperspektivet är relevantt att beakta i forskningsverksamhetens innehåll innebär dels att alla projekt ska reflektera över jämställdhetsperspektivets eventuella betydelse, dels klassa dem för sökbarhet i FOI:s ekonomisystem. I försvarssektorns gemensamma samverkansråd för jämställdhet och jämlikhet, mot diskriminering har FOI forskning inom området presenterats för våra samarbetspartners. Att nyttja befintliga strukturer för integrering av jämställdhetsperspektivet har varit en förutsättning för de resultat som uppnåtts. Könsrelaterad statistik följs upp för att ge underlag för behov av kommande åtgärder. När det gäller rekrytering har t.ex. ett fortsatt arbete med att öka kvinnors intresse för FOI:s verksamhet skett.

Analys av utmaningar och lärdomar

FOI är en uppdragsfinansierad myndighet och uppdragsvolymens omfattning inom området kvinnor, fred och säkerhet är direkt kopplat till FOI:s förmåga att bibehålla och utveckla relevant kompetens. Beroendet av att uppdrag läggs på myndigheten påverkar därmed FOI:s möjlighet att bidra till att delmål 4.7, stödja och genomföra evidensbaserade studier och forskning, uppfylls. Under de senaste åren har uppdragsvolymen av

projekt med fokus på området kvinnor, fred och säkerhet fluktuerat och bestod under 2021 av uppdrag om sammanlagt 2 095 000 kr.

FOI:s utgångspunkt är att beakta kvinnor och mäns villkor i all verksamhet där så är relevant då det höjer kvaliteten i våra uppdrag. För att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i den uppdragsfinansierade forsknings- och studieverksamheten behövs medvetenhet och förståelse för hur forskningsprocessens olika delar påverkas av våra egna och omgivningens föreställningar/fördomar om kvinnors och mäns villkor. En utmaning är att vidmakthålla ett aktivt medvetet ställningstagande avseende huruvida kvinnor och mäns villkor är relevanta att beakta i forskningsverksamheten, inte minst mot bakgrund av att merparten av FOI:s uppdrag innehållsmässigt inte studerar människor eller något som används av eller baseras på människor och deras aktiviteter.

Försvarsmakten (4.4)

Förändringsteori

Försvarsmakten har ett långsiktigt arbete inom 4.4. Försvarsmaktens erfarenhet är att förändringsledning avseende normer och organisationsutveckling av myndigheten kräver ledningsdriv, tydliga mandat till utförare, uppföljning samt resurser. Ledningens engagemang, forskning och studier, ständiga förbättringar avseende styrning och uppföljning, verktyg i form av utbildning, checklistor eller sakkunnigt stöd, skapar organisatoriska förutsättningar för Försvarsmaktens direkta bidrag till implementering av Res 1325.

Analys av positiva resultat med exempel

Överbefälhavarens och andra högre chefers ledarskap har skapat förutsättningar för att driva arbetet framåt. Jämställdhetsområdet har krävt forskning/operativa studier för att förbättra underlag inom kunskapsdomänen. Detta har skett löpande under flera års tid och det finns nu empiriska underlag avseende såväl internationell som nationell verksamhet. Förmågebeskrivning, målsättning och empiri samt erfarenhet ligger som grund för Försvarsmaktens strategiska inriktning som antogs 2021 – det innebär ett direkt bidrag till myndighetens förmåga att ge militärstrategisk vägledning för att hantera deltagande- och skyddsaspekter i enlighet med Res 1325. Ett direkt bidrag till att implementera Res 1325 i nationellt försvar sker via utbildning i ”Fördjupad civillägesbedömning”. En vision om hur denna pilotkurs ska säkerställas över tid har varit att den integreras i ordinarie utbildningsverksamhet som en modul. Sådana steg har tagits och kursen planeras från 2022 ingå i Arméns bataljonschefskurs. Andra direkta bidrag till integrering av perspektivet är att analys av påverkan på, och behov av befolkningens stöd, genomförs vid logistik- och transportberedningar i samband med uppbyggnad och utveckling av totalförsvaret samt att befolkningsanalys inkluderas i viss mån i analysmodeller av svensk kontext. I Handlingskraft bidrog Försvarsmakten direkt till att planeringsförutsättningar även synliggör samhällets behov av barn- och äldreomsorg. Jämställd materiel är en fråga som Försvarsmakten arbetar med internt i syfte att rekrytera och behålla kvinnor i Försvarsmaktens verksamhet. Frågan lyfts även av försvarsindustrin, t ex som ett av tre strategiska teman vid 2021 års Försvarsföretagsdagar. Gemensamt bidrar Försvarsmakten och industrin direkt till att skapa förutsättningar för upphandling och dialog som integrerar jämställdhet och därmed ökar hela befolkningens möjlighet att delta i försvarsverksamhet.

Analys av utmaningar och lärdomar

Vad gäller styrning (via t ex order, inriktningar och direktiv) ut till organisationen sker numera i princip denna styrning helt och hållet integrerat i befintliga orderverk. Däremot kan Försvarsmakten sträva efter att uppföljningen av dessa styrningar, i högre utsträckning än vad som görs idag, integreras i myndighetens ordinarie uppföljningsmekanismer.

Försvarsmaktens tidigare identifierade harmoniseringsbehov avseende uppdrag inom Hållbarhet, Jämställdhetsintegrering i myndigheter samt Kvinnor, fred och säkerhetsagendan har kunnat föras fram inom ramen för UD:s revideringsprocess av Handlingsplanen. Tidigare års utmaningar avseende behov av forskning och inriktningar baserade på empiri och med fastslagna målsättningar, är inte längre att räkna som utmaningar, utan en förflyttning har skett där dessa i stället efter 2021 kan återges som positiva exempel.

Genom att inkludera jämställdhetsperspektiv inom ramen för civillägesbedömning ökar möjligheterna att mer detaljerat beskriva hur samhällets olika grupperingar påverkas av allvarliga samhällsstörningar eller väpnad konflikt, vilket bidrar till en ökad tyngd i analyser. Stående order för nationella operationer samt samspelet mellan Res 1325 och den humanitära rätten kan stärkas (t ex i processteg i planering som synliggör civilläge). Att ha en befolkningscentrerad ansats inom ramen för totalförsvaret eller i operationer med en allomfattande ansats är viktigt för att också förstå hur exempelvis hybridkrigföring kan påverka denna befolkning (t ex via påverkansoperationer). Arbete med att fortsätta utveckla detta pågår löpande.

Kriminalvården (4.4)

Förändringsteori

Kriminalvården har under flera år arbetat med att öka antalet kvinnor i resursbasen för att kunna utöka andelen utsända kvinnor. Det i kombination med att utvecklingen i Somalia har lett till att det av säkerhetsskäl gått att sekondera både män och kvinnor har lett till en större andel kvinnor.

Analys av positiva resultat med exempel

-

Analys av utmaningar och lärdomar

En utbildningsskuld föreligger med anledning av pandemin, en minskad resurspool/färre tillgängliga kandidater att nominera.

MSB (4.4)

Förändringsteori

1. MSB arbetar utifrån ambitionen att öka andelen kvinnor i resursbasen och andelen kvinnor som deltar i insats; andelen kvinnor på insats ska minst motsvara andelen kvinnor i resursbasen. Myndighetens verksamhetsområden har traditionellt setts som maskulina eller mansdominerade, både avseende representation och normer för hur verksamheten bedrivs. En jämn könsfördelning knyter an till resolution 1325:s princip om likvärdigt deltagande och inflytande. Det förväntas även leda till en breddad kompetensbas och därmed bättre kvalitet i insatsverksamheten.
2. TFÖ 2020 samt totalförsvaret: Jämställdhetsperspektivet är en viktig komponent för att kunna värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet samt förmågan att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter vid höjd beredskap och ytterst krig. Genom att integrera perspektivet i en övning uppstår lärande och diskussion, med syfte att praktiskt tillämpa perspektivet i de verksamheter som övas.

Analys av positiva resultat med exempel

1. MSB:s resursbas har under året förstärkts med genusrådgivare, specialister inom könsbaserat våld, miljörådgivare, sjuksköterskor, samordnare inom humanitär assistans, ingenjörer och elektriker. 50% av individerna som nyregistrerats i resursbasen är kvinnor, och 50% män. Nyregistrering har skett inom såväl kvinno- som mansdominerade kompetensprofiler, och utfallet har sammantaget uppvisat en jämn könsfördelning. Totalt består resursbasen vid utgången av 2021 av 36 procent kvinnor. Könsfördelningen vid årets slut är något jämnare jämfört med 2020, då andelen kvinnor uppgick till 34 procent. Andelen årsarbetskrafter (ÅA) på heltidskontrakt under kalenderåret som utförs av kvinnor uppgår i resiliensinsatserna till 39,6 procent av totalt 9,3 ÅA. För civil krishantering uppgår motsvarande andel 37,2 procent av totalt 34,3 ÅA och för humanitära insatser är andelen 31,5 procent av 55,5 ÅA.
2. Trots osäkerheten kring genomförandet och att stora delar av övningen har ställts in på grund av coronapandemin så är bedömningen att integrerandet av jämställdhetsperspektivet i själva planeringsprocessen har bidragit till lärande och en ny förståelse för perspektivets relevans bland de deltagande aktörerna. Utöver det har arbetet konkretiserat vad ett jämställdhetsperspektiv kan innebära i typiska arbetsmoment, så som hemställan om lägesbild, vilket är en förutsättning för att vidta åtgärder som beaktar kvinnors och mäns olika förutsättningar och utsatthet.

Analys av utmaningar och lärdomar

2. TFÖ bedöms vara den första totalförsvarsövningen globalt där ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i alla väsentliga delar. En given utmaning är därför att perspektivet upplevs som nytt och att det finns ett kunskapsgap hos många av aktörerna. Med detta beaktat så har samtidigt perspektivet getts utrymme i termer av tid, synlighet och resurser i den centrala planeringen och har i det stora hela tagits emot som en given del av planeringen bland andra frågor.

Polismyndigheten (4.4)

Förändringsteori

Polismyndigheten har genom sitt mångåriga internationella utvecklingssamarbete sett vikten av att involvera och övertyga potentiella förändringsaktörer på ledarskapspositioner för att nå framgång i arbetet med kvinnor, fred och säkerhet. En medveten och engagerad ledning är ofta en förutsättning för att kunna integrera ett jämställdhetsperspektiv, i synnerhet i de linjeorganisationer som Polismyndigheten ofta samarbetar med. De utvecklingssamarbeten som har ett specifikt fokus på jämställdhet innehåller således ofta kapacitetsbyggande element på området riktade mot ledarskapsnivån inom polisorganisationer och inrikesministerier. De består dessutom ofta av stöd i framtagande av relevant styrning, policys och handlingsplaner för att kunna omsätta engagemang i konkret handling.

Analys av positiva resultat med exempel

Polismyndighetens arbete med chef- och ledarskap har fortsatt inom jämställdhetskomponenterna i myndighetens bilaterala utvecklingssamarbeten med serbisk och colombiansk polis. De internationella utvecklingssamarbetenas långsiktighet innebär goda förutsättningar för att över tid arbeta med strategisk ledarskapsutveckling på jämställdhetsområdet. I samarbetsprojektet i Serbien har Polismyndigheten i

samverkan med serbisk polis genomfört ett Gendercoachprogram sedan 2017. Programmet har varit mycket uppskattat och bidragit till att serbiska polischefer aktivt har förespråkat jämställdhetsintegrering och ett mer jämställt och inkluderande arbetssätt. Deltagarna har bland annat fått utbildning och coaching i hur de använder olika verktyg för jämställdhetsintegrering, t.ex. metoder för genusanalys. I Colombia har Polismyndighetens samarbetsprojekt utmynnat i en ny vidareutbildning i jämställdhet och ledarskap för colombianska polischefer. Utbildningen syftar till att ge kursdeltagarna bättre förutsättningar att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin roll som beslutsfattare.

Under året har Polismyndigheten även genomfört en översyn av kvinnor, fred och säkerhetsaspekterna i den insatsförberedande grundutbildningen IPOC. Tillsammans med föregående års översyn av den individanpassade missionsinformationen har myndigheten nu en mer heltäckande insatsförberedande utbildning på kvinnor, fred och säkerhetsområdet. Syftet bakom upplägget är att personalen i Polisens utlandsstyrka först ska få en övergripande utbildning om agendan för kvinnor, fred och säkerhet för att i nästa steg få mer specificerad information anpassad till det specifika uppdraget.

Analys av utmaningar och lärdomar

Polismyndigheten hade under 2021 en något lägre andel kvinnor som sökte till Polisens utlandsstyrka jämfört med 2020. Andelen kvinnor som söker till utlandsstyrkan fortsätter att vara något lägre än den totala andelen kvinnor bland de som är poliser. Det råder dessutom ett underskott på kvinnliga sökande med erfarenhet av strategiskt och operativt ledarskap, vilket avspeglar ett underskott av denna kategori i myndigheten i stort. Detta kan troligen också till viss del förklara den relativt låga andel kvinnor som under året har genomgått den insatsförberedande grundutbildningen IPOC. Trots detta har Polismyndigheten lyckats säkerställa att andelen kvinnor i Polisens utlandsstyrka under 2021 fortsatt har varit paritet med den totala andelen kvinnor bland de som är poliser (i enlighet med målsättningen i regeringens strategi för internationell civil krishantering och fredsfrämjande 2020-2023). Svårigheten att lyckas attrahera fler kvinnor att söka till Polisens utlandsstyrka är dock en reell utmaning för myndigheten och det behövs ett mer aktivt arbete för att få fler kvinnor att söka utlandstjänst. Detta arbete kommer framgent att ta avstamp i den PwC-rapport som lanserades under året och som undersöker incitamentsstrukturen bakom beslutet att söka utlandstjänst i nom Polismyndigheten.

Sida (4.4)

Förändringsteori

I alla Sidas insatser för att bygga fredliga samhällen är jämställdhet är en central del. Som beskrivits under övriga målområden har Sida bidragit aktivt till att genomföra den svenska nationella handlingsplanen genom att integrera jämställdhet i konfliktkontexter och genom direkta stöd till insatser för att stärka kvinnors meningsfulla deltagande och inflytande i fredsprocesser och konfliktförebyggande, samt skydd av kvinnor och flickor från alla typer av våld i samband med och efter väpnad konflikt. I detta arbete är den samverkande politiska dialogen en viktig förutsättning för positiva resultat och förändring.

Analys av positiva resultat med exempel

Det framgår tydligt att Sida på landnivå i så gott som samtliga fokusländer har ett starkt ledarskap och jämställdhetsprofil gentemot regeringar och andra givare. Främst drivs detta arbete tillsammans med UD men även med andra svenska aktörer som FBA, Försvarmakten och Polisen, så som i Palestina, Mali, Liberia, Somalia, DRK, Irak, Afghanistan, Ukraina och Colombia. Arbetet med jämställdhet genomsyrar både fokus i portföljerna, i den politiska dialogen och i koordinering och samordning. I många fall är Sida med i, eller som i DRK leder, givargrupper kring jämställdhet och i vissa fall i särskilda arbetsgrupper kring kvinnor, fred och säkerhet, som i exempelvis Mali. I Mali leder dessutom Sverige sedan 2020, tillsammans med UN Women, en dialoggrupp som verkar för att horisontellt integrera jämställdhetsfrågan oavsett sektor. Sverige tog inom ramen för detta arbete initiativ till en skrivelse till maliska regeringen i samband med utnämmandet av ledamöter till övergångsparlamentet med uppmaning att efterleva lagen om som säger att 30 procent av utnämningarna i offentliga organ ska tillsättas med kvinnor. Skrivelsen undertecknades av ett flertal givarländer. Normativ dialog bedöms exempelvis varit avgörande på federal nivå i Somalia där Sverige har varit aktiva och främjat inkluderande dialog mellan olika ledare för att nå en politisk överenskommelse samt att ha förespråkat 30-procentig kvinnokvot, vilket parallellt har drivits av bl.a. kvinnoorganisationer och kvinnor aktiva inom politiken. I Palestina är jämställdhet prioriterat, både i program och dialog. Prioritet kommer fortsatt att

ges åt att inkludera ett jämställdhetsperspektiv i alla insatser, bl.a. genom s.k. "gender audits", som ägs av partner och därmed stärker de långsiktiga effekterna av integreringen.

Sidas arbete inom verksamheten för fred och säkerhet sker via systematisk jämställdhetsintegrering. Sidas nya plan för jämställdhetsintegrering antogs 2021 och har som övergripande mål att svenskt utvecklingsamarbete har genomslag vad gäller jämställdhet, är uppföljningsbart och fokuserar på resultat, och att Sida präglas av en jämställd, öppen och inkluderande organisations- och ledarkultur. Planen för jämställdhetsintegrering har möjliggjort ett större fokus på jämställdhetsfrågorna, en förbättrad dialog om jämställdhet, utökat metod- och rådgivarstöd i bland annat strategirapporteringen, stärkta interna rutiner och bättre kunskap, tydligare styrning samt ökade medel för insatser med jämställdhet som huvudsyfte. En ny plan gäller 2021-23 där kvinnor, fred och säkerhet har fått en tydligare plats och synlighet. I tillägg har konfliktperspektivet på senare år fått en tydligare roll i Sidas vision och interna verksamhetsplan och därmed bidragit till att säkerställa ett bredare genomslag både i Sidas processer och för partners i att integrera konfliktkänslighet i gränssnittet mot andra tematiska områden som till exempel jämställdhet, vilket stärker kopplingen till kvinnor, fred och säkerhetsagendan. Sidas humanitära enhet har under 2021 inrättat en ny metod- och ämnesföreträdare för skydd vilket innebär ett ökat fokus på detta, framför allt vad gäller dialogen gentemot partner samt den bredare normativa dialogen kring skyddsfrågorna.

Flertalet nya strategier med relevans för handlingsplanen har tillkommit under 2021 och samtliga har någon form av uttalade mål för att stärka förutsättningar för att bidra till inkluderande fredsbyggande processer. Detta stärker arbetet mot genomförandet av resolutionerna om kvinnor, fred och säkerhet på svensk policynivå under 2021. Men under resultatperioden har strategirapporteringen i handlingsplanens fokusländer refererat till genomförande av kvinnor, fred och säkerhetsagendan, så som i Bosnien och Hercegovina, Mali, Palestina, Irak, Somalia, Colombia och Myanmar. Under resultatperioden har en rad nya och utökade avtal slutits med samarbetspartners för att främja kvinnor, fred och säkerhet och portföljen ökar både avseende volym och antal insatser. I vissa fall har även extra öronmärkta medel för jämställdhetsintegrering tillförts några av Sidas större strategiska globala partner¹⁸⁵ vilket lett till stärkt kompetens för att arbeta mer systematiskt och integrerat med kvinnor, fred och säkerhet.

Kompetensutveckling och gemensamt lärande sker dels genom utbildning, dels genom de tematiska nätverken inom Sida. Det finns en handläggare/fokalpunkt för frågorna globalt vilken verkar i nära samarbete med verksamhetsföreträdaren för Fred och Säkerhet. Sida deltar regelbundet i samsamarbetsytor mellan svenska myndigheter (Myndighetsform under Fredsfrämjande rådet) och UD för att stärka lärande och kunskapsdelning om kvinnor, fred och säkerhet. Kvinnor, fred och säkerhet är delvis integrerat i Sidas internutbildningar inom både jämställdhet och fred och säkerhet. Sidas metod för multidimensionell fattigdomsanalys bidrar till ett starkt jämställdhetsperspektiv tillsammans med konflikt och mänsklig säkerhet och att detta finns tydligt integrerat i det konceptuella ramverket och tillhörande metodstöd för Sida, vilket framöver kommer kunna bidra till ökat genomslag för att integrera handlingsplanens målområden i verksamheten.

Analys av utmaningar och lärdomar

Den svenska handlingsplanen för genomförande av kvinnor, fred och säkerhet visar på framsteg trots mycket svåra konfliktkontexter för genomförande. Handlingsplanen är inte ett styrande dokument för Sida och inte ett direkt verktyg för insatsbedömning och portföljanslys, något som begränsar genomslaget på helheten av handlingsplanen både på global, regional och landnivå. Generellt är handlingsplanens mål bredare och mer omfattande än det som inkluderas i strategierna. Tematiska mål som relaterar till konfliktförebyggande är mest representerade, som att stärka kvinnors rättigheter, politiska representation, kvinnors ekonomiska egenmakt och att inkludera kvinnor i statsbyggande.

Kvinnor är oftare kopplade till mål som syftar till att stärka skydd mot genusbaserat våld än till kvinnors aktörskap och deltagande. I de länder/kontexter där det finns strategier som tydligt lyfter resultatmål för resolutionerna om kvinnor, fred och säkerhet och som ligger i linje med den svenska handlingsplanen finns bättre förutsättningar att leverera resultat som stärker handlingsplanens implementering. Fortsatt finns utmaningar kring genomförande och uppföljning av kvinnor, fred och säkerhetsagendan och handlingsplanen vilket kräver fortsatt utveckling av metodstöd, långsiktigt lärande, samarbete över avdelningsgränser och specifik konflikt och jämställdhetskompetens.

Åklagarmyndigheten (4.4)

Enligt mål 4.4 ska Åklagarmyndigheten ”Säkerställa att utsänd personal till fredsfrämjande insatser och krishanteringsinsatser har kunskap om agendan för kvinnor, fred och säkerhet och att utbildningen är anpassad för det specifika uppdraget.”

Åklagarmyndighetens möjlighet att sända ut ny personal inom civil krishantering har under 2021 påverkats av covid-19, inte minst genom att attraktionskraften avtagit i samband med bland annat hemarbete och restriktioner. Under året har två nya åklagare stationerats i EU-mission och tre slutfört tidigare påbörjade uppdrag. Två av dessa åklagare har genomgått SIDA:s kurs i kvinnor, fred och säkerhet 2018–2019. Två av de fyra övriga åklagare som varit utsända har under 2019 genomgått nedan nämnda skraddarsydda utbildning med föreläsare från FBA 2019. Samtliga de åklagare som skickas ut inom ramen för internationell civil krishantering har fått utbildning om kvinnor, fred och säkerhet under den förberedande utbildningen i Bryssel (pre-deployment training).

Under 2019 genomgick samtliga åklagare som då ingick i expertpoolen för utlandsuppdrag en för Åklagarmyndigheten skraddarsydd utbildning med föreläsare från FBA avseende kvinnor, fred och säkerhet. Syftet med utbildningen var att ge kapacitet och verktyg för att kunna applicera ett genusperspektiv i rollen som åklagare med särskilt fokus på insatsverksamhet. Förutom att informera om ramverket tog myndigheten tillsammans med utbildarna fram relevanta fallstudier med praktiska övningar anpassade efter den kontext som åklagare arbetar i inom utsändandeverksamheten. Myndigheten har som ambition att efter pandemin genomföra denna utbildning igen.